

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08159

TSU DER ZUN

L. Lasavin

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

צָרְ דַּנְפֵּר זָוֶן

ל. לְאָסָאוּין
פּוֹן

אַיִלּוּמָטְרִירֶת
פּוֹן
נְאָטָעַ קָאֶזְלָאוּמֶקֶי

קָאֶזְלָאוּמֶקֶי פּוֹן כּוֹלְטִיר = לְרִבְעַת, וּוֹאֲרִישׁעַ

אַרְוִיסָגָעָנָפָן [מִיטּ דָעַרּ הַילְךְ פָּוּן
סִירָאָקָוֹעֶר אַרְבָּעָטָעָרִיְּרִינְגְּ-שְׂוֵלְ-קָאָמִיטָעָט

Printed in Poland

Copyright by L. Lasavin
Syracuse N. Y.

L. LASAVIN — CU DER ZUN

Spółdzielnia Wydawnicza „Kultur - Liga”
Warszawa 1936

גַדְרוֹקֶט 1000 צְקוּצָמְפְּלָרְן

„Drukarnia Uniwersalna”, Warszawa.

אַ מְאַטָּנוּ — לִיבָּלָעַן

**פְּרִנְסָ בְּרִידָעָר
דַּעֲכָעָן זָרָי בְּעֹרְדָעָן**

ין א שטעלט בים ים – האט גע-
וינט א מאמע מיט פינפֿ קינדער –
א פינפלינג – אלע ינגלאך פון איין
וואקס און אויסזען, אזי איז מען
פלעגט זי אפט פארבייטן. די ינג-
לעך זענען געווען עמעסע ווינדער-קינדער. לעמאלש:
איינער – האט געקאנט אויסעהפֿ דעם גאנצן
יאם מיטן מוליל און אונכאנפֿ וויפֿ פיש ס'האָט זיך
אַים געוואָלט.

א צוּוִיתָעָר – פְּלַעֲגַת אֹוִיסְלִיְיגָן בְּלוֹיוֹעַ שׁוּעָרְדָּן
מיט די שאָרְפָּן אַרְוִיף אָוּן באָרוּעָס זיך אַוּעָקָלָאָוּן
אייבָּעָר זי אֵין אַוִירְבָּל-טָאנְץ, אַדְעָר די שׁוּעָרְדָּן אָנְ-
שְׁטָעָקָן אֵין בַּיְדָע זִיטָן וּוּעָנָט מִיט די שְׁפָצִין פָּאָרוּיטָ-
אָוּן זיך דָּזְרָכָמָאָכָן אַוּגָּאנְ אַסְימָעָן אוּפָּfn לְיִיבָּ-
אַדְרִיטָעָר – האט גַּעַהָאָט אַזְוִינָעָ פִּיס, אֹז וּוּעָן עָרָ-
הָאָט גַּעַוּאָלָט הָאָט עָר זי גַּעַמָּכָט לְאָנְגָּ, זִיעָר לְאָנְגָּ,
אַזְוִי לְאָנְגָּ, אֹז זִין קָאָפּ הָאָט גַּעַגְּרִיכְט צָו די וּוּאָלְקָנָט,
אָוּן וּוּעָן עָר הָאָט גַּעַוּאָלָט אָזֶן עָר גַּעַוּאָרָן קְלִיְין,
זִיעָר קְלִיְין, אַזְוִי קְלִיְין, אֹז מעָן הָאָט אַים גַּעַדְאָרְפָּט
אַרְוּמוֹצָן מִיט אַשְׁפָּאָקְטִיוֹ.

ק. לא ס אַרְדִּיל - צָוֹדָעָרְדָּן

א פערטער – האט ליב געהאט פבייער, ער פלעגט אפט אונטערצינדן א וועלדל און אלין ארויפקלעטערן אויף א דערבייכן בארגשפייך און פון דארט צוקוון ווי די פבייער-צונגען, אט קלינגע, אט גרעסערע – ריביסן זיך צום נאכטיקן הימל, שפריטין זיך שנעל און שנעלער, און פון זי ווערן פבייער-כוואלייס גרויסע אין גרעסערע, בייז ס'ווערט אין גרויסער פלא Mundii קער יאמ, דאן פלעגט ער מיט אויסגעשרהיינז „גיט מיר פבייער“! „גיט מיר פבייער“! אַרְגַּנְטָעָרְשָׁפְּרִינְגָּעָן.

פארשטייט זיך, איז ער פלעגט א羅יס אומבאשע-דיקט. איך ווע, איך כידעת זיך, קינדען? הבנט וואס וועט איך שווין זאגן אויפן פינפטען, ווילכער האט גע-קאנט לעבען אן לופט? יא, מאמעש אן לופט. ער האט זיך גאנץ רויק געקאנט באגיאין אן א נאזו!

אייז טאג, ווען דער ערשותער ברודער האט זיך אומגעקערט אהיים מיט פולע קערב פיש, האבן אים די שכינעם באגענט און אים געבעטן, ער זאל זיירע יינגלעך אויך אויסלערנען די קונסט פון פיש-פאנג, האט ער זי צוגעוזאגט:

אויף מארגן, באגינען – ווען ער האט געעפנטן די טיר-האבן שווין אויף אים געווארט צוועלף יינגלעך. אייז ער מיט זי ארווק צום ברעג און פאר זי באוויזן זיין קוינץ און אויסגעשעפט מיטן מיל דעם יאם, און די יינגלעך אַ ווונק געגעבן (רעדן האט ער דאך נישט געקאנט!), איז איצט אייז די פאסיקע ציטט צי כאפֿן די פיש.

די יינגלעך, איבעראשט און אנטציקט פון זיין אויפטג, האבן זיך שפרינגענדיך אוועקגעלאזט אין דעם טרווקענען יאמ-בעט. זיי זענען איזוי צעטימלט געוואָרַן פון דער צָאַל און אויסזען פון די פיש, אֶזְזִי זענען נישט געווען פיעיך עפֿעס צו כאָפּן.

דערווײַל אַיז דער ערשטער ברודער מֵיד געוואָרַן צו האַלטַּן דעם יָם אַין מַוְיל — ס'איַז נִשְׁתְּ קִין קלִינִיקִיט! — האַט עַר צו זַיִן אַנְגַּעַהוֹבַן מַאֲכַן מַיִת די הענט, זַיִן זָאלַן זיך אַפְּטַרְאָגָן. די יִנְגְּלַעַך אַבְּעַר זענען צו פִּיל געווען פָּאָרְטִּין אַין האַבָּן זַיִן וּאוֹרְעַנוֹן-גַּעַן נִשְׁת בָּאָמֻרְקַּט. האַט עַר נִשְׁת אוַיסְגַּעַהַאַלְטַּן אַיז דעם יָם אַרְוִיסְגַּעַלְאֹזֶט. זענען אלַע יִנְגְּלַעַך, פָּאָרְטִּיט זיך, דערטרוֹנוֹקָעַן געוואָרַן.

זענען די מאָמעס געקומען צוֹלִיפַן אַיז געמאָנט זיינְדר קִינְדָּעַר. האַט עַר זַיִן דערצִילַּט: אַזְוִי אַיז אַזְוִי אַיז די זָאָך גַּעַשְׁעַן. האַבָּן די מאָמעס מַיִת גְּרוּיס גַּעַוִּין אַים פָּאָרְקָלָאָגָט פָּאָרְן רִיכְטָעַר, האַט דער ערשטער בָּרְיְידָעַר אוּיך פָּאָרְן רִיכְטָעַר זיך פָּאָרְעַנְטְּפָּרֶט, אַז נִשְׁת עַר האַט די יִנְגְּלַעַך גַּעַבְעַטְן גַּיִן, אַיז דערצִילַּט אוּיפְּסַנְיִי, וּוי ס'איַז גַּעַשְׁעַן. דער רִיכְטָעַר אַבְּעַר האַט אַים גַּעַפְוַנְעַן שׂוֹלְדִּיק אַיז באָפּוֹלוֹן, מעַן זָאָל אַים קָעֶפֶן.

זַעַט דער ברודער, ס'איַז שְׁלַעַכְט, בעט עַר מעַן זָאָל אַים כָּאָטַש לְאַזְוִין זיך גַּעַזְעַנְעַן מַיִת זַיִן מאָמעוֹ אַיז ברידָעַר.

האט מען אים געלאָז.

געקומען אהיהם אוּן דערצ'ילט די גאנצע מיטס. האט דער צוֹוִיטער ברודער אַ מאָדנען לאָך געטזֿן אוּן איּז אָוועָק אוּפֿן ערשותנָס אָרט.

איּן צענטר פֿון שטאט אַיז געוועָן פֿאָרָזָאמָלֶט אַ גּוֹרִיסְעָר אָוִילָם, אוּפֿיךְ אַ הוַיְכָן פֿלָאָץ האט מען אָרוּפֿ- גּוֹפִירָט דָעַם צוֹוִיטָן ברודער, איּז עָר גּוּבְּלִיבָן שְׁטִיָּן מִיט אַ פֿאָרָזִיסְעָנָם קָאָפּ אַיז לִיכְטַנְדִּיקָע אָרוּגָן. דער הענקר האט אוּסְגּוּקְלִיבָן אַ שָּׁאָרְפָּעָשׂ שׂוּוּרָד אַן זִיךְ פֿאָרָמָאָסָטָן אוּפֿן ברודערס קָאָרָק.

אלעמענָס הָרְצָעָר זְעַנְעָן פֿאָרָצִיטָעָרֶט גּוּוֹאָרֶן. די שׂוּוּרָד איּז אוּפֿיךְ פֿיצְלָעָר צְעַפָּאָלָן, האט דער הענקר מִיט פֿאָרְדָּאָס אָוּרְקְגּוּאוּאָרָפּן דָאָס אַיבָּעָר- גּוּבְּלִיבָּעָנָעָה הענטָל אַיז גּוֹנוּמָעָן נָאָך אַ שָּׁאָרְפָּעָרָעָשׂ. אַבעָר אוּפֿיךְ מִיט דָעַר אַן מִיט אַנדְרָעָשׂ שׂוּוּרָדָן – זִיבָן אַין צָאָל – איּז גּוֹשְׁעָן דָאָס זְעַלְבִּיקָעָה. איּז דָעַר רִיכְטָעָר בִּיְזָן גּוּוֹאָרָן אַן אוּסְגּוּכְבָּיָטָן די שְׁטוּרָאָף אוּפֿיךְ אַן עֲרָגְעָרָעָ – מעָן זָאָל אִים, הַיִּסְטָעָס, אַרְבִּינְנוּאוּאָרָפּן אַין יָאָם.

זַעַט דָעַר צוֹוִיטָעָר ברודער, אוּסְהָאָלֶט שְׁמָאָל, האט עָר אַנְגְּגָהָהָיָבָן צְוָוְתָאָנָעָן, אוּסְהָאָלֶט אַזְוִינָס האט עָר זִיךְ נִישְׁטָעָגְרִיכְט, וּוֹילְעָד דָעְרִיבָּעָר אַ דָּעְרָלוּיָּה- בענִישׂ זִיךְ צְוָוְתָאָנָעָן נִאָכָאָמָל מִיט זִוְּן מִשְׁפָּאָכָעָ אַן זִיךְ לְאַזְוָוְתָאָנָעָן פֿון דָעַר נִבְּעָר מִיטָּעָג. האט מען אִים דָעְרָלוּבְּט.

געקומען אהיים אוון דערציאלית די געשיכטע, האט
דער דרייטער ברודער א מאנדנען לאך געטונן אוון אייז
אוועק אויפן צוויתנס ארט.

געקומען צום ברעג, האט מען אים אריינגעזעצעט
איין א שיפל מיט שווארצע זעלגען אוון מיט א שוואר-
צער פאן אויפן מסטבויים אוון אים ארויסגעפירט אין
אפענעם אים אוון דארט אים ארכינגעוואָרט.

האט זיך דערהערט א שטאַרקייד פלייך אוון אויפן
וואסער האט זיך באויזן א רעדעלע, וואס איז געווארן
גרויס אוון גרעסער אוון גאָר גרויס, ביז ס'אייז איז
ganzen פֿאָרְשׁוּוֹנְדֶּן, האבן די שיפֿסְלִיְּט אָפָּטְשׁ געטונן
מיט די הענט אוין גענומען זיך אומקערן צום ברעג.
ערشت, מיטאמאל, באָוּוּבָּזֶט זיך אויפן וואסער אָלָּאָפָּ
אוון וועמענס מיינט אֵיד ? טאָקע דעם דרייטן ברודערס.
ווערן די שיפֿסְלִיְּט גוט איז קאָאס אוון פֿירֶן אים אוועק
איין סאמע מיטן יאמ, וו די טיף איז נישט צו מעסן,
אוון שליבידערן אים דארט אָרְבִּין. ציט דער ברודער
אויס נאך לענגער די פֿיס אוון שפֿאָרט אָרוּס דעם
קָאָפָּ אויפן אויבערפְּלָאָ.

ווערט דער ריכטער רויט פֿאָר רעצייכע אוון באָ-
פעלט דעם אַקְשָׁן צו פֿאָרְבְּרָעָנָן לעבעדייקערהייט.
שטייט צו דער ברודער, מען זאָל אים געבן די
מעגלעכקייט זיך צו זען מיט די אַיגְגָּנָּע אוון זיי טאָקע
לאָזָן וויסן פֿון דער נבייער מיטע.
האט מען אים דערלויבט.

הַסָּאוֹרִין - שְׁבָדָר זְהֻן

געקומען אהיים און דערצ'ילט וואָס און וווען.
האט דער פערטער ברודער אַ מאַנדנען לאָך געטזון
און אייז אוועק אויפֿן דרייטנס אַרט.

ווען די נאכט אייז צונגפֿאלן האט מען אויפֿן
פריבֿען פעלד צעליגט אַ גראָיס פֿײַער, דעם פערטן
ברודער צוגעבעונדֶן צו אַ בוּם אַין געווארט אוּפֿן זיַּין
סָאָף.

האט דאס האָלֵץ אויסגעברענט, דער בוּם אַיּוֹ
אַראָפּ בֵּין ווֹאָרֶצֶל, דער רויַּד אַיּוֹ צעגאנגעַן, בלויַּז
פֿוֹנְקָן, ווֹי פֿײַער-פֿליַּגָּן, האָבָן דָּא אַיּוֹ דָּאָרֶט אַרוּמְגָּעַ
פֿלאָטָעֶרט. פֿלוֹצִים האט זיך אַין דער נאָכָט-שְׂטִילְקִיָּת
דערהערט אַ פרִידַּ-גַּעֲשֵׁרִי "גִּיט מִיר פֿײַער", "גִּיט מִיר
פֿײַער!"

איַר שְׂטוּיסְט זיך אָן, קִינְדָּעֶר, אָז דאס האט אַזְוִי
געשְׁרִיגָּן דער פערטער ברודער.
דער רִיכְטָעֶר אַיּוֹ אַרוֹס פֿוֹן די קִילְלָעָם אַיּוֹ
אויסגעביַטָּן אוּפֿיך אָזָא טּוֹיטְשְׁטָרָאָףּ, ווֹאָס קִין מענטש
האט נאָך אַין כִּינְעָם נִישְׁתְּגָּעָרְגָּן, מען זָאָל אַים
דערשְׁטִיקָן.

פארשְׁטִיעִיט דער ברודער, אָז סְאִיאָז נַעֲמַלְעָר גּוֹט
שְׁלַעַכְתּ, בָּעַט עַר זִיךְ, מען זָאָל אַים צִוְּמָעַט מְאָל
בָּאוּיְלִיקָן זיך צו זָעַן מִיט זִיבְנָע לְבִּפְלָעָכָע קְרוּיוּעָם
און זַיִּט טָאָקָע לְאָזָן ווַיְסִין פֿוֹן דער נַבְּיִעָר מִיסְעָ.

האט מען אַים בָּאוּיְלִיקָט.
איַז עַר גַּעֲקוּמָעַן אַהֲיִים אַיּוֹ דָּרְצְיִילָט ווֹאָס אַים

שטייט פאר. האט דער פינפטער ברודער א מאונגעם
לאך געטינ און אייז אוועק אויפן פערטנס ארט.
א קאפעלייע קלעזמער, שפילנדיק טרייעריךע
ניגונים, האבן אים אריבנמאגלייט איין א שטאלענער
קאמער, אין פענטער, וו דאס מינדסטע קאפעלע לופט
האט נישט געקענט ארבינדרינגען, וו דער קלענסטער
פאס ליכט האט נישט געקענט צוקומען, און מיט דער
זיכערליךיט, און ער ווועט דארט אומקומען, האבן זי
פארהאקט די טיר.

אין דרבי טאג ארום זענען געקומען די באגרע-
בר מיט א לאסטן אים צו באערדיין. אויפפראלנדיק
די טיר זענען זי געליבן געלעלעפ – דער „מעס“ און
גוזען און קאלטבלוטיק געפיצט זיך די בעגל.
ווען דער ריכטער און דאס פאַלק האבן דאס דער-
הערט, איז פאר זי מיטאַמל קלאר געווארן, און דאס,
ויאס קיין שום טויט נעמט נישט אט דעם מענטש,
מו אואָדע זיין דערפֿאַר, וויל ער איז אומשולדיין.
און דער ריכטער האט אים באָפריביט מיט גראיס
קאּוועד.

א מילסע זעבן פריילקעריט

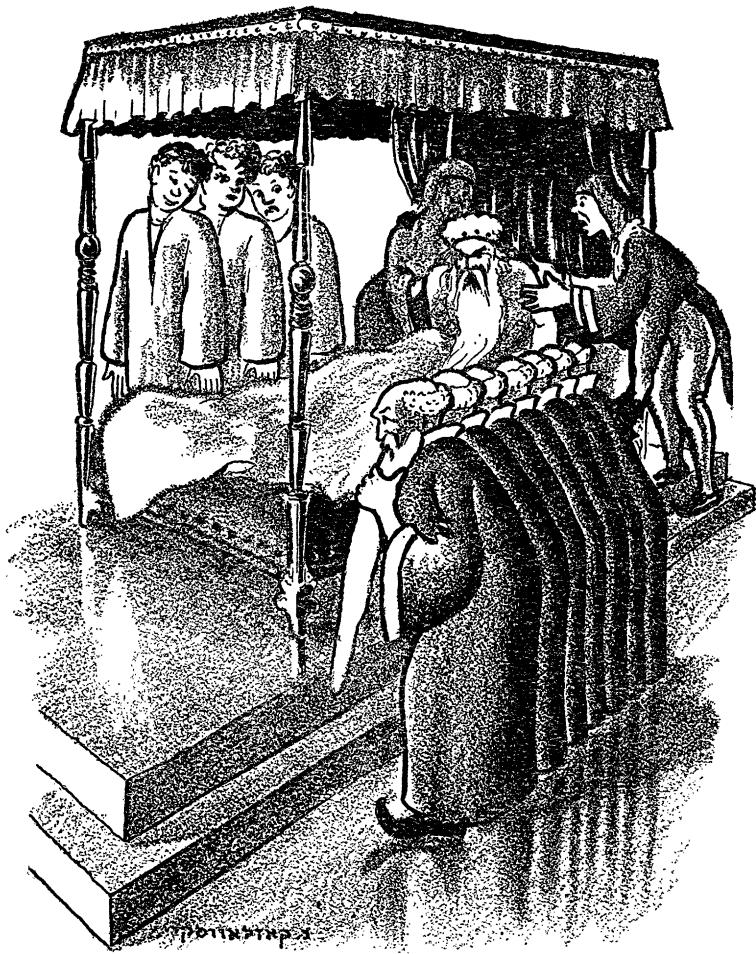
ס איז געווען אין דער ציטט, ווען קי-
ניגן זונגען נאך געווען אין דער מא-
דע. האט אין א געוויסן לאנד גע-
הערשט א קיניג מיטן נאםען „מוירע-
בוירע דער פוילער“. זיין פולקיט
האט געהאט א שם וויבט ארייפער די גראונצען פון זיין
معدינע. צוועלף באדינער האבן פון אים די אויגן נישט
אראפגענומען ביטאטג, און נאך אזיי פיל האבן איבער
אים געוואכט بي דער נאכט. בעאיס די מאלציטטען האט
איינער אים דאס עסן דערלאנט, א צוויטער האט עס
אויף די ניטיקע טעלערלעך צעליגט און א דרייטער...
איך זע, קינדרע, איר שטוויסט זיך און! – האט אים און
מייל אר宾 געהבן, ווי מע טוט עס צו א מינדייעריך
קינד... און אנדרע זונגען פון ביידע זיבטן געתטאנען
מייט זיבנפארבייקע פעכערס און געווית אויף אים, קע-
דיי עס זאל אויף אים קיין שטוויבעלע נישט פאלן און
קיל און אנגענעם זאל ער פארדייען זיין שפיזן.
איינציטיק האט א שפאסמאכער אים פארווילט.
ער האט גטראגן א מיצל מיט גלעקלעך אויפן קאָפ
און ביי יעדן ריר האבן זיין זיך צעקלונגגען אזיי, און

ס'האָט זיך געדאָכט, אַ רעהָן פֿאלט פֿון מעטאלענע
מאָטבּייעָס. דערבייַה האָט ער געשאָטן מיט קָאמישׁע
ווערטלעָך. אַבער געלאָכט האָט נִישְׁתְּ דער קִינִּיג, נֶאָר
אַ סְפָּעָצְיַעַלְעָר לְאַכְעָר...

די מיניסטָאָרֶן האָבן נַאֲכָגָעָטוֹן דעם קִינִּיג, אֵין
צְוִישָׁן זיך האָט אַיְנָעָר דעם צוֹוִיְתָן גַּזְוָכָט אַיבָּעָרָצָוּ
שְׂטִיבָּגָן אֵין פּוֹילְקִיטָּט. קִיְּנָעָר פֿון פֿאָלָק האָט זיך אוּרָף
זַיְיָ נִישְׁתְּ אָוּמְגָעָקוּקָט, וּוּבִיל די פּוּירִים זַעַנְעָן גַּעוּרָעָן
פָּאָרְטָוֹן אֵין אַקְעָרָן די ערְד, זַיְיָן, אַדְעָר שְׂנִידָן אֵין
אַיְנָזָאָמָלָעָן די טּוּווּע. די פָּאָסְטוּכָעָר — מִיט פִּיטָּעָרָן,
אַדְעָר שְׁעָרָן די שָׁאָפּ ; די גַּעַרְטָנָעָר — מִיט פָּלָאנְצָן
בִּימָעָר אָוָן וּבִינְשָׁטָאָקָן. וּוּאָסּ-זַשְׁעָ אִיז שְׁוִין גַּעַבְּלִיבָּן
פָּאָרָן קִינִּיג אָוָן זַבְּנָעָ מִינִיסְטָאָרֶן צַוְּתוֹן ? גַּאֲלָע גַּאֲרָה
נִישְׁתְּ !

אַזְוִי האָט זיך מוֹרִיעַ-בּוֹירָע אַוִיכָּגָעָלָעָבָט זַבְּנָע
יָאָרֶן אֵין וּוּיְלִקְיִיט אָוָן אֵין פּוֹילְקִיטָּט. אֵין וּוּעָן ער האָט
גַּעַהְאָלָטָן בִּים שְׁטָאָרָבָן, האָבָן זיך זַבְּנָעָן זַיְן צְעָמָפְּעָרָט
אַיבָּעָר דעם, וּוּעָר עַס זַאֲלָ פָּאָרְנוּעָמָעָן זַיְן פָּלָאָץ. אִיְיָ
גַּעַבְּלִיבָּן בַּיְיָ זַיְיָ, דַּעַר פָּאָטָעָר אַלְיָיָן זַאֲלָ באַשְׁטִימָעָן.
הָאָט דַּעַר קִינִּיג נִשְׁתְּ גַּעוּוֹסָט וּוּי צַוְּבָאָשְׁלִיסָן. הָאָט
ער גַּעַלְאָזָט רִיפְּן זַבְּנָעָ רַאֲטָגָעָבָעָר.

זַעַנְעָן גַּעַקְוּמָעָן זַיְבָּן אַלְטִיטִישָׁקָעָ מִיט וּוּבִישָׁע בְּעָרְד
וּוּי גַּעַפְּאָלָעָנָעָר שְׁנִי אָוָן מִיט פָּאָרְטִיקָעָ שְׁמִיְיכָעָלָעָך
אוּרָף די לִיְפָן אַ פֿאָלָ גַּעַטָּוֹן פָּאָר אִים אוּרָף די קְנִיָּה
— וּוּאָס אִיז דִּבְּנָן בָּאָגָעָר, קִינִּיג-לְעָבָן ?

האָבָן דִי רַאֲטְרַעְבָּעֶר אַכְפָּגְנָטוֹן דִי בָּעֶרֶד אֵין דִי הַעֲנָמֶן
אַ נִיְגָגָטוֹן דִי קַעְפְּלָעַךְ אֵין אַ זִּית אָנוֹ אַוְיסְגָּרוֹפָן אֵין
אַיְינָן קָאָל -

האט מוירע-בווירע זי' דערצילט:

אווי אוון אווי.

האָפָּן די אלטיטשקע גענומען די בערד אין די
הענט, אַ נִיגְגַּעֲטָן די קעפלעך אָן אַ זִּיכְּתָּן אָנוֹ אלעָ
איַן איַין קָאֵל אַוִיסְגָּעָרָפָן:

— סְטִיבְּטָעָר זָוֵן פָּאָרְנוּמָעָן דָּעַם קִינְגָּס אָרְטָ!

האט מוירע-בווירע זי' אַפְּגָּעָמָסְטָן מִיט אָזָא בְּלִיקָ,

או בְּבַיְדִּי אלטיטשקע זענען די אוּגְּן גַּעֲוָאָרָן וּבִיסְעָרָ
וּיְדִי בערד.

— רָאָטְגָּעָבָּעָר קָלוֹגִינְקָעָ!

אִיר וּוַיִּסְטָ דָּאָרָ, אָז אָ
דְּרִיבְּלִינְגָּ זַעֲנָעָן מִבְּנָעָן זַיְן, נִישְׁטָא קִיְּין עַלְטָעָר, יִנְגָּעָר.

האָפָּן די רָאָטְגָּעָבָּעָר אַ כָּאָפְּ גַּעֲטָן די בערד אין
די הענט, אַ נִיגְגַּעֲטָן די קעפלעך אָן אַ זִּיכְּתָּן אָנוֹ
אוּסְגָּעָרָפָן איַן איַין קָאֵל:

— סְטִיבְּטָעָר, סְאֵיזְ דָּאָרָ אוּזְיִי פָּאָשָׁעָטָ, זָאַלְן דִּי אלעָ
דְּרֵבִי הָעָרָשָׁן אַיְבָּעָר אַונְדוּזָעָר לְאָנְדָּ.

האט מוירע-בווירע אַ קוֹק גַּעֲטָן אוּחָזָ זַיְן, וּיְ
אוּפָּן גְּרָעָסְטָן כִּידָעָשָׁ:

— רָאָטְגָּעָבָּעָר קָלוֹגִינְקָעָ!

אִיר וּוַיִּסְטָ דָּאָרָ, אָז אָן
אַ מְעֻלָּוָכָעָ רְבִיסָן זַיְן זַיְךָ, וּיְ וּוּעָט שָׂוִין זַיְין מִיט?

האָפָּן די אלטיטשקע צָוָם דְּרִיטָן מַאלְ זַיְךָ אַ גַּעַם
גַּעֲטָן פָּאָר די בערד, אַ נִיגְגַּעֲטָן די קעפלעך אָן אַ
זִּיכְּתָּן אָנוֹ אוּסְגָּעָרָפָן:

— וּוּלְכָעָר זָוֵן סְזֹועָט דִּיךְ אַיְבָּעָרְצִיְּגָן, אָז עָרָ

ה. ק א ס א ד ר ר ז - צ ד ש ר ז ד

אייז דער פוליסטער פון זיבנע ברידער, זאל וווערן קיניג נאך דיבין טויט.

אייז דאס מיריע-בוייען וויל געפעלן געווארן און ער האט די אלטיטשקע באפריט.

רופא זיך אָפַּ אַיִּין זֹוּ:

— פֿאַטְ�עַר, דאס קִינְגְּרִיךְ אַיְזַּ מִבְּנֵס! אַיךְ בֵּין אַזְּוֵי פּוַיְל, אָזֶן וּוּעָן אַיךְ לִיְּגַּשׁ שְׁלָאָפָן, קָעָן אַפְּלִיעַ עֲפָעַם אַרְאָפְּפָאָלָן אוַיְחַד מִבְּנֵעַ אַוְיגָן, וּוּלְעַ אַיךְ זַיִּינְגַּ נִשְׁתַּחַפְּעַנְעַן אַ קּוֹק צֹוּ טֹוּן, וּוּאָס דָּאָס אַיְזַּ.

זַאְגַּט דַּעַר צֻוּיְתָאָר זֹוּ:

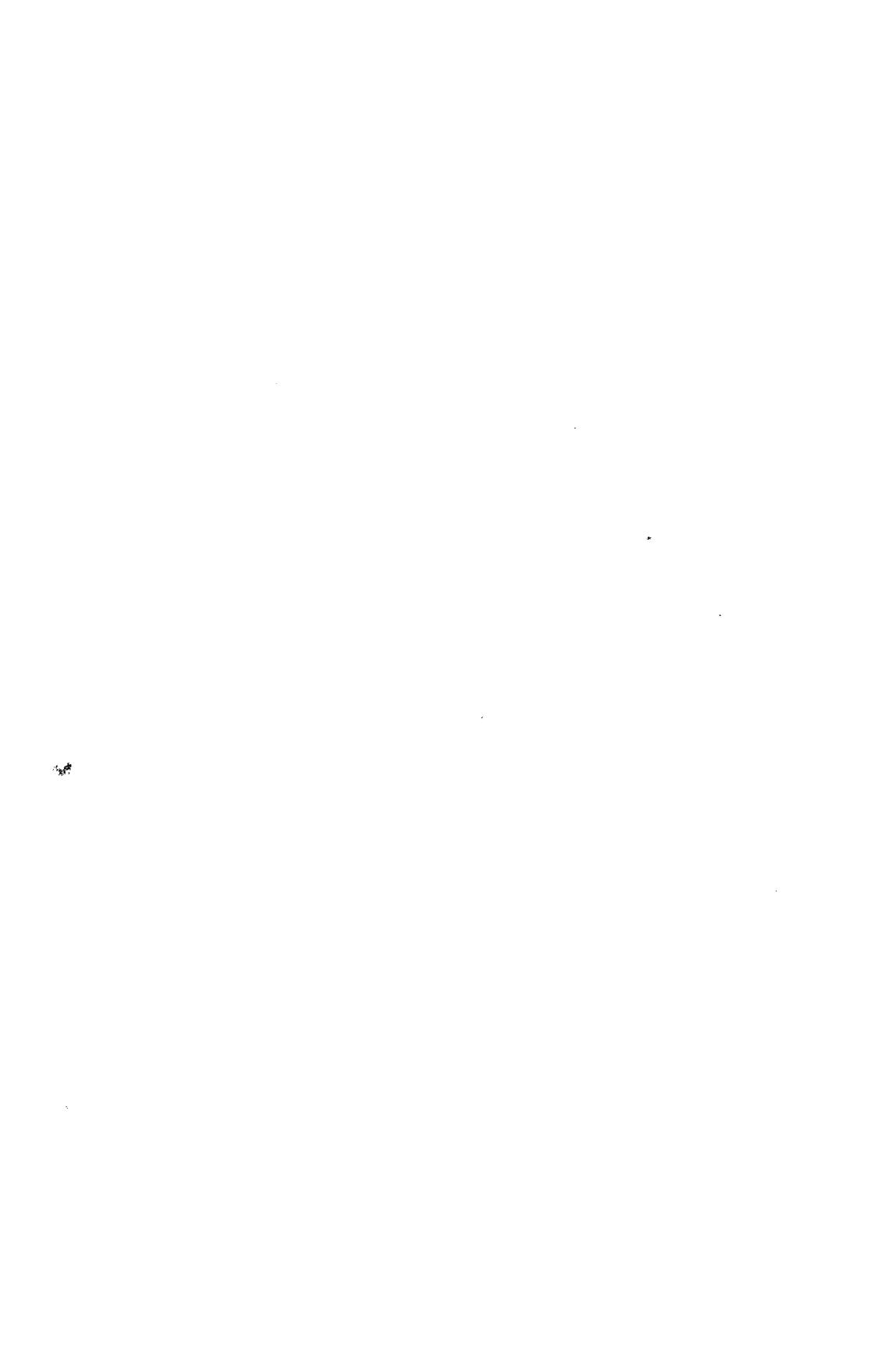
— פֿאַטְ�עַר, דאס קִינְגְּרִיךְ בְּאַלְאָנְגַּט צֹוּ מִיר! אַיךְ בֵּין אַזְּוֵי פּוַיְל, אָזֶן וּוּעָן אַיךְ זַיִּעַן אַפְּיַעַר-פְּלָאָצָן, אַיְידַעַר זַיִּ אַפְּרוֹקָן אָן אַ זִּיט.

נַעַמְתַּ דָּאָס וּוּאָרט דַּעַר דְּרִיטָאָר זֹוּ:

— פֿאַטְ�עַר, דאס קִינְגְּרִיךְ אַיְזַּ זִיכְּרַעַ מִבְּנֵס! וּבַיְל אַיךְ בֵּין דַּעַר פּוַיְלְסְטָאָר. וּוּעָן אַיךְ וּוּאָלָט גַּעַהַאַלְטָן בְּיִם גַּעַהַאַנְגָּעַן וּוּעָן אַיְזַּ דִּישְׁטְּרִיךְ וּוּאָלָט שְׂוִין גַּעַן לְעֵגַן אַרְוֹם מִבְּנֵן הַאַלְדוֹן, אַיְזַּ עַמְצַעַר וּוּאָלָט מִיר אַיְזַּ טַעַרְגַּעַטְרָאָגָן אַ מְעַסְטָר, וּוּאָלָט אַיךְ לִיבְעַרְשָׁט גַּעַבְלִיבָּן הַעֲגָעַן אַיְפָן שְׁטְּרִיךְ, אַיְידַעַר זַיִּקְעַד נַעַמְתַּן דִּי מֵאַים אַיבְּעַרְצּוֹשְׁנִיכְּן.

מוּרִיעַ-בּוּרְעַ האָט אוַיסְגַּעַלְיִיבָּן דַעַט דְּרִיטָן זֹוּ אַיְזַּ אוַיסְגַּעַגְעַן מִיטַּ אַפְּוַיְלָן שְׁמִיכָל אוַיְחַד זִיבְנַעַן לִיפָּן.

$\alpha_L \beta \alpha_r$

ין דעם שטעטל לעש, אין פענסילוּוַיְנִיא,
האָבָן געלעט אַ קוֹילְנֶגְרָעָבָר מִיטָּן
נאָמָעַן לוֹאַידְזָשִׁי אָוָן זִיבָן פֿרְוִי מַארְיָא
אוֹן זַיְעָר אַיְינָן-אַיְינָצִיךְ יִנְגָּעַלְעַ —
אַרְנָא.

אַרְנָא הָאָט גַּעהַאַט אַיְינָן בְּלוּיעַ, וּוי דָאָס בְּלוּי
פּוֹנֵם הַיְמָל אַנְהָהִיב זַוְמָעָר, אָוָן שֻׁוְאָרֶץ זַעֲנָעָן גַּעוּוּן
זַיְנָעַהָּאָר וּוי דִי קְוִילָן, וּוֹאָס זִיבָן טַאָטָע הָאָט אוּסְגָּעַ
הַאָקָט אַיְנָם בּוֹיךְ פּוֹן דָעַר עַרְד.

אוֹן עַס אִיז גַּעוּוּן וּוֹעַן דָעַר טַאָטָע הָאָט גַּעַדְאָרָפֶט
אוּזְעַקְגִּין אִינְדְּרָפְרִי צֹו דָעַר אַרְבָּעַט, אִיז עַר צַוְּגָעַ
קוּמָעַן צֹו אַרְנָאָט בְּעַטְל אָוָן לְאַנְגָּגָעָקָוּקָט אוּפִין שְׁלָאָפָּנָ
דִּיקָן יִנְגָּעַלְעַ אָוָן זַיְנָעַהָּעַנְטָהָאָבָן זִיךְ צְיוֹאַמְעַנְגָּעַלְיָגָט
אַיְנָ אַטְפִּילָעַ אָוָן עַר הָאָט גַּעַזָּגָט :

— אַ לוֹיֵב דִיר, גָּאָט, פָּאָר דָעַם גַּנְאָד, וּוֹאָס דַו
טוֹסֶט מִיט מִיר יַעֲדָן טָאָג אָוָן בְּרַעֲנָגָט מִיךְ אַ גַּעַזְנָטָן
צֹו מִיבָן יִנְגָּעַלְעַ אַרְנָא !

וּוֹעַן דִי מוֹטָעָר מַארְיָא אִיז אוּפְגַעַשְׁתָּאָנָעַן אָוָן
אִיז פַּאֲרָטִיךְ גַּעוּוֹאָרָן מִיט אַלְעַ אִירָעַ שְׁטוּבִיקָעַ טַוָּאָוָן
גָּעַן, הָאָט זִי גַעַנוּמָעַן פָּאָרָן הַעֲנָטָל אִיר קְלִיְינָעָם זַוְן אָוָן

האט זיך אַרוּסְגָּעַלְאֹזֶט אַיבָּעֶר די שְׁמַאֲלָעֶג עַסְלָעֶךָ, ווֹז
די קוילנְגְּרָעְבָּעֶר האַבָּן זִיעָרַע שְׁטִיבָּלָעֶג גַּעַהַאָט, בֵּין
זַי אַיז גַּעַקְוּמָעַן אַיְפָּעַן פְּרִיבָּעַן פָּעַלְד, ווֹז דָּאַס אַוִּיגָּה האַט
זַיְךְ גַּעַקְעַנְטַז וְעַטְיקָן מִיטַּדָּעַ בְּלוּיְעַר וּוּבְּיטַז, דָּאַה האַט
מוּטָעָר מַאְרִיאָא אִים אַנְגָּעוּווּזָן אוּיףַז דִּי גְּרִינְעַץ יִנְגָּעַלְעַךָ
וּוֹאָס שְׁפָאָרָן אַרוּסָּיָס פָּוּן דָּעַר עַרְד, אוּיףַז דִּי מוֹרָאַשְׁקָעַס,
וּוֹאָס הַאוּוּן אַדוּסָּמָּן אַן אַפְּרוֹג. אַטְשְׁלָעַפְּן זַיְךְ אַלְאָגָּר
שְׁטוּרְיוּעַלְעַ, אַונְז אַטְשְׁפָעַס אַזְוִינָס, וּוֹאָס עַס אַיז גַּאָרָר
שְׁוּעָרַע זַיְךְ דָּעַרְזָעַן. זַיְךְ האַט אִים אַנְגָּעוּווּזָן אוּיףַז דִּי
קְנוֹאָסְפָּן — ווֹי שְׁנַעַבְּעַלְעַךָּ פָּוּן פּוֹגְלָעַן — אַרוּסְפִּיקְנְדִּיק
זַיְךְ אוּיףַז דִּי צְוּוִיצָגָן פָּוּן בִּימָעַר אַונְז הַעַט וּוּבְּיטַז אַין
הַיְמָל אַבְּלָזָן זַיְךְ וּוּאַלְקְנְדָלָעַךָ. אַונְז אַרְנָא האַט גַּעַקְוּקָט
אַונְז זַיְךְ אוּיףַז עַפְעַס גַּעַוּוֹנְדָעַרט אַונְז עַר האַט זַיְךְ צְוּגָּעָר
וּוֹיְנָט אַלְצָן צַוְּ בָּאַמְּעַרְקָן.

אַונְז סְאִיז גַּעַוּעַן, אַונְז עַר אַיז גַּעַבְּלִיבָּן אַלְיִין, אַיז
עַר גַּעַוּסְעַן שְׁטִילְשׁוּבְּגָנְדִּיק בַּיִם פָּעַנְצָטָעַר, זִיבְּנָע אַוִּיגָּן
גְּרוּיסָע אַונְז בְּלוּיְעַר האַבָּן נְבִיגְעַרְיךָ נְאַכְגָּעְפָּאַלְגָּט וּוֹאָס
אַיְנְדְּרוּיסָן אַיז פָּאַרְגְּעַלְוּמָעַן.

וּוֹעַן דִּי שְׁוֹאָלָבָן זַעַנְעָן אִים פָּאַרְבִּיגְעַפְּלִוִּיגָן, האַט
אַיְנָ שְׁוֹאָלָבָן זַיְךְ אַפְּגָעְרוֹפָן צַוְּ דָעַר צְוּוִיטָעָר :
עַר קוּקָט מִיר אֹוִס גַּאנְץ אַנְדָעַרְשָׁ, ווֹי דִּי אַיְבָּעָר
רִיקָעַ קִינְדָעַר אַיְנָ דָעַר גַּעַגְנָט, אַטְשְׁלָעַר אַרְנָא.
— עַר אַיז ווֹי אַן אַיְדָעַלְעַר פָּלָאנְץ אַיְנָ דִּי גַּעַרְתָּ
נְעַרְפָּן קָאַלְפָּאַרְנָיָעָן זַעַנְעָן אַוִּיגָן דָעַרְמָאַנְעָן מִיר

ה. ל א ס א ר ד ר נ - צ ד ד ש ר ז ר נ

און די בלוייעס אושעלקעס צוישן די בערג – האט גע-
ענטפערט די צויזיטה.

ארנא האט נישט פארשטיינען די פיגל-שפראך,
אבער זיינער ארוםפלאטערן און פישטשען האט בבי אים
ארויסגערטן א ווונטש עפעס צו טוּן. ער האט אויפגע-
שטעטלט זיבנע פינגערלעך און זיך גענומען אריבנטיבינען
אין זי. אים האט זיך פארגעשטעלט, אוֹ דאס זענען
סווילנגרעבער, מיט זיינער ערמאָלעך אוֹף די דאשיקעס
גיינען זי פון דער ארבעט, פאר די צויזי גראָבע פינגער
פון ביידע הענט, וואָס האלטן זיך אַן אַ זיביט, האט ער
ニישט געקאנט צוֹטראָכְטָן קִין טָאוֹנָג.

– מאמעו! – איז ער אונטערגעקומען – דו זעסט?
די זענען קוילנגרעבער – האט ער איר געוויזן – און
ווער זענען אַט יונע? האט ער אַנגעוויזן מיטן בליך
אוֹיף די צויזי קיטעלעכְדִיקָע, קורצינקע פינגערלעך.

– די זענען די אויפועער – האט די מוטער זיך
קוּים אַיבְּגָעַהָאַלְטָן פָּוּן אַ שְׁמִימִיכָּל צוֹ גָּבֶּן.

ニישט פרעמד האט געקלונגען אין די אויערן פון
ארנא אַט דער נאמען. ער האט אַפט געהרט דעם
טאָטן רעדן מיט צָאָרָן אַון פֿאָרְבִּיטְעָרְזָן וּוּגָן זי, אַזְוִי
אוֹיך די שבְּיִינִים. אַון די אויפועער האבן זיך פאר אַים
געמְאָלָן ווי מאָדְנָע, בייזע באַשְׁעַפְעַנִּישָׂן, וואָס ווילָן
שלעכטס טוֹ זיבָן טאָטָן לֵיאַידְזִישָׂן אַון די אלָע גוּטָע,
אוֹיסְגָעַהָאַרְעָוָעָטָע מענטשָׂן, וואָס קומָעָן אַרְבִּין צוֹ זי
איוֹ הוֹז.

הַסָּדָרִים - כְּפָדָרֶז

איינמאָל וועען די שוואַלְבָּן האָבָּן זיך אַפְּגַעַשְׁטָעלְט
אויף דעם איינצִיקְן בוּם, ווֹאָס אַיז גַּעוּוַאַקְסָן לעַבְּן אַרְ-
נָאָס פַּעֲנַצְטָעָר, האָבָּן זַיִּבְּאַמְּעַרְקָט, ווֹי דָּאס קְלִינְנָעַ
יַּינְגָּל אַיז גַּעוּוֹעַן זַיִּיר צַעֲטָרָאָגָן. עַר האָט גַּעַרְעַדְתָּ צַוְּ
עַמְּיצָן, הוֵיר אוּפְּפָן קָאָל, אַוְן מִיטָּ דִּי קְלִינְנָעַ הַעַנְטָלְעָרָ
גַּעַפְּאַכְּבָּעָט אַנְדָּעָרְלְוְפְּטָן. זַיִּין פַּעַנְיָמָל אַיז גַּעוּוֹעַן
בְּלָאָס. עַר האָט זַיִּךְ אַלְעָ וּוּבְּלָעָ אוּפְּגַעַהְוִיבָּן אוּפְּף דִּי
שְׁפִיצְפִּינְגָּעָר אַוְן דִּי אַיְגָלְעָךְ זַעַנְעָן גַּעוּוֹעַן גְּרוּוּסָן
אַוְן וּוּבְּיַט צַעֲפָנְטָן, אַוְן כִּיּוֹן אַטְמָ זַיִּךְ אַיִּן צִימָעָר
קִיְּינְעָר נִישְׁטָ גַּעַפְּנוּנָן.

די שוֹוַאַלְבָּן האָבָּן זַיִּךְ אַיִּן גְּרוּסָן פַּאֲרוּוֹנְדְּעָרְוָגָן
אַיְבָּעָרְגָּעָקְוִיקְט אַוְן אַיְנָעַן, ווֹאָס האָט זַיִּךְ גַּעַהְאַלְטָן פָּאָרָ-
אָ קְלִיאָגָעָר אַוְן אָ גַּעַנְטִישָׁר, האָט מִיט זַיִּכְעָרְקִימְטָ דָּעָרָ-
קְלָעָרט :

— דָּאס יַּינְגָּל אַרְנָא זַעַט פָּאָר זַיִּךְ אַיְצָט וּוּנְדָעָרָ-
לְעַכְעַ בִּילְדָעָר, עַר האָט אָ רְבִיכָעָ פָּאֲנְטָאָזְוִיעָ.
אַיְרָעָ כָּאוּוּרְטָעָס האָבָּן גַּעַשְׂוִיגָּן, קָאנְטִיק זַיִּי
זַעַנְעָן גַּעוּוֹעַן אַיְנְפָאַרְשָׁטָאַנְעָן מִיט אַיְרָ, דַּעְרָנָאָךְ האָבָּן
זַיִּיךְ אַלְעָ אוּפְּגַעַהְוִיבָּן אַוְן מִיט אָ פְּרִיְילְעָכָן גַּעַפְּלָאָ-
טָעָר זַיִּר אַוּוּלְגַעְטָרָאָגָן צַוְּ דִּי בְּלוּיָּה הַיְּיכָן פָּזָן דִּי
בְּעָרָגָן.

די צַוְּיַגְּנָן אוּפְּפָן אַיְנְצִיקְן בְּרִים האָבָּן גַּעַנוּמָעָן
שְׁוּעָרָ וּוּעָרָן מִיט הַעַלְגָּרִינָן, סָאַמְּעַטְמָעָן בְּלְעַטָּעָר.
אַיִּין טָאָגָ האָט פָּאַרְבִּיטָן אָ צַוְּיַטְיָן אַוְן דִּי הַעַלְקִיטָן אַיז
פָּאַרְשָׁוּוֹנְדָן. זַיִּיךְ זַעַנְעָן גַּעוּוֹאָרָן טִיפְּגָרִין אַוְן גַּעַדְיכְּטָן.

א כידיעש איי געומען אוין א כוידיעש איי פאר-
ביי, מיטאמאל איי מיטן בוים עפֿס געשען. די בלעטער
האָבן באָקומווען דעם קאָלֵיר פון מעש, ווּאַס איי ביסלעכּ-
וּבּוּזּ אַיבּער גּעֲגָנְגּעַן איי אַרוּתְּקִיטּ, ווּאַס האָט דער-
מְאַנְטּ אָן די פִּיסְלָעָךּ פון טוּבּוֹן, אוין גּעֲנוּמּעַן אַבְּינְדָּאָרְן
אוין פָּאָרְלָאָזּ דעם בוים, בייז ער איי גּעֲבְּלִיבּוֹן מיט הּוּילּוּ,
טרוקענע צוּבּוּגּן.

איינמאָל איי אַפְּרִימָאָרגּוֹן, ווּעַן אַרְנָאָ איי צְוּ צְוּ
פָּעַנְצְּטָעָר האָט ער די ווּלְטּ נִישְׁתּ דּוּרְקָעָנְטּ. ער איי
גּעוּווּן פָּאָרְגָּאָפּּטּ: ווּבְּשִׁטּ שְׁמַעְתְּעַרְלִינְגּעַן זְעַנְעַן גּעֲפָלְן
פּוֹנְמּ הּיּוּלּ, בְּאַדְעַקְטּ דּוּכְבּוֹרּ אוּן גָּסְן אוּן דּעַם בוים
בְּבִים הּוּיוֹן. ער האָט דּוּרְפִּילְטּ אַ לִיכְטִיקּוּ פְּרִיְיד אַוְּפּ-
גִּין איי הּאָרְצּוֹן אוּן ער איי גּוּלָאָפּּן ווּעַקּוֹן די מָאָמָעּ
אוּן ער האָט גּוּשְׁתָּאָמְלָטּ:
— מאָ, זְעַ! זְעַ! זְעַ!

שפָּעַטָּעָר איי בּוּיִיְם די פְּרִיְיד צְעַרְזְּוּנְעַן אוּן אַ
נָּאָגְּנְדִּיקּוּ בְּעַנְקָעְנִישּׁ האָט פָּאָרְנוּמּוֹן אִיר אָרטּ.
אֶזְוִי הּאָבּוֹן זִיר די צִיטְטָן פּוֹנּ יָאָר גּעֲבִיטָן, אוּן לוּיפּ
פּוֹנּ די יָאָרְן איי אַרְנָאָ אוּסְטְּגָוּוֹאָקְסָן אַ גּוּרְוִיסְטּ אוּן
שְׁטָאָרְקָעָר בְּאַכְבּוֹרּ, קוּוֹלְ-שְׁוּוֹאָרְצָעּ לְאַקְנּ הּאָבּוֹן בְּאַצְּרִירָתּ
זְבִּין בְּרִיְיטָן שְׁטָעָרָן, זְבִּינוּ טִיפּוּ, פְּאָרְטְּרָאָכְטָעּ, אַבְּעָר
לִיכְטִיקּ-בְּלוּיּ אַוְּגַן הּאָבּוֹן גּוּוּוּקָטּ צּוֹטְרָוִי אוּן אַכְּטוֹנָגּ
צְוּ אִים.

אוּן ווּעַן אַרְנָאָ איי גּוּוֹאָרְן זִיבְּעַצְּן יָאָר, האָט מְלָ-
טָעָר מְאָרִיאָ צּוּגְעָגְעָבּוֹן נָאָךּ אַ ווּבְּשָׁ קִישְׁן אַוְּיָפּ דּעַם

ל. אס אַרְדִּי - שֶׁה דָּעַר זָרָן

齊כטיקון אויטגעבעטן געלגעער, וואמ איז געווען אלע-
מאָל ציגעגרייט פאָר אַ נוֹיְט-פֿאָל אַדְעָר טוֹיטנפֿאָל, ווי
עס איז דער אַינְפֿיר אַין דֵי מַעֲרַסְתָּע קְוִילְגְּרָעְבָּר-
שְׁטִיבְּלָעַךְ, אָנוֹ אַרְנָא אַיז אַוּעָק אַרְבָּעָטָן אַין אַמִּינָע.
אַרְנָא הָאָט גַּעֲקָבָעָרְטָן רְיוִזְיקָעָן פֿעְלוֹן, זַי גַּעַ-
בְּרָאָכוֹן אַרְיךָ שְׁטִיקָעָר אָנוֹ פֿוֹן הַוּפְנָס עַרְד אָנוֹ שְׁטִיִּי-
נָעָר אַרְוִיסְגַּעְבָּרָאָכְטָן דָּעַם גַּלְאַנְצִיקָּן קְוִילָּ, ווּאָס הָאָט
וּוִינְטָעָר גַּעֲוָאָרָעָמָט אַין אַ גַּאנְץ יָאָר בָּאַלְוִיכְטָן
מַעֲנְטְּשִׁישָׁע הַיְּמָעָן. דַּי פֿינְצְטָעָרָנִישׁ פֿוֹן גְּרוּב הָאָט
גַּעֲקָבָעָר זַיְן אַוְיג אָנוֹ עָר הָאָט גַּעַזְעָן ווי שְׁוּעָר
עס מִיעָן זַיְן אַין הַאָרְעוֹעָן זַיְן כָּאוּוִירִים אָנוֹ אַ
גְּרוּסָּתָן רָאָכְמָאָגָּעָס הָאָט זַיְן אַין אִים דָּעְרוּוּקָט צַי זַי.
בִּינְמַעְמַדְעָן, ווּעָן דַּי קְוִילְגְּרָעְבָּר פֿלְעָגָן זַיְן צַי-
זַיְמָעְנְקָלְיְבָן אָנוֹ מִיט שְׁוֹאָרְצָעָ פֿינְגָּעָר זַיְן נַעֲמָעָן
רָאָיָעָן אִינְם בְּלַעֲכָנָעָם קָעְנְדָל מִיט שְׁפִּיאָזָן, פֿלְעָגָט
אַרְנָא זַיְן דָּעְצִיְּלָן ווּוְנְדָעָר-מַבְּסָעָם, אָנוֹ אַיְנָע אַזָּא
מַבְּסָעָ דָּעְצִיְּלָט מַעְן נָאָר הַבְּנָת אַין דַּי בָּעָרָג פֿוֹן
פֿעְנְסִילְוִוִּינִינִיָּ.

אמָאָל, אַמָּאָל הַאָבָּן מַעֲנְטְּשָׁן-קִינְדָּעָר ווי בְּרִידָעָר
גַּעֲלָבָט. זַיְן הַאָבָּן נִישְׁתָּחַגְעָסָט פֿוֹן קִיְּין רַיְכְּקִיְּט
אָנוֹ נִשְׁתָּחַגְעָסָט פֿוֹן קִיְּין נוֹיְט, צְוֹאָמָעָן בְּאַרְבָּעָט דַּי פֿעַל-
דָּעָר אָנוֹ דַּי פְּרוֹכָט פֿוֹן זַיְעָר מִגְּרָעָכָט פָּאָרְטִיְּלָט
צְוִישָׁן זַיְן.

מִיטָּאָמָל אַיז גַּעֲקוּמָעָן אַגְּדָאָנָק צַי דַּי שְׁטָאָר-
קָעָמַעְטָשָׁן-קִינְדָּעָר אָנוֹ צַי זַיְן גַּעַזְגָּט :

ווען אַרְנוֹא האט דאמ דערצ'ילט. האבן ד' מיזען=אַרְבָּעַטְנָעֶר
געחאלטן זיינדע קעפֿ אַרְפְּגָנְלָאוֹן, אָנוּ עס האט זיך געדאכט,
אוֹ אַרְנוֹא רעדט נס אָזִי צוֹ דער געדיכטער פִּינְצְטָעַרְנִיש אָרוּם,
אדער ער דערצ'ילט נס זיך אַ מִיסְעָלָע פָּן פַּאֲרָצִיָּן.

- זעט, די וועלט איז אפּן פֿאָר אַישְׁךָ, מיט גָּאלֶד
און זילבער, מיט קויפּער און קויל זענען ריבּיךָ די
טייפּענישן פֿוֹן דער ערְד. אויףּ די פֿעלְדער צִיטְיקְט
זיךָ די טוועע און אויףּ די בִּימְעֵר - די פרויכּט.
שטעראק איז איבּיעָר אַרְעָם, גְּרוּס און האָרט איז איבּיעָר
פויסט, גִּיט און טוֹט זיךָ בְּאַהֲרָשֶׁן.

און די שטעראקע מענטשְׁן-ליינְדער האָבן זיךָ צוֹ
געהערט צוֹ דעם געדאנק און זיַּי האָבן פֿאָרטְרִיבּן אַ
טְּילְ פֿוֹן זיַּעַרְעַן ברְּידְעַר אַיְּן די פֿינְצְטְּעַרְעַן אַפְּגְּרִוְּגְּטַן
פֿוֹן דער ערְד, אַיְּן די עַנְגָּע, שְׂטִיקְנְדִּיקְעַן וּוּאַרְשְׁטָאַטְן
און פֿאָברִיךְן, און דָּאס גַּאנְצְשָׁע האָבָּן אַוְּטָס, וּוּסָס די
פֿאָרטְרִיבּעְנָעַן האָבָּן אוּסְגַּעְאַרְבָּעַט, האָבָּן זיַּי פֿאָרְנוּמָעַן
פֿאָר זיךָ. און פֿאָרְבִּיטְעַרְט זענען גַּעוֹוָאָרְן די הַעֲצָעָר
בַּיִּי די אַרְבְּעַטְנְדִּיקְעַן.

ווען אַרְנָא הַאָט דָּאס דָּערְצִילְט, האָבָּן די מִינְעָן-
אַרְבְּעַטְעַר גַּעהַאלְטַן זַיְעַרְעַן קַעַפְּ אַרְאַפְּגַּעַלְאַזְעַן אַוְּן
עַס הַאָט זיךָ גַּעדְאַכְט, אַוְּן אַרְנָא רַעַדְתָּ עַס אַזְוִי צוֹ דָּער
גַּעדְכְּטַעְרַפְּ פֿינְצְטְּרַנְיְשָׁאָרְוּם, אַדְעַר עַר דָּערְצִילְט
עַס זיךָ אַלְיִין אַמִּיסְעַלְעַן פֿוֹן פֿאָרְצִיְּטַן.
און זיךָ ערְוָאָלְטַן פֿאָרְשְׁטָאַנְעָן די גַּעַדְרִיקְטַע
גַּעַפְּלַן פֿוֹן זַיְנָעַן כָּאוּוּיְרִים, פֿלְעַגְטָן ערְ פֿאָרְעַנְדִּיקְעַן
אַזְוִי:

...אונָן עַס ווּעַט זַיְן, וועַן די פֿאָרִיאָגְטַע בְּרְידְעַר
וועַן זיךָ פֿאָרְבָּעְנְקָעַן נַאֲכָן לִיכְטָן פֿוֹן דָּער זַיְן אַוְּן
נַאֲךָ דָּער אַוּעְקְגַּעְרְוִיְבְּטַעְרַפְּ רְפִיחְיִיט, וועַן זיךָ אַלְעַ

๕. אַסְאָרָרָן - צְדֻעָרֶן

ווײַזִינְעַר אַרוֹיסַ פֿוֹן דֵי גְּרוֹבֶן אָוָן וּוְאַרְשְׁטָאָטָן אָוָן
וּוְעַלְן אָפּוֹוִישָׁן דָאָס שְׁלַעַכְתָּס אָוָן דָאָס אַוְמְרָעָכְטָ פֿוֹן
דָעָר עַרְדָּ. אָוָן אַ גְּרוֹיסְטָעָר יָאַמְטָעוֹ וּוְעַט קְוֹמָעָן אוּרִיךְ
דָעָר וּוְעַלְט אָוָן אַלְעָ מְעַנְטְּשָׁן-קִינְדָעָר וּוְעַלְן אוּפְּסָנְטִי
לְעַבְעָן וּוְיִ בְּרִידָעָר...

בְּנֵי דֵי וּוְעַרְטָעָר פְּלַעַגְן זִיךְ בְּנֵי דֵי קוּילְנְגְּרָעְבָּר
צַעְצִינְדָּן דֵי אוּרִיגָּן אָוָן זַיְעָרָעָ רְוִיקְנָס פְּלַעַגְן זִיךְ אַיִסְטָ
גְּלִיבִיכְן. אַרְנָא הָאָט גְּעוּוֹקָטָ בְּנֵי זַיְיִי הָאַפְּעָנְגָּנָג אַוְרִיךְ אָ
בְּעַסְעָרָעָר צִיְּטָ אָוָן זַיְנִין קָאָל אִיזְיָ גְּעוּוֹעָן וּוְיִיךְ אָוָן
צַעְרָטְלָעָר, הָאָבָן זַיְיִ אִים לִיבָּ גְּעוֹהָאָט אָוָן זַיְיִ הָאָבָן
אוּרִיךְ אִים גְּעַקְוָקָט וּוְיִ אַוְרִיךְ אַ לְּיִבְלָלָעָן בְּרוֹדָעָר.

אָוָן סְאָיוֹן גְּעוּוֹעָן, וּוְעַן דֵי אוּפְּזָעָר פֿוֹן דָעָר מִינְעָ
הָאָבָן זִיךְ דָעְרוֹוָסָטָ פֿוֹן אַרְגָּנָס מִבְּסָעָם, הָאָבָן זַיְיִי גַּעַ-
וּוְאַרְפָּן אַ בְּיִזְוִ אַוְרִיךְ אִים אָוָן אַיְנְמָאָל, וּוְעַן עַר
אִיזְיָ מִיט זַיְנָעָן כָּאוּוּיָרִים אַזְוִי גְּעוֹזָעָן אָוָן גַּעַשְׁמָעוֹסָטָ
זַעַנְעָן זַיְיִ אַונְטָעָרְגָּעְקָומָעָן אָוָן מִיט שְׁפָאָט אַוְרִיךְ זַיְעָרָעָ
צַוְּנָגָעָן אִים אוּסְגָּעַלְאָכָט אָוָן בָּאַלְיִידִיקָט. זַעַנְעָן אוּרִיךְ
גַּעַשְׁפְּרִוְנְגָעָן דֵי קוּילְנְגְּרָעְבָּר אָוָן זַיְעָרָעָ אַלְיִגְן זַעַנְעָן
גְּעוּוֹאָרָן וּוְיִ דֵי עַקְבָּעָרָם, מִיט וּוְעַלְכָעָ זַיְיִ הָאָבָן אַרְוִיסָטָ
גַּעַקְרָאָגָעָן דֵי קוּילְןָן, אָוָן שְׁוֹוָאָרְצָעָ פּוִיסְטָן הָאָבָן זִיךְ
אַ וּוְיִגְגְּעַטְוֹן אַינְדָעָרְלָפְטָן אָוָן סְאָיוֹן גְּעוּוֹעָן אַ גַּעַ.
פָּאָר, אָוָן מְעַנְטְּשָׁלָעָ בְּלִיטָן זָאָל זִיךְ גִּיסְן. הָאָט אַרְנָא
אַ בָּאַהֲרָשְׁטָעָר אַבְּיָנְגָעָנוּמָעָן זַיְנָעָן כָּאוּוּיָרִים אָוָן צְוִי
קִין גַּעַשְׁלָעָג נִישְׁטָ דָעְרָלָאָזָט. אַ שְׁטוֹנָדָעָ שְׁפָעָטָעָר אָוָן
צְוִי אִים גַּעַפְּרָאָכָט גְּעוּוֹאָרָן אַ צַּעְטָעָלָעָ, וּוְמַעְן הָאָט

אִים גַעֲמָלְדוֹן, אֹז עָר אַיּוֹ אַפְגַעַזְגַט גַעֲוֹאָרֶן פֿוֹן דָעֵר אַרְבָּעַט.

וּוַיַּא בְּלִיעַן הָאָט דַי נַאֲכָרִיכְט דַזְרַכְגַעַשְׁנִיטַן דַי קְרוּלַן-מִינְעַ. דָאָס טַעַמְפַע עַקְבָעַרְן הָאָט מִיטַאָמָאַל אַוְיְפַגְעַה עַרְטַת. פַאֲרַשְׁטוּמַט אַיּוֹ גַעֲוֹאָרֶן דָאָס גַעְרוֹישַׁ פֿוֹן דַי עַלְקְטַרְישַׁע, מִיטַקוּילַן אַנְגַעַפְלַטְעַ וּוְעַגְעַלְעַ, אַוְן בַיִם אַרְוִיסְגַאַנְג הַאָבָן זִיךְ אַיּוֹ הַעַלְן טָאג בָאַוְיְזַן הַוְנְדָעַטְעַר מִינְעַן-אַרְבָּעַטְעַר מִיטַאֲרַנָּא אַיּוֹ דָעֵר שְׁפִיצַן.

בַיִם זַיְנַע כָאַוְיְירִים אַיּוֹ גַעַבְלִיבַן זִיךְ נִישְׁתַ אַוְמַיְזַקְעַרְן צְוֹ דָעֵר אַרְבָּעַט אַן אִים.

אַיּוֹן טָאג הַאָבָן זִיךְ אַיּוֹ שַׁטְעַטְל בָאַוְיְזַן פְרַעְמַדְעַ, אַנְגַעַפְאַרְעַנְעַ מַעַנְטַשְׁנַן מִיטַמְבַלְעַר צַעְקְרִימְטַע אַוְן אַוְיְגַן אַוְנְטַעְרְגַעְשַׁלְאַגְעַנְעַ אַזְנַן מִיטַאַהְוַילְעַ, וּוֹאָס הָאָט אַרְוִיסְגַעְרְוֹפַן עַקְל אַוְן רַאַכְמַאַנְעַט. זִיךְ זַיְנַעַן פֿוֹן עַרְגַעַץ גַעַבְרַאַכְט גַעֲוֹאָרֶן צְוֹ פַאֲרַנְעַמְעַן דַי פַאֲרַלְאַזְטַע פְלַעְצַעְר אַיּוֹ דָעֵר מִינְעַ. דַי קְיַילְנְגְרַעְבַעְר הַאָבָן צַוְגַע-קְוִיקַט מִיטַפְוִיסְטַן אַגְבַיְלַטְעַ אַוְן מִיטַהְרַצְעַר הָאָס-טִיק-קְלַאַפְנְדִיְקַע.

אֲרַנָּא הָאָט גַעֲוֹאָרְפַן אַ בָאַרְוִיקְנְדִיְקַן בְלִיק אַוְיְף זַיְנַע כָאַוְיְירִים אַוְן אַיּוֹ צַוְגַעַגְעַנְעַן צְוֹ דַי פְרַעְמַדְעַ.

— בְּרִידְעַר מַבְנַעַן! — הָאָט עָר זִיךְ צְוֹ זַיְיַ גַע-וּוְעַנְדַעַט — זַאָלַן אַיְיְרַעַ פִיס נִישְׁתַ גַיְן אַוְיְף דֻעַם פְאַלְשַׁן וּוְעַ. אַיְר טַאַרְט נִישְׁת פַאֲרַנְעַמְעַן דָאָס בְּרוּיט בַיִם אַרְעַמְעַ מִינְעַן-אַרְבָּעַטְעַר. זַעַט! זִיךְ הַאָבָן וּוְיִבְעַר

ל. ק א ס א ר ר י נ - צ ד ד ע ר ז ר נ

אין קינדער און דער הינגער איז שוין אַרְיִינְגָּעַדְרָונְגָּעַן
אין זיערע היימען. טוט דאס נישט, ברידער מיטנע!
ער האט נאך נישט באויזן צ'זעניך זיבנע רייד,
וועי די פראומדער זענען אים באפאלאן מיט גרויס רעכיבע.
דא האבן זיך זיבנען כאוירירים אַפְּגָעֶרְתִּין פון אַרט און
זיך א לאו געטונג אַרְוִוִּצְקָרִיגָּן זיער באווער. א
גרויס געלגע האט זיך צעללאָקערט און אין גע-
דראנג, אין דער מעהווע איז אַרְנוֹא צוישן זיבנע אַבָּנָה
פאָלָעָר און זיבנע באשיצער דערדריקט געוואָרָן אויף
טרויט.

פון יונגער געשעניש איז שוין אַלְאָגָעָ צְבִּיט
פאריבער, אַבער אַינְמ שטעהל לעש, וואס ליגט אַיבָּנָה
געקלאמערט אַין די בערג פון פֿעַנְסְּיַלוּוּיְנִיא, ווערט
נאך החנט אַרְיך דער נאמען אַרְנוֹא דערמאָנט מיט גרויס
צערטלעכּקייט און ליבע, און ווען די קְרִילְגְּרָעָבָּעָר
קלְיַיְבָּן זיך צואמען בײַם עסען אַין דער פֿינְצְטָעָרָנִיש
פון דער קוילן-מִינָה, זיכן זַיִ שְׂטִילְשׁוּבְּגָנְדִּיק מיט די
קעַפְּ אַרְאַפְּגָעָלָאָזָטָע און קלערן יעדערער פֿאָר זיך
וועגן זיער בלוי-אויגִין כאווער אַרְנוֹא.

סעלרים "עפערנדי"

(אנו אראביש מיטשעט)

עלים האט מען אים גערופן. זיין פארמעגן איז באשטאָגען פון א זעקל אויף די אקסלען, אונ פאר אן אַנְשֶׁפָּאָר האט אים געדינט א שטעהל, אויסגעשניצט פון אן אליוון-צוויג.

אין דערפל האט מען געשמייטט, או סעלים איז געבערין געווארן איז א פולער לעוואָאנָע-נאָכְט, דערפאר ער זיך קיין רוי נישט געפינען, ווערט צו קיין אָרט נישט צוגעבעונָן. די דארפָֿלִיטָהָבָָן אַין זיירע הערצער געטראגָן אַין אָומְצָטוֹרוֹי צו דעם לאָגְפִּיסְטִּיקָן סעלים. בְּינֵם טרעָפָן זיך האָבָָן זיִי געכּוֹזִיקָט: — אַ גָּסְט, סעלים „עֲפָעַנְדִּי“!

נו, טאָקָע, וואָס פָּאָר אַן „עֲפָעַנְדִּי“ קָאָן זיין אַ בעטלער? זיִי האָבָָן פָּאָרְפָּעַלְט צו באָמְרָקָן זיבְּנָע ווַיְיכָע, ברוַיְן-פִּינְקְלְדִּיקָע אוִיגָן אַוְן צוּהָעָרָן זיבְּנָע צעְזִיגְעָנָע, האָרְצָנְגָּנְדִּיקָע לִידְעָר, ווּעְלְכָע ער האָט גַּזְוְנָגָען אוַיְף די זַאְמְדִיקָע ווּעְגָן, אַנְהָאַלְטְּנְדִּיק די האָנט בְּינֵם מְוִיל, ווי סְיוֹאָלָט אַים שׂוּעָר גַּעֲוָעָן מִיט זיִי זיך צו שִׁידָן.

פרְּבִינְד האָט ער אַבעָר גַּעַהָאָט צוּוִישָׁן קלִינְ-

ה. לְאָסָרְרִין - צַדּוּךְ דָעֵד זֶה

ווארג. זיין האבן אויף אים געווארט און זיך געפריט מיט זיבין קומען. זיבין באזיך האט פאר זיין געמיינט ניע מישעלעך צו הערען. מיינט איר דאר אוואדע ווינדער-מיסעס? הייבט זיך גארנישט אן. סאייז סטאטם געווען א פרגעניגן צו הערען, וויאזוי סעלים האט דערצילט. ער איז געזעסן אַרְוָמְגָעָרְנִיגָלֶט פון האלב-הוילע קונ-דייסים, די לאנגע פיס הינטער זיך. זיבין קאל, האט זיך געדאקט, קומט פון ערגעץ וויביט, וויביט און די וווערטער קשקלען זיך איזוינע הייסע און האסטיקע, אושעם פארקאפט אים דער אטעם. די קינדר האבן צוגעהרט מיט אפלען, וואס האבן זיך געריסן פון זיינערע נטעטן, מיט אפנען מילער.

אנדרש וווערט, וווען די נאכט פאלט צו. דאס געוויין פון שאקאלן מאכט שטום זיבין צינגן. א פאכענד, וואס גייט איבער אין א טיפן אומעט, פארקליבט זיך הינטער זיבינע שווערט בערמען. וווערט טאקווע די קינ-דער אומהיימלעך. א גליק, וואס די מאמעס באויבין זיך דרייסן. זיין כאפן אריבין די הוונגעריקע קינדר און פארהאכן די טירן פון די נידעריקע, ליימיקע הייזלעך. סעלים הייבט זיך דאן אויף פון דער פיבכטער ערך, נעמט פועלן און שטעהל און לאזט זיך אוועק מיט לאנגע טרייט אין א צווית דארך. אַפְגַּיְעַנְדִּיק א היפשע שטריעקע, מאכט ער זיך א נאכטלאגעער בײַ דער זיביט פון וועג, מיטן קאָפּ צום דערפל, ווועהין זיבין מארשראיט איז געוונדעת.

ג' קאדלאוקסי

פְּרִינֵּד הָאַט עַר אֶבְעָר גַּעֲהָאַט צְוֹוִישָׁן קְלִיְינּוֹאָרָג.

א שפראץ אויף טאג, ווען אויף די וועגן באווחיזן זיך לוסטיקע קעמלטריביבער אדער איזולריביטער, טוען זי אָפַּ אַשְׁפִּיצָלַּ דַּעַם גַּעֲשֵׁמָאָקַּ שְׁלָאָפְּנָדִיקָןַּ סֻלִּים (זַיִּ קַעַנְגַּן וַיַּנְגַּע אַשְׁנָפָאָלֶן): זַיִּ דַּרְיָעַן אִים אוֹסַ מִיטַּן קָאָפַּ צָוָם דָּאָרָף, פִּינְוֹאָנְגַּעַן עָרָ אַיְזָ גַּעֲקוּמָעַן, אָוָן סֻלִּים קַעַן זיך שְׁפָעַטְבָּר נִישְׁתָּ אַפְּוּוֹנְדָּעָרָן, וּוּי עַנְלָעָךְ אִין דָּאָרָף אַיִּזְ אַוִּיפָן צַוְוִיתָן.

נייגעריך זעגען די קינדער געווען צו דערגײַן, ווי קומט צו דעם לאנגפֿיסִיקָן סֻלִּים די שְׁרָעָקָ פָּאָר שָׁקָאָלֶן, ווי קַעַן עָרָ אַזָּא גַּרוּסָעָר אָוָן שְׁטָאָרָקָעָר, פָּאָר עַפְּעָס דַּעַן מַוְיָּרָעָהָבָן? הָאָט עָרָ זַיִּ דְּעַרְצִיְּלָט אַ קוֹרְצָעָ אַבָּעָר שְׁרָעָקָלָעָכָעָ מִבְּשָׁע:

“מִיט יָאָרָן צְרוּיקָ אִין אִינְגָּם פָּוָן די לְעַצְטָעָ טָעָג רְאַמְּאָדָאָן” (אַ הַיִּילְקָרָר מְאַנְגָּט אִין פְּרִילִינְגָּ). דִּי מַאָכַּי מַעַדְגָּנָר עַסְן דָּאָן בְּלוּזָן אִינְגָּוּונָט אִין אַיִּזְ גַּרוּיָעָן בָּאָגְּנָעָן). מִיר הָאָבָן זיך פָּאָרָפָאָסָט וּוּי גַּעֲווּיַּנְטָלָעָה, וְעַן שְׁטָעָרָן הָאָבָן זיך גַּעֲנוּמָעָן לְעַשְׁן: שְׁפָעַטְבָּר זיך צְרוּיקָ גַּעֲלִיְּגָט אָוָן עַרְשָׁת אַרְאָפָּ פָּוָן די גַּעֲלָעָגָעָרָס, וְעַן די זָוָן הָאָט דְּעַרְגָּרִיבָּטָהָאָלְבָ-וּוּגָה. אַינְדָּרְוִיסָּן הָאָט מַעַן אִין יַעֲנָם טָאגָן די נָאָזָ נִישְׁתָּ גַּעֲקָעָנָט אַרְוִיסָּט שְׁטָעָקָן, בְּנִים קָאָפָּ פָּוָן מַאְכָמָעָדָ! אַיְךְ הָאָבָן אַ סָּאָךְ “כָּאָמְסִינְסָ”*) שְׁוִין אַיְבָּרָגָעָלָעָבָט, אַבָּעָר אַזָּא הַיִּסְּטָן וּוּינָט הָאָבָן אַיְךְ נָאָךְ נִישְׁתָּ גַּעֲפִילָט אוֹיְףָ מִינְזָ לְבִיבָּ. דָּעָרָ הַאָלְדוֹן הָאָט גַּעֲלָעָכָט נָאָךְ אַ קָּאָלְטָן שְׁלוֹנָגָן אִין

*) הַיִּסְּטָן חִינְטָן.

אין קאָפַ האָט געמיישט. ס'אייז געווען די גלביכסטע זאָך
צ'וּ לֵיגַן רֹויַק אָונְגָּעָרָן דָּאָך אָוּן דָּרְעָמְלָעָן. האָט אָבָּעָר
דָּאָס נָעֲפָעָשָׂל מִבְּנָס מַאֲכָמוֹד נִישְׁתְּ גַּעַלְאָזָן. עָרָ אַיְזָן זַיְקָן
אַלְעָן וּוַיְילָעָ פָּאָרְגָּאָנְגָּעָן אַיְזָן וּוַיְילָעָ גַּעַשְׁרִיבָּעָן. עָרָ האָט

ニישט געקענט פֿאָרטְרָאָגָן די שְׁטָאָרְקָעָ הַיְּצָן.
דעָרְלָעְבָּט וּוַנְּפָאָרְגָּאָגָּג, האָט מעַן זַיְקָן צְוָגָעְכָּאָפָּט
צְוָם קָאָלְטָן קְרִיגָּל וּוְאָסָעָר, מַעַן האָט צְעָרְבִּין אָ טָאָפָּט
ברְּרוּינָעָ בְּעַבְּלָעָךְ מִיטָּצְיְבָּעָלָעָ, דָּעַם הַוְּנָגָעָר פֿאָרטְרָיְבָּן.
בֵּין אַיךְ אָרוֹיסָץ צְוָוִיָּגָעָן פֿאָרְבְּרָעְנָגָעָן. פָּוּן יַאֲם האָט
שְׁוִין גַּעַוְוִיתָאָ קִיל וּוַיְנְטָל אָוּן גַּעַקְוִוִּיקָט די גַּלְיְדָעָר.
עַרְשָׁת שְׁפָעָט אִינְגָּוָנָט דָּעְרָהָעָר אַיךְ מִיטָּאָמָּאָל מוֹיָּיָ
רְּעַדְיָקָעָ קְרִילָעָס. אַיךְ טָוָא קְוקָן, דָּאָס וּוַיְבָּבָן
לוּיְפָט, רְּבִיבָּט די העַנְטָן אָן קְלִיְּדָ. פֿאָרְשָׁתִיָּי אַיךְ, אָז
אָן אָוְמָגְלִיק האָט גַּעַטְרָאָפָּן. זַי אַיְזָן שְׁטִיְּזָן גַּעַבְּלִיבָּן, קְוִיָּם
דָּעַם אָטָעָם כָּאָפְנִידִיק (מִבְּנֵין שְׁטִיבָּל אַיְזָן דָּאָס לְעַצְטָעָ גַּעַ-
וּוָעָן אַיְזָן דָּאָרְףָת, האָט זַי זַיְקָן אָנְגָּעָמִידָט). פֿרְעָג אַיךְ:
— וּוֹאָס אַיְזָן גַּעַשְׁעָן?

שְׁרִיְּיט זַי, וּוֹי אָ קְרָאָנְקָעָ לְאָם:

— אַלְלָא זַאְל מִיךְ שְׁטָרָאָפָּן, וּוֹי די שְׁוָלָד אַיְזָן
ニישט מִבְּנָעָ, סְעָלִים! אָרוּם מִיר האָט זַיְקָן דָּעָר
וּוַיְלָ פֿאָרְקָלִיבָּן אָ גַּעַזְעָמָל מַעְנְטָשָׂן. הַעֲרָן זַיְיָ, וּוֹי
זַי דָּעַרְצִיְּלָט מִיטָּטְרָעָרָן אוֹחֶטֶת די, «וּוְיָעָס»: «זַיְיָ אַיךְ
מִיר אָזָוִי אָוּן שְׁאָקָל דִּי מַולְטָעָר. בֵּין אַיךְ אִינְגָּעָשָׂלָאָפָּן,
צִי עַט האָט זַיְקָן מִיר בְּלִוְיָן אוִיסְגָּעוֹווָיָן, נָאָר אַיךְ הַעָר,
וּוֹי שְׁאָקָאלָן רְּבִיצָן זַיְקָן דָּוְרָכָן פֿעַנְצָטָעָר, קְלָעָ-

ק. ק א ס א ר ד י נ – צ ו ד ע ר ז ל נ

טערן ארום איבערן שטיפל. איך עפן די אויגן – מאכ-
מוד איז נישטא. מיין איך – עפשער אויף דער ער-
אַרְוִיָּסְגַּעֲפָלָן? נײַן. געזוכט דא, דאָרט, נישטא אַם.
דאָ כאָפּ איך זיך פֿאָר די האנט, אונ מיר לאָזֶן זיך
מייטן געזומל צוֹם שטיפל. דעת גאנצֶן וועג הער איך
די אַיִיגַעַנָּע וווערטער :

– אללאָ זאָל מיך שטראָפּן, ווי די שולְד איז
ニישט מײַנע, סעלִים!

גָּלִיְּבָאֵיך אַיְּר, אָפּּעָר גְּרִינְגָּעָר וווערט מִיר נִישְׁט.
מִיר לוּפִּין אַרְוּם אָזְוִי אָגָּנְצָע נָאָכְט אָזֶן קְוּמָעָן מִיט
גָּאָרְנוּשָׁט צּוּרִיךְ.

ווערט אויף מאָרגָּן דָּאָס ווַיְבַּב מִינְסָשְׁלָאָט, קָעָן
פּֿזּ דָעָר זִיךְ מַעַר נִישְׁט אָוִיפָּהִיבָּן, שָׁאָקָלְטָה די
ליַּידְיקָע מָוְלָטָעָר אָזֶן שְׁעַפְּטָשָׁעָט נָאָכָאָנָאָנד :
– זָוְנָעָלָע דוּ מִבְּינָס, מַאָכְמוֹד !

הָאָט זִיךְ גַּעַמְּטָעָרָט אָזְוִי נִישְׁט מַעַר ווי אָטָג
דרְבֵּי אָזֶן פָּאָרָמָאָכְט אוּפּּיךְ שְׁטָעָנְדִּיךְ די אָוִיגָן.
וְאָס אַזְוִי ווַיְיִתְעַר גַּעַבְּלִיבָן צֹו טָוּן? הָאָבּ אַיְּךְ גַּעַ-
נוּמָעָן מִינְזָן שְׁטָעָקָל אָזֶן אוּפּּיךְ די אָקְסָלָעָן דָאָס פָּעָקָל,
אוּזָן בֵּין אָוּעָק מִיטּ די ווּעָגָן. נִישְׁט גַּעַקְעָנָט מַעַר דָאָס
דָאָרְפּ אַנְקָיָקָן. אָזֶן אוּפּּיךְ די שָׁאָקָאָלָן אַזְוִי בֵּין מִיר פָּאָר-
בְּלִיבָן אָבִיוּז סִינְעָ. אַיְּךְ ווּעָל מִזְוֹן מַאָכְמוֹדָן פְּזָן זִיךְ
אַרְוִיָּסְקָרִיגָן !

מִיטָאָמָאָל אַזְוִי סֻלִּים אָוְמָהִימְלָעָךְ אַנְטְּשָׁוּרִיגָן
גַּעַוּאָרָן.

ל. ק א ס א ד ר י ז - צ ו ד ע ר ז ר נ

דא האבן זיך די טירן און עפֿן געטווין און די מא-
מעס האבן אַרְבָּנְגַּעַכְּאָפְּט זַיִעֲרָ קַלְיָנוֹאָרג אַרְיָח
נאכטלעגעער.

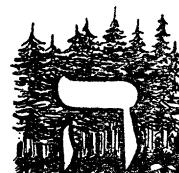
מאכט זיך, אוֹ סעלִים האט זיך נישט געוויזן,
בענטק וויביסע-כעווורע, שטייען אַרְיָח די וועגן, קוֹקָן זיך
די אוֹיגָן אוֹיס.

קייְמָעַן קַעַמְלַרְיִיטָעָר פַּזְן ווּבַטְעָ גַּעֲגָנְטָן אָונֵן דַעַר-
צַיְילָן: לְעֵבֶן אַ פַּאֲרָבָּאָרְגַּעַנְעָר הַיִּיל, אַרְיָח אַ בַּאֲרָגְרוֹקָן,
וּוֹ שַׁאֲלָאָלָן נְעַסְטָן זיך, האָבָן זַיִי גַּעֲפִינְגָּעָן סַעַלְיִמְעָן אֵין
צַעְפְּלִיקְטָעָה לְיִידָעָר, אוֹ אַ סִימְעָוָן פַּזְן לְעֵבֶן.

לְאָוֹן דַעַרְוֹאָקְסַעְנָעָ אַרְאָפְּ דַי קַעַפְּ אָונֵן דַעַרְמָאָגְנָעָן
„אַלְלָא“: פַאֲרָקְלִיְיבָן זיך קִינְדָעָר אֵין די הַיִּמְיִשְׁעָ ווּוַיְנָקָ
לְעֵן אָונֵן קוֹקָן זיך אַיְבָעָר מִיט שְׁטוּמָעָ, אַוּמָעְטִיקָע בְּלִיקָן
אוֹ טְרָעָרָן פִּינְקְלָעָן בַּיִּ זַיִי אַרְיָח די ווּוַיְסָם.

די אריינַן פָּהָן אֲהִירְשׁ

ויך אויף די פענסילוינוינער בערג ליגט
דאס שטעטל מענוקא. אײַינזאָם אָוּן
פֿאָרְגָּעָסּן ; ווינטער – אָוְנטָעָר שׂוּעָרָע
פֿלָאָכְטָעָסּ שְׁנִי, זֶומָעָר – אַין גַּדְּיכַ
טֵע גְּרִינְעַ נְעָצַן. אָוּן וּוֹעֵן וּוֹאלְקָנָסּ לְאָזְן זִיךְ אֲרוֹיסָ אָוִיף
זַיִּיעָר לְאַנְגָּן וּוֹאנְדָעָר-וּוֹעָג, אָוּן די בעָרָג-שְׁפִיצָן וּוֹעָרָן
זַיִּיעָר אָפְּרוֹ-אָרט, בְּלִיבְּטָ פּוֹנְגָּ שְׁטָעָטָל קִין זַיִּיכָּעָר
נִישְׁטַ... .

לְעֵבֶן אָוּן מענוקא עַטְלָעַכְעַ הַוְּנְדָעָרְטּ פָּאָמִילְיעַסּ,
צְוִישַׁן זִיךְ אָפָּרְ צְעַנְדְּלִיק יִדְּיִשְׁעַ, אָוּן אָפְּגָעָזְוְנְדָעָרְטּ
אָוּן אָזִיט, קַעַמְאַט בְּיִם סָאָמָע וּוֹאָלָד, ווֹינְטָ רְ' לִיבְּ
דָּעָר שְׂוִיכָּעַט מִיט זִין פְּרוּי אָוּן עַלְפִּיעְרִיק טַעַכְטָעָרְלּ
עַסְטָעָרּ.

רְ' לִיבְּ אָיוּ אָהָוִיכָּעָר, דִּינְעָר יִדְּ מִיט אָלְאַנְגָּעָר
שְׂוּאָרִיךְ-גְּרוּיְידּ בָּאָרְדּ אֹושֵׁ בִּיןְ גָּאָרְטָלּ. פּוֹן צְוִיפְּלִילּ
הַוְּיִיכְּיִיט אָוּן דִּינְקִיְּטּ הַאָלָט עַר דֻּעַם קָאָפּ אָרְאָפְּגָעְבּוּיְגּן.
קָעַן קִיְּנָעָר נִשְׁטַ בָּאָמְעָרְקָן דֻּעַם שְׁטִילָן אֹוְמָעַט, וּוֹאָסּ
קִוְּקִטּ אֲרוֹיסָ פּוֹן זִיבְּנָעָ אָוִיגְּן.
זִין וּוֹבְּיָבּ – אָיוּ דָאָוָקָעּ אָקְלִיְּנִינְקָעּ, אָקוּרְצִינְ.

ק. לאס אַרְדִּין – צָהָדֶשׁ זָהָן

קע, אַפְּרִילְעַכָּע, מיט פְּלִינְקָע בָּאוּגָנוֹגָעָן אָוָן מִיט
אַלְיכְּטִיקָן שְׂמִיכָל אַוִיפָּן קְלִינְגָעָם מוֹיָל. אָוָן דָּאַס
טֻעַכְטָעָרָל?

קִינְדָּעָר, וּוֹעֵן אַיְר וּוֹעֵט בָּאוּגָעָנָעָן אוּפִיף דֵּי שְׁמָאָ-
לָע גַּעַסְלָעָךְ פָּוֹן שְׁטָעָטָל אַפְּאַרְכָּאַלְעָמָט אָוָן פָּאַרְבָּעָנָקָט
מִידָּעָלָע, וּוֹאָס רַעֲדָעָר אַדְעָר שְׂמִיכָלָט צָו זִיר אַלְיָין,
זֹאָלָט אַיְר וּוֹיסָן זִיבָן, אָזְ דָּאַס אִיזְ דָּעַם שְׂוִיכָעָטָס טַעַכָּ-
טָעָרָל עַסְטָעָר.

וּוֹעֵר הָאָט אַרְיָגָעָוָעָקָט אַבְּעַנְקָשָׁאָפָט בַּיִם קְלִיָּיָ-
נָעַם מִידָּעָלָע אַיְן הָאָרָצָן?

עַפְּשָׁעָר דָּעָר גַּעַדְיכָטָעָר וּוֹאָלָד מִיט זַיְנָעָה הוֹיכָעָ,
שְׂוִיכָנְגָדִיקָע בִּימָעָר? עַפְּשָׁעָר דֵּי דִּינְפִּיסִיקָע הַיְרָשָׁן
מִיט דֵּי צָעַזְוִיכָגָטָע הַעֲרָגָעָר, מִיט דֵּי שְׁטִילָ-פָּאַרְטָרָאַכָּטָע
טוֹנְקָלָ-קְנִילָעְכָדִיקָע אַוִיגָן?

גַּיְכָעָר פָּוֹן אַלְץָ דֵי הַיְרָשָׁן.

סְהָאָט אָפָט גַּעַטְרָאָפָן אַהֲרָשׁ זֹאָל בְּלִיבָּן שְׁטִיָּין
בַּיְ עַסְטָעָרָס פָּעַנְצָטָעָר אָוָן זִיר שְׁטָאָרָק פָּאַרְקָוָקָן אַוִיפָּן
מִידָּעָלָע, וּוֹי אַוִיפָּן גַּרְעָסְטָן וּוֹונְדָעָר אָוָן פָּלוֹצִים זִיר
אַפְּרִיכִיסָּן פָּוֹן אַרְטָמִיט בִּידָעָ פָּעַדְעָרְשָׁטָע פִּיס אָוָן פָּאָ-
רוֹיס אַנְצְיוֹאָגָן זַיְנָעָה וְהַאֲרָנְדִיקָע כָּאוּוִירִים פָּוֹן דָעָר
מַאֲדָנָעָר בָּאוּגָעָנִישׁ, אַדְעָר וּוֹאָרָטָן בַּיִם פָּעַנְצָטָעָר אָזְוִי
לְאָנָג, בֵּין עַסְטָעָר זֹאָל צִוקְיָמָעָן אָוָן אַרְיִפְלִיָּגָן אַיְר
הָאָנָט אַוִיפָּף זִיבָן גָּלָאָט-גָּלָאָטָן הַאלְדוֹן אָוָן עַרְשָׁת דַּעְמָאָלָט,
אָן אַוִיפְגָּעָצִיתְעַרְטָעָר פָּוֹנָם מַעֲנְטָשְׁלָעָכָן בָּאָרִיר, זִיר אַפָּ-

לְאָסָרֶדְן - צַדְעֵדְן

טראגן וווע דער שווארכער פעפער וואקסט, איבערלאָזָן-
דייק סְמִידָל אַיִן הַוִּילָע טְרָעָרָן...
אווי די ערשות ציטט.

שפערטער אַבָּעָר האָבָּן זַיְךְ די האָרְנְדִּיקָע באַשְׁעָ-
פָּעָנִישָׁן צְוָגָעוֹוִינָנְט צָו אַיְרָ, גַּעֲגָעָסְן פָּוּן אַיְרָעָ העָנָט, זַיְ-
אַפְּגָעָוָוָאָרָט אוֹפָּפָן וּוְעָגָה אַהֲיָן-אָוָן-צְוָרִיקָפָן שָׂוָלָ, אַיְן
אַיְן וּוְאַקְאַצְיָע-צִיכְתָּאֵיזָ עַסְטָעָר גַּאנְצָע טָעָג אַומְגָעָלָאָפָן
מיַט זַיְיךְ אַיְן גַּעַשְׁטִיפָט.

הָאָט אַבָּעָר אַיְנְמָאָל גַּעַטְרָאָפָן עַפְעָס אַזְוִינָס, וּוְאָס
הָאָט עַסְטָעָר אַפְּגָעָרִיסָן אַוְן דָּעָרְוִוִּיטָעָרָט פָּוּן די הִירְשָׁן,
כָּאָטָשׁ טִיף אַיִן הָאָרֶצָן אַיְזָ בְּכָי גַּעֲלִיבָּפָן אַבעָנָקָע-
נִישָׁ נָאָךְ זַיְיךְ... סְאָיוּן גַּעַוּעָן אַיִן אַפְּרִימָאָרָגָן — טָאָטָעָ-
מָאָמָע זָעָנָעָן נָאָךְ גַּעַשְׁלָאָפָן — הָאָט זַיְיךְ עַסְטָעָר אוֹפָ-
גַּעַכְאָפָט אַדְרָשָׁרָאָקָעָנָע אַוְן אַיְזָ צָוָם אַפְּעָנָעָם
פָּעָנְצָטָעָר. אַיִן פָּאָרְנְעָפְּלָטָן דָּרוּיְיסָן האָבָּן זַיְיךְ עַרְשָׁטָ גַּעַ-
נוּמָעָן דָּוְרָכְבְּרָעָכָן דִּי עַרְשָׁטָ שְׁטָרָאָלָן פָּוּן דָּעָרָ אוֹפָ-
גִּיעָנְדִּיקָעָר זָוָן. אַפְּרִילְלָעָךְ צְוָוִיטְשָׁעָרָן פָּוּן אוֹיְפּוֹוָאָכָנָ-
דִּיקָעָ פִּיגָּלָהָאָט זַיְיךְ גַּעַטְרָאָגָן פָּוּן די בִּימָעָרָ, פָּוּן די
לוּסְטָעָס, פָּוּן אוּמְעָטוּם, אַוְן פָּוּן עַרְגָּעָץ טִיף אַיְן וּוְאָלָד
הָאָט נִישָׁט אוֹפְּגָעָה עָרָט צָוּ קְוּמָעָן אַפְּאָרְשָׁטִיקָט כָּאָרָכָ-
לָעָן, וּוְאָס אַיְזָ וּוְאָס וּוְיִתְעָרָגָן גַּעַוּוֹאָרָן אַלְץָ שְׁרָעָקְלָעָכָר
אוּן פָּאָרְצָוּוּיִיִּפְלָטָעָר ...

עַסְטָעָר אַיִן אַרְוִיסְדָּוְרָכְן פָּעָנְצָטָעָר אַיִן אַיִן הַעֲמָדָל,
אַבְּאָרוּוִיסָעָ אַיִן גַּעַנוּמָעָן לְוִיפָּן אַבָּעָר דָּעָר פְּשִׁיכָטָעָר
עָרָד אַלְץָ טִיפָּעָר אַיְן וּוְאָלָד. זַיְיךְ גַּעַוּעָן בִּינוּ אוֹפָ-

די בײַמָּער, ווֹאָס זַיִ פֿאַרְשְׁטָעלָן אַיר דָּעַם ווּעַג, אוֹיף
די פֿוֹיגַלְזַן פֿאָרְזִיעַר זַיְנָלָאוּ צְוֹוִיטְשָׁעָרָן. מִיטְאָמָּאַל
הָאָט זַי פֿאַרְהָאַלְטָן אַירְעַ טְרִיטַת. אַין גַּעֲדְרָעָנָג פֿוֹן צְוֹוִיִּ
צְוֹנוּיְפֿאַגְּעוֹוְאַקְסָעָנָעָ בַּיְמָעָר הָאָט זַי דַּעֲרוֹעָן שְׂטִיְין אַן
אוֹמְבָאַקְאַנְטָן הִירְשָׁ מִיט אַן אַרְוִיְפֿגְּעַרְיסָעָנָעָם קָאָפַט. זַיְנָע
הַעֲרָנָעָר זַעֲנָעָן גַּעֲוָעָן פֿאַרְפָּלְאַנְטָעָרָט אַין גַּעֲדִיבְּטָע
צְוֹוִיטְגַּן, די אוֹיגַן הָאָבָן בֵּי אַים אַרְוִיְגַּעַשְׁפָּאָרָט אַין
פֿוֹן מוֹיל אַיז אַים גַּעַגְאַנְגַּעַן אַשְׁוִים. זַי הָאָט זַיִ הָאַסְטַּ
טִיךְ אַ לְאַז גַּעַטְוֹן צְוָם ווּאַלְדַּהְטָעָר אַין שְׂטִיבָל, אַין
נִישְׁטָ גַּעַפְּינְעַנְדִּיק אַים דַּאַרְטָן, הָאָט זַי גַּעַכְאָפָט זַיְנָן
זַעַג, פֿלְינְקָ אַרְוִיְפֿגְּעַרְקָאָבָן אַיְפָן צְוֹוְילְינְגְ-בָּפִים אַזְּנָן גַּעַ-
נְפָמָעָן אַרְוּמוֹעָגָן זַיְנָעָן צְוֹוִיטְגַּן. אַין עַטְלָעָכָעָ מִינְוֹתָ אַרְוִים
אַיז דָּעָר הִירְשָׁ גַּעֲוָעָן בַּאַפְּרִיטַת. דַּאָס אַרְיִימָעָ בַּאַשְׁעָפָעָ
נִישְׁ הָאָט זַיִ פֿאַרְלָאָרָן אַוְמְגַעְקָוָקָט אַין אַלְעָ וְזַיְטָן אַין
אַיז שְׁנָעָל נִישְׁטָ גַּעַוְאָרָן.

צְוֹוִיִּ טָעַג שְׁפָעַטָּר, וּוֹעַן עַסְטָעָר הָאָט שְׁפָאַצְּרָט
מִיטָּן שְׁטָעָגָל, פֿאָזָעָ דָּעַם ווּאַלְדַּ, אַיז דָּעָר זַעַלְבִּיקָעָר
הִירְשָׁ אַיר אַגְּגָעָלָאָפָן אַנְטָקָעָגָן-שְׂטִיְין גַּעַבְלָבָן. עַר הָאָט
דַּעְרָקָאָנָט זַיְנָן קְלִינְגָן ווּוַיְלָטְעַטְעָרָן. עַסְטָעָר הָאָט אַים
אַרְוִמְגַעְכָּאָפָט מִיט בַּיְדָעָהָעָט, גַּעַגְלָעָט זַיְנָן סָאַמְעָט,
וּוַיְיִכְעַ פָּעָל, גַּעַשְׁעַפְטָשָׁעָט אַים לַיְבָלָעָכָעָ וּוַעֲרָטָעָר אַין
אוֹיגַעַר אַרְיִין אַין מִיטְאָמָּאַל, בַּאַמְעָרְקָנְדִּיק זַיְנָן פּוֹלָן,
קִיְּלָעְכִּידְקָן רָוקָן, הָאָט אַיר בַּאַהֲרָשָׁט אַ שְׁטָאַרְקָעָר
פֿאַרְלָאָנָג זַיִ צַוְּעַצְנָהָרָן רַיְטְנִידִיק אוֹיף אַים. זַי הָאָט צַבְּ
גַּעַשְׁאָרָט אַ גְּרוּסָן שְׂטִיְין אַין בַּאַלְדַּ הָאָט זַי זַיִ שְׁוִין

געפונען אויף זיין רוקון. דער הירש, ווי ער וואלט נאר געווארט אויף דעם, האט זיך פלווצים אַ ריס געטזון פון אַרט אָזֶן זיך אַוועק געלאָזט מיטן מיידעלע אין גאלאָפ. עסטערן האט גענומען שוינדלען פֿאָר די אויגן דער הימל, דער וואלד, אלצדיניג האט זיך געדרייט, ווי אַ קָּרוֹסָעַל. באָלָד אִיז זַי געלעגן אַ צַּבְּבִילְטָע אויף דער ערְד אָזֶן פּוֹן דעם הירש אִיז קִין זַיְכָּעַר נִישְׁט גּוּוּזָן.

דער וואלד-היטער האט זי געפונען אָז גּוּבְּרָאָכְט אַהֲיִם. די מאמע האט גּוּבְּרָאָכְט די קלִיְנָע הענט אָזֶן נִישְׁט אַפְּגַּעַטְרָאָטָן פּוֹן אִיר בעט. דער טָاطָע אִיז נִישְׁט אַרְוִיסְגַּעַפְּאָרָן פּוֹן שְׁטוּטָל, יְדָעָס מְאַל אַרְבִּינְגָעָה לְאָפָן אָז שְׁטוּב גּוּוֹאָר וּוּרְעָן וּוּגָן קִינְד, אָזֶן וּוּעָן ער האט נְאָר צִוְּתָה גַּעַהְאָט, דְּרַצְיָילְט אִיר מִיסְעָלָעָך, אָזֶן אַלְעָ אַזְוַלְכָע מְאָדָנוּ: וּוּגָן וּוּבִיטָע לְעַנְדְּעָר אוֹרְפָּה יְעֻנְעָר זְבִיטָאָם, וּוּגָן אַוְמַעְנְדָלָעָכָע סְטוּפָעָס, וּוּ מַעְן טְרַעְפָּט זְעַלְטָן אָז מְעַנְטָש אַדְעָר אַ בּוּם.

עסטער הערט זיך צו מיט אַ פֿאָרְכָּאָפְּטָן אַטָּעַם הָאָלָט דעם קָאָפּ פֿאָרְזָאָרְפָּן אוֹיפְּנִי טָاطָנס בְּרוֹסְט, אָזֶן פּוֹן צְוִישָׁן שְׂוֹאָרְצָעָן קְרוּיָן אָזֶן שְׂוֹאָרְץ-גְּרוּיעָ פְּעָדִים באָרְד קְוּקָן אַרְוִוִּית צו אִים אַ פֿאָר שְׁטִיל-פֿאָרְטָרָאָכְטָע טְוָנְקָל-קְטִילָעָכְדִּיקָע אוֹיגָן. רֵיְבָּעָ דְּרוֹזְעָט סְעַרְשָׁטָע מְאַל וּוּי מְאָדָנוּ עַנְלָעָךְ זְעַנְעָן זַיְנָעָן קִינְדָס אוֹיגָן אוֹרְפָּה די אוֹיגָן פּוֹן די הִירְשָׁן, אָזֶן אַז אַוְמַהְיִמְלָעָךְ גְּפִילָע נְעַמְטָאָים אַרְוּם...

ה. ק א ס א ר ד ר י נ - צ ד ד ע ר ז פ נ

איינמאָל האָט עסטער אַ פרעג געטווּן דעם פֿאָטער:
— פֿאָפָּא, האָסְטוֹ אַמְּאָל געשאָכְטָן אַ הִירְשׁ? — זַי
אייז געווען בליכְר אָוּן אַירְעַ לִיפְנֵן האָבָּן געצייטערט.
בִּינְמֶה שוייכְעַט האָט זַיְךְ סְפָּאנְעָם פֿאָרְקְרִימְט, וּוּי
מעַן ווֹאלְט אִים אַנגָּעָרִירְט אוֹיף אַן אַפְּעָנְעָר ווּונְד. עָר
הָאָט קִינְמָאָל נִישְׁתְּ גַּעֲרָעְדָּט מִיטְ דִּי שְׂטוּבִּיקָּע ווּעְגָּן
זִיכְרָן אַרְבָּעָט, ווֹצְלָה טִיף אַין הָאָרְצָן האָט רֵיְבְּ פֿינְנֶט
גַּעַהָאָט שְׁכִיטָּע, גַּעַלְיטָן פּוֹנְמָ בְּלוּט-רִיעִיעָךְ, פּוֹנְמָ גַּסִּיטָּע,
כָּאַרְכָּל, פּוֹנְמָ פֿאָרְגְּלִיוּוּרְטָן שְׁרָעָק אַין דִּי בעַהְיִמְישָׁע
אוֹיגָן. מִינְיָטָן לאָנְגָּ פֿאָרָן שְׁעַכְטָן האָט עָר זַיְךְ גַּעַפְּלִיט
אַפְּגַּעַשׁוֹאָכְט, באַטְרִיבְּט, אָוּן שְׁפַּעְטָעָר, בְּעַאיְיסָן ווְאַשְׁן
זַיְךְ, גַּעַקְוּקְט אַוִּיף זִבְנָעַ העַנְטָן וּוּי אַוִּיף פֿרְעָמְדָע...
איַן אַמְּעָרְיקָע האָט רֵיְבְּ גַּעַפְּרוּוֹת מַזְוָּל מִיט
אַנְדָּעָרָע פֿאָרְנָאָסָעָט. עָר האָט גַּעַהָאָלְטָן אַ שְׁנִיטְ-קְרָאָם,
זַיְךְ אַרְוָמְגַעְטְּרָאָגָן אַ צִּבְטָ מִיט אַ פָּאָק סְכוּרָע אַיְבָּעָר
די הַבְּיוּעָר, גַּעַהָאָנְדָלְט מִיט סְפָּאָרִים; סְאַיְוָן אִים נִשְׁתְּ
גַּעַגְּאָנְגָעָן. האָט עָר זַיְךְ אַוִּיפְּסָנְטָי גַּעַנוּמָעָן צָוָם כָּאַלְעָף...
— פֿאָפָּא, פֿאָרוֹאָט עַנְטְּפָעָרְסָטָי מִיר נִשְׁתְּ, האָסְטוֹו?
— נִיְין, טָאָכְטָעָר — האָט זַיְךְ דָעָר שְׁוִיכְבָּעָט אַוִּיפְּ
גַּעַשְׁטָעָלָט אָוּן גַּעַנוּמָעָן אַוְמָגִין נַעֲרוּוּזָן אַיְבָּרָן צִימָעָר —
ニין, יידָן עַסְן דָאַךְ אָוּזְוִי זַעַלְטָן הִירְשָׁן-פְּלִיאִישָׁ...
עַסְטָעָלָט אָוּן גַּעַנוּמָעָן אַוְמָגִין נַעֲרוּוּזָן אַיְבָּרָן צִימָעָר
איַן נִשְׁתְּ אַוִּיפְּגָעָהָעָרָט אַיְבָּרָצְבָּאָזְעָרָן :

— פֿאָפָּא, כְּהָאָב זַיְךְ לִיבְ, כְּהָאָב דִיךְ לִיבְ, כְּהָאָב
דִיךְ לִיבְ!

טרעפט זיך אוזא מি�יסע:

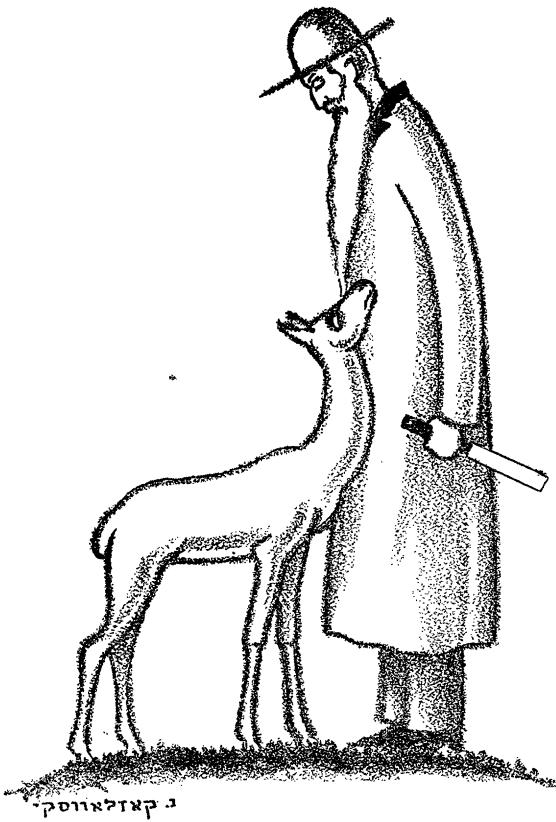
א מיל צואנציק פינט שטעטל, וו ר' לייב האט געווינט – אויפן סאמע בארג-שפיז – איז געתטאנען א הוייכע מויער ארוםגערינגלט מיט בריטע וועראנדעס און פונדרווביטנס האט זי אויסגעזען, ווי אן אויס-טערליישער הוט פון א טעקסעסער „קאפ-באַי“, דערביי האבן זיך געציגן ראכועסדייקע פעלדער – אומבאגאָר-בעטע און פארווארלאָטעה. וו-נישט-וואו האט אַרויסגע-שטאָרט אַ צַּעֲבָרָאַכְּעָנָעָר פְּלוּיט, אַ צַּעֲוֹאַרְפָּעָנָעָר שפיכלער, אַ שְׁטָאָל. דעם גאנצַן ווינטער האט זיך דאָרט קיין לעבעדייקער מענטש נישט געפונען, כייז עפשער דעם אויפזעה, ווּאָס האט געהיט, אָז די אַרוּם-בלאנדזשענדייקע לִיְדִיקְיִיר זָאלָן נישט אויפברעכַן אַ טִּיר. דערפֿאָר האט זיך דאָרט אַין פרילינג שטאָרק גערודערט: אַ מאָכְנָע דִּינָעָר אַין פַּוּן ערגען אויסגע-וּוָאָקְסָן אַין גַּעֲנוּמָעָן רַאֲמָעָן אַין שִׁיעָרָן, רַיְנִיקַן אַין לוֹפְּטָעָרָן דָּאָס גַּרוֹיסָעָה הרוֹזָן. אַין הוֹרִיף זַעֲנָעָן גַּעֲוָעָן אַין גַּעֲלִיגַט שְׂטִיקָעָר מַעֲבָל, בעטָן, מַאֲטָרָאָצָן, קִיר-מַאֲכָשָׁי-רִים אַין אַין דָעַר לוֹפְטָה האט זיך גַּעֲטָרָאָגָן צַוְּזָעָן מִיטָן רִיעָךְ פַּוּן רְוִיעָרָד, וּוֹאַרְצָלָעָן אַין מַאֲך – אַ פרילילעכַע דערווארטונג.

ערשת ווּעָן אלְץ אַיז גַּעֲבָרָאָכָט גַּעֲוָאָרָן אַין אַרְדָּ-נוֹנָגָן, האט זיך באָרוֹזָן דָעַר באַלְעָבָאָס, מִיסְטָעָר לִיוֹוִי

מייט זיבין פאמיליע. ער איז געווען א דיקער מענטש
מייט א קיטעלעכדיין קאָפּ, מייט לֵיכְטִיךְ-בְּלוּיעַ, פְּרִיאַלְעַכְּבָעַ
אויגן. אין ניו-יַּאֲרָק הָאָט ער געהאט א סאָךְ הַבְּצֹעֶר,
א גְּרוּיסָס פּוֹטְעַרְגְּשָׁעֶפֶט מִיטְצְּעַנְדְּלִיקְעַרְ אַרְבְּעַטְעָרַ.
יעדעם יָאָרְ פְּלַעַגְתְּ ער אַרְוִיסְקּוּמָעַן פָּאַרְבְּרַעְנְגָעַן דִּי
הַיִּסְעַ כָּאָדָשִׁים אַיִּין זִיבְּן זָוְמְעַרְ-הַיִּים, אַיִּין דָּאָס זָעְנָעַן
געווען כָּאָדָשִׁים פּוֹן הַוְּלִיאַנְקָעַס, לַוְּסְטִיקָעַ עַקְסְקוּרְטִיסְעַס,
סִימְכָעַלְעַךְ אַיִּון בְּעַלְעָר. בֵּין שְׁפָעַט אַיִּין דָּעַרְ נַאֲכָטְ הָאָט
זִיךְ גַּעֲטָרָגָן דָּעַרְ טּוֹמֵל אַיְבָעַרְ דָּעַרְ גַּאנְצָעַרְ גַּעֲגָנְטַ
אַיִּון שְׂכִינְיִישָׁעַ פָּאַרְמָעַר, וּוֹאָס זָעְנָעַן געווען מִידְ פּוֹן אַ
טָּאגְ שְׂוּעָרָעַרְ אַרְבְּעַטְ, הַאֲבָן אַוְמְפְּרִינְדְּלָעַךְ גַּעֲקִיקְטַ
אוֹיףְ דָּעַרְ שְׁטָאָרְקַ פָּאַלְוִיכְטָעַנְעַרְ מַוְיָּעַרְ אַיִּון זָעַלְטָן וּוֹעַן
געהאט אַ גּוֹטְ וּוֹאָרְטְ פָּאָרְ אִירְ בְּאַלְעָבָאַס.

איינְמָאָלְ, עַרְעַוְוּ אַ סִימְכָעַ בֵּין מִיסְטָעַרְ לִיְוִוִּי
אוֹיפְּנָגְטַ, הָאָט מַעַן גַּעֲבָרָאָכְטַ דַעַם שְׂוִיכְעַטְ, רֵיְ לִיְבַּ
פּוֹן מַעַנוּקָאַ. עַסְ הַאֲבָן אוֹיףְ אִים גַּעֲוֹזָאָרְטַ אַיִּין דִּי שְׁטִיבָגָן
הַינְעָרַ, גַּעֲנָדָן אַיִּון אַנְדָעָרַ אַוְיִפְעַסְ. נַאֲךְ אַיִּין וּוֹעַגְ הָאָט
זִיךְ דָּעַרְ שְׂוִיכְעַטְ דַעַרְפִּילְטַ בָּאַטְרִיבְטַ, אַפְּהַעַנְטִיקַ, וּוֹי
אַלְעַמְּאָלְ פָּאָרְן שְׁעַכְטָןַ, אַיִּון שְׁפָעַטְעַרְ, גַּיְעַנְדִּיקְ מִיטְן
דִּינְעָרַ אַיְבָעָרַן גְּרוּיסָן הַוְּיָּוףְ צַוְּדָעָרְ, אַיִּין ערְ מַעַרְ
געווען עַנְלָעַךְ אוֹיףְ אַ מַעַנְטָשַׁ, וּוֹאָס וּוֹעַרְטְ גַּעֲפִירַטְ צַוְּ
דָּעַרְ שְׂכִיטַעַ, וּוֹיְ אוֹיףְ אַ שְׂוִיכְעַטְ.

איִין אַ שָּׁאָ אַרְוּםַ, וּוֹעַן רֵיְ לִיְבַּ אַיִּין פָּאַרְטִיקְ גַּעַ-
וּוֹאָרְן מִיטְ דִּי אַוְיִפְעַסְ, אַיִּין אַונְטָעַרְגְּעַקְוּמָעַן דָּעַרְ פָּאַלְעַ-
בָּאַסְ, בְּרִיאַטְלָעַךְ אַרְוִיְפְּגָעַלְיִיגְטַ אַיִּין האַנְטַ דַעַם שְׂוִיכְעַטְ

ב' קאוזלאויסק.

..און דא האט מיטאָמאל אַן אומגנווּיינעכע זאָך געטראָפָן.
לעבען שייכעט איז נס שטיין געפֶלְיבֶן אַן פֿאַרְזּוֹאָרְפָּן דעַם
יונְגן אַנְהָאָרְנִיךְן קָאָפּ יְעַנְעַם אוּיפּ דָעַר בְּרוּסְט.

אויפֿן אַקְסָל אָוּן מִיט דָעֵר צְוֹוִיטָעֶר אַנְגָעָוּזִין צָוֵם
אָפָעָנוּם שְׁטָעַלְעָכְל אַיְן אַנְדָעָרָן עַק הַוִיפָ :
— רֵי לִיבָ, קִיקְט — זִבְטָ מַוִיכָל — אָוּן שְׁטוּרִינְטָ!
אַיְן דָעֵר זָוֵן הָאָט מִיטָאַמָּאָל אֲשִׁימָעֵד גַעַטָוּן דִי
צִיטָעַרְדִּיקָ-גָלְאָטָע פָעֵל פָוּן אַיְונָג הַירְשָלָ. דִי עַרְד אַוְנָ
טָעֵר דִי דִינָעָ, בּוֹגִיקָע פִיס הָאָט זִיךְ גַעַגְרִיבָלָט. מִיסְטָעֶר
לִיוּוּיִי הָאָט זִיךְ גַעַרְיבָּן דִי הַעַנְטָ אָוּן גַעַקוּוֹאָלָןָ:
— נֵי, וּוי גַעַפְעָלָט אַיְיךְ, רֵי לִיבָ, דָעֵר „בָאַכְעָרָ“,
הָאָ? גַיְיט — זִבְטָ מַוִיכָל — אָוּן וּזְבָזָט אִים וּוי אֲכָאָ
לְעַף קוּקָט אָוִיס, כָעַ-כָעַ-כָעַ...

עַר הָאָט נָאָך נִישְׁט בָאָוּזָן רַעַכְתָ צָו עַנְדִיקָן דִי
וּוּרְטָעֶר, וּוי דָאָס הַירְשָל הָאָט זִיךְ פְלוֹצִים אַוִיסְגָעָרִיסְן
פָוּנָם דִינְעָרָס הַעַנְטָ אָוּן אֲפָאַרוּירָטָס, אֲפָאַרְשִׁיקָעָרָטָס
פָוּן צְוִיפִיל זָוֵן אָוּן רַאְבּוּעָס זִיךְ אֲלָאָ גַעַטָוּן מִיט
דְרָאַבְנָעָ, הָאַסְטִיקָע טְרִיטָ אַיְבָעָרָן הוַיְטָ אָוּן... דָא הָאָט
מִיטָאַמָּאָל אָן אַוְמָגָעוּוַיְנָלְעָכָע זָאָךְ גַעַטְרָאָפָן — לְעַבְנָ
שְׂוִיכָעָט אִיז עַס שְׁטִיְין גַעַבְלִיבָּן אָוּן פָאַרוּוֹאָרָפָן דֻעָם
יְוָנָגָן, אַנְהָאַרְנְדִיקָן קָאָפְ יְעָנָעָם אוַיְף דָעֵר בְּרוֹסֶט. סְהָאָט
גַעַדְרִיעָרָט אֲמִינָוט, אַבְעָרָ דָעֵר שְׂוִיכָעָט הָאָט אַיְבָעָרָ
גַעַלְעָבָט אָן אַיְבִיקִיטָ, עַר אִיז גַעַשְׁתָאָנָעָן אֲצַעְמִישָ
טָעָר, אֲפָלָאָסְעָר אָן אֲטָרָאָפָן בְּלוֹט אָוּן פָאָנָעָם אָוּן
גַעַזְעָן פָאָר זִיךְ אֲפָר שְׁטִילָ-פָאַרְטְרָאָכָטָע, טְוָנְקָלָ-קִיבִּיָ
לְעַכְדִיקָע אַרְיָגָן קוּקָן אוַיְף אִים מִיט שְׁטוּמָעָן גַעַבָּעָט,
מִיט קִינְדָעָרָשָן צָאָר, אָוּן אַוְמָגָעָרִיכָט אִיז אִים גַעַקְמָעָן
אוּפֿן זִין זִבְטָ מִיְידָעָלָע אָוּן דִי טָעָג פָוּן אִיר קְרָאנְקִיט,

כ. לאס אַרְדִּין – צָהָד עֲדֵז

ווען זי האט פונקט אווי געהאלטן אַנגענשפֿאָרט אַיר
קָאָפּ אַוְן פֿוֹנְקָט מִיט אַזְעַלְכָּע בְּלִיקָּן גַּעֲקִיקָּת אוֹיֶף אַיִּם.
ער האט אַרְומְגַעְנוּמָעָן ס'הירשל אַוְן שְׂטִיל זְוִיסּ
געפליסטערט :

– שְׁרַעַק זִיךְ נִישְׁט, עַטְטָעָרֶל – אַיכְלַ דִּיר נִישְׁט
טוֹן קִין שְׁלַעַכְתָּס...

דַּעַר דִּינְעַר האט מִיט רְזַגּוּז אַנְעָם גַּעַטְוֹן ס'הירשל
אוֹן עַס אַפְּגַעְפִּירֶט צְוִירִיק אַיְן שְׁטַעַלְכָּל. דַּי מַעֲנְטָשָׁן
אַרוּם, ווֹאָס הַאָבָּן אַלְץ צָגְעַזְעָן, האָבָּן לְבִיכְטָעָר אַפְּגַע,
אַטְעַמְט אַוְן זִיךְ גַּעַנוּמָעָן צָעָגִין.

– רֵי לִיְיב – האט מִיסְטָעָר לְיוּוּי גַּעַשְׁטָאָמָלֶט –
מעָן דָּאָרָף עַס אַפְּלִיְיגָן אוֹיֶף אַן אַנְדָעָרֵש מַאֲל.
דַּעַר שְׁוִיכָּעַט האט נִישְׁט גַּעַהְעָרֶט ווֹאָס מִיסְטָעָר
לְיוּוּי האט גַּעַרְעַדְט. ער האט אַפְּגַעְוֹאָרְפָּן פּוֹן זִיךְ
ס'קָעְסָטָל מִיט כָּאַלְאָפִים אוֹן אַיְזָמִיט ווֹאַקְלְדִּיקָע טְרִיט
אַרוֹוִיס פּוֹן הוֹיָף.

דָּשִׁים, דָּשְׁעָקִי אָחָן וּוַיְלֵיךְ

ין סאמע הארץ פון שטעהט געפינט
זיך א גארטן א דרייעקיקער. וואקסן
דארט הוייכע, שלאנקע ביימער, מיט
בלעטער געדיכט באלאדענע, פאלן
לאנגע, קילע שאטנס אויף קעפֿ דערוואקסען און אויך
אויף קינדרשע.

בײַם ערשות גארטגעק שטייט א יינגל. פאָר זייןיע
אויסגעטראגען שיכלעך ליגן פֿעַק מיט ציטונגגען.
מעסן דעם יִנְגֶּלֶס שמאָלָע אַיְגֶּלֶעָךְ יַעֲדָן פֿאָרְבִּיגְיַעַר,
און ס'מויל, וואָס אַיְזָה אַיְסָגְעָדְרִיט אַיְן דער זַבְּטַ, רוֹט
ニַשְׁתַּ, וואָרְפַּט הַוִּיפְּנָס הַיִּיטַּע וַוְעַטְּעַר, ווי פָּוּן אַקְעַל
אַזְּדִיקָן. קוֹיְפַּט אַצְּצִיטְוָנָג וּוֹעֵר אַיְן טַוַּת אַשְׁמִיכָל,
וּוְיִלְלַּ וּוְיִנְדְּרַשׁ? דעם יִנְגֶּלֶס קְלִינִינְשִׁיק פְּאָנְעָמָל
אַיְזָה אַשְׁפְּרִינְקָלֶט עַפְשָׂעַר מִיט מִילְיאַסְן גַּעַלְעַ פְּינְטוּ.
לְעַךְ, אַיְן סִינְזָוָל שְׁפִילְטַ צְוֻלָּה אַכְבָּעַס מִיטַּן מוֹיל אַיְן
רַיִיסְטַ זִיךְ דָּאוֹקָע אַוְיףְּ אַרוֹיףְּ. דַעַר יִנְגֶּל שְׁטוֹפַט דַיְ
קוֹפְּעָרָנוּ מַאֲטְבִּיִּעַס טִיף אַיְן קַעַשְׁעָנוּ אַיְן הַאַלְט אַרְאָפְּ
גַּעַלְאָזָן דַי בְּרַעְמָעַן זַיְנָעַ, ווי אַיְינָעַ, וּוּעַמָּעַן מַקְעַן
מִיט אַשְׁמִיכָל נִשְׁתַּ אַוּעַקְמָאָכָן.
דעם יִנְגֶּל רַופַּט מַעַן דַזְשִׁים!

5. אָסָרְדִּין - צַדְעָרֶז

מעג זיבן נאמען נישט זיבן אזי, ארייב עריסט דער-
לאזן זיבנעם א קוינע זיך אפֿצַוּשְׁטוּלַן בענימ צוויטן
גָּרְטָנוּק, ווֹאָס דּוֹשָׁעָקִי דָּאָס נְגַעֵּרְלַן בָּאַטְרָאָכְטַן פָּאָר
זיבן טעריטאָרִיעַ.

און טרעפט עס –

צעשמייכלען זיך די ווֹבְּנַסְּטַע צִינְדְּלַעַךְ בע דעם
קלְּיִינְעַם דּוֹשָׁעָקִי, אָבְּעָר דִּי אָפְּלָעַן, ווי גַּעֲפָאָנְגָּעַנְעַמְּבִּין-
לְעַר, גַּלְּיטְּשַׂן זיך אַיְן שְׁרַעַךְ פּוֹן בְּרַעַג צַוְּרַעַג אַיְן
אוֹרִיףְּ צּוֹרִיךְ, ווַיְיַלְּ דּוֹשָׁיםְ פּוֹיסְטַל אַיְן אַהֲרָטְסַ! אַ
גְּלִיךְ, ווֹאָס עַר ווּוְרַטְ גַּלְּטַחְ פָּאָרְטַוּן מִיטְ נְיַעַן קָוְנְדַן,
און שפְּעַטְעַר לְאֹזֶט דּעַר קָאָס אִים אָפְ אַוְן עַר פָּאָר-
געַסְטַן.

צעשפריניגט זיך דָּאָן דּוֹשָׁעָקִים שְׁוֹאָרֶץ גּוֹפְּל אַיְן
אַ «דּוֹשִׁיגְ» אַוְן צְעוֹוִיגְטַן זיך הַיְן אַוְן הַעַר, אַזְשַׁ פּוֹנְקַעַן
פלִיעַן!

וַיְיַלְּ ווַיְסַן דָּאָרְפַּטְעַן, אַזְ דּוֹשָׁעָקִי אַיְן אַ טַּעַנְ-
צָעַר. אַוְן ווּעַן זיבן טָاطַע אַיְן נָאָר אוּיְגָעַלִיְגַּט אַוְן
טוֹת אַ נְעַם דּעַם ווּוְרַלְן סָאָקְסָאָפְּאָן, אַיְן דּוֹשָׁעָקִי מַעַר
נִישְׁטַע עַר, נָאָר אַפְּרוֹוּשְׁיַנְקָעַלְעַ אֹזָא, ווֹאָס ווַיִּסְטַּבְנַסְטַן
פּוֹן קִיְין אַפְּהַאֲלַט אַוְן קִיְין אוּיְפָהָעַר. זיבן גּוֹפְּל ווּאָרְפַּט
זיך, נְעַמְטַ אַזְ גַּעַשְׁטַאֲלַטְן מַאֲדַנְעַ. אַט אַיְן עַר אַ לְאַמְעַד
(לְ) אַ גַּעַדְרוּקְטַעַר, אַיְין הַעַנְטַל ווַיִּשְׁטַטְפַּט פָּאָרוּאָרְפַּן אַיְ-
בָּעָרָן קָאָפְ אַוְן אַ פִּיסְלַ אַוִּיקְ אַהֲנְטַעַר אַוִּיסְגַּעֲבִיגַן,
און אַט ווּוְרַט עַר גַּאֲרַ אַ בִּיגְלַ, פִּיאַטְעַס בְּרוּוּנַע בָּאַ-
רִירַן האָסְטִיק שְׁוֹאָרֶץ ווֹאָל.

קורץ, ער איז א מאדים. וויסן מענטשן פון די קונצן זבן און גיבן אים צו לײַזַן, אבער הארכזוייטיק האט ער אויך א סאָר, ווען ער דערקענט א ציטונגאָ- קרייפער זיבגעם פֿיהם יַנְגָל יוֹילִיק, וועלכער פֿאַרְנוּעַמַּט דעם דריינַן גַּאֲרְטַנְעַק מִיט זִין פֿאַפְּיַרְעַנְעַר סְכוּרַע.

יעפּשער דערפּאָר, וווײַל ער האט אויגַן מַעַר ווי פְּאַנְעַמַּט? פֿאַרְטְּשַׁעְפָּעַן זַיִן מענטשן אַין גָּסַט, בְּלִיבְּבַט מַעַן שְׂטִיַּין אַין כִּידָעַש – אַ וּוּעַלְתַּ מִיט אַוְיגַן! לִיכְבְּטַן זַיִן מִיט אַין אָוּמַעַט אַ נִישְׁטַ-קִינְדַּעַרְשֵׁן אָוֹן קִיּוֹן, ווי פָּוֹן עַפְּעַט זַיִן ער שְׁטָאָרַק פֿאַרְוּוֹנְדַּעַרְט. לִיְגַּן זִיךְרַ שְׁמַאְלָעַ מִידְלַשְׁעַ הענטלעַר אוּיףַ זִין שְׂוֹאָרְץ-גַּעַלְאָקְטַ קַעְפְּלַ אַין מַיִּ- לְעַלְעַר קְלִיְּנַעַ, שְׁמַעְקָעְדִּיקַע פֿרְעַגְן זִיךְרַ נַאֲךְ:

– וּוֹאָס מַאֲכָסָטוֹ, יוֹילִיק לִיבְּעַר?

האָט אַבעַר יוֹילִיק דִּי גַּעֲוֹוִינְהַיִט פָּוֹן זִין טָאָטַן – ער שְׁוֹבִיגַט. אָפְּילַע הַוְּסָטַן הַוְּסָט דַּעַר טָאָטַע בְּיִנְאָכְט אַין דָּאָס אַין קִישְׁן, קִינְעַר – הַיִּסְטַּעַס – זָאָל נִישְׁטַהָּרַן. אַבעַר יוֹילִיק הַעֲרַט, אוֵי הַעֲרַט ער! ער לְאֹזֶט אַרְאָפַד דִּי דִּינְעַ פִּיסְלַעַר אַרְיָפַן דִּיל אַין סְקַלְאָפְּט אַין קְלֻעַם סְיַהְעַרְצֵל זִיבְּנַס: „גָּאָט, וְעוֹן וּוּעַט ער שְׁוֹין אַרְיָהַעָרָן?“ ער ווֹיְסַט, אָז אַפְּגַּנְשַׁוּאָכְט זַעַבְּעַן דִּי לְזַגְעַן בְּיִים טָאָטַן פָּוֹן צְוִיפְּלַ אַרְבָּעַטַּן. הַעֲלַפְּט אַרוֹסַט דִּי מַאְמַעַט טַאָקָע אַין אוֵיךְ ער, יוֹילִיק. אַין סְיַהְעַלְיַיְזְטַע גַּעַלְתַּ גַּיט ער אַוּוֹקַ דַּעַר מַאְמַעַן. דעם טָאָטַן נִשְׁטַהָּרַן צַו פֿאַרְשַׁעְמַעַן... ווֹיְסַט יוֹילִיק, אָז ער האָט

ה. ק א ס א ר ר י נ - צ ר ד ע ר ז נ

זיך אויף קיינעם נישט צו פארלאון. מאכט ער זיין פרישטיק אלין אינדערפר, כאפט דיביכער אוון נישטאיים. געקומען פון "סקול", א ביס געטונן וואס-נישטאיין אוון ער שטייט שוין מיטן ציטונגספֿאָק אויף זיין עק גאָרטן.

אַינְגָוּנֶט, פֿאָרָן אַהֲיְמָגִין, קומען זיך אלע דריינְקָאנְקוּרָעָנֶט צוֹאָמָעָן אויף אָ בָּאנְק. פֿרָעָגָט דָּזָשִׁים מיטן מָוֵיל אִין דָּעָר זִיט:

— אַירְט גָּעָלְיִיזָט אָ סָאָךְ?

דָּעָר קְלִיְינָעָר דָּזָשָׁק שְׁרָעָקָט זיך צו זָגָן וּוּפָל. לִיגַט ער צוֹאָמָעָן בִּידָע פּוֹלָע לִיפָּן אוון סְקִומָט אָרוֹוִיס: — סָאָ, סָאָ (אוֹוִי, אוֹוִי)

יְוִילִיק עַנְטָפָעָט טְרָאָצִיךְ: זָאָג דָּזָ צְיוּרָשָׁט!

דָּזָשִׁים טָוָט זיך אָ פָאָטָש אַיבָּעָר דָּעָר קָעָשָׁעָנוּ, אָזָש דִּי מָאָטְבִּיעָס צָעַקְלִינְגָעָן זיך.

— צְיוּעָט, מָעָר פָּאָר אַבָּח בִּידָן!

פָאָלָט אַרְבִּין סְגָעָגָרָל:

— יְוָ נָא וּוּוִי? (דו ווּוִיסְט פְּאָרוּוֹאָס?) בְּקָאָו טָהִי קָעָט טָאָלָד אִי לִי (וּוּבְּלִי דִי קָאָזָהָט גְּעוֹזָגָט אָלִיגָן), עַנְדִּיקָט ער צָוָם גְּרָאָם. פְּאָרְשְׁטִיטָט מַעַן שְ׀וִין, וּוּעָמָעָן ער מִיְּנָט מִט דָּעָר קָאָז? אַלְעָ דָּרְבִּי קִינְדָּעָר לְאָכָן זיך פְּוּנָאָנְדָּעָר.

דָּזָשָׁקִי פִּילְט, אוֹ אִיצְט אוֹן דִי פְּאָסִיקָע מִינְגָוֶט עַפְעָם צו בָּאוּבִּין. לְאֹוֹת ער זיך אַוּוּק אִין אָ האָסְטִיק "דָּזָשִׁיג". בָּאָלָד פְּאָרְבִּיטָט ער עַס אוֹיף אָזָא קָאָמִיש

בְּקָרְבָּנוֹסֶן

לאזט ער זיך אונעך אין א האסטיק דושיג.

ה. לאס אַרְדָּרֶךְ - צְבָדָעָרֶךְ

שפאנען, וואס מען רירט זיך נישט פון ארט. דושים און ייליק, פון ביידע זיבטן, פעלשלען צו צום טאקט. מיטאמאָל כאפט זיך ייליק, או ס'איו שפעט. גיט ער אַזאג:

– ציביט אהימצוגיין! און ווערט נישט אין דער נאכט. דושעקי הערט אויף צו טאנצן. באָלד דערזעט מען זינגע דיניגקע פיסלעך ווי שטרויעלעך זיך טראָגן אַיבערן גאס אהיים. נאָר דושים אַבְּילט זיך נישט, קי' נער ווארט אויף אַים אַנדערהיָם נישט. אויפֿן קלִיינעם בעסויילעט, וואָס בִּים עַק שטעטל, ליגט אין رو זין מאָמע. זין פָּאטער אַיז-אַקְוִילְנְגְּרָעְבָּר. שטייט ער אויף. אַ שפְּרָאַץ אויף טָאג, דערפָּאָר לִיגְט ער זיך-פְּרִי שלאָפָּן, ער אַיז טאָמָעַד בֵּין אָוֹן בְּמוֹרְנוּ אָוֹן ווַיִּסְטְּ צוֹמָאָל נִשְׁטָט, וואָס זין יִנְגֶּל טוֹט.

דושים גיט אַיבָּר די שמאָלע, טוֹנְקָעַלְעַ גַּעֲסָלְעַך
די הענט אין די קעשענעס פָּאָרוֹקְט אָוֹן פְּנִיפְט זיך צו
פָּאָר הַיְמָלְעָכְקִיְתְּ ווּעַגְן:

„מערי האָט געהאָט אַ קלִיְין לעמְעַלְעַ,
האָט עַס דער טאָטָע דערשאָסָן אויף טוּיט,
וועמָעַן ווּעַט זַי פְּזִיכְן מִיט אַיר קַעְמָעַלְעַ?
פָּאָר וועמָעַן ווּעַט זַי אַיצְטְּ קַלְיְבָּן
ברעַקְלָעַך בְּרוֹאַיט?“

א פיקניק

ויסט צום פיקניק, מויש?
אין טיר זענען געשטאנגען דושעטי
און ביל מיט פעלען אויף די
אקסלען.

— צום פיקnick? וואס פארא פיקnick?
— קומ שווין! מירן דיר דערצילן אויפן וועג —
אייז ביל געווען אומגעדזילדיק — די גאנצע כעורה איז
שווין אוועק...
— מא, קאן אויך? — האט מריש אריבינגעשריגן
אין צוויטן צימער.
— וויהין? — אייז אויסגעוואקסן דעם יינגלט מאמע
א פארה אוזעטע.
— צום פיקnick, מעדען, צום פיקnick — האט אויך
דושעטי מער נישט געקאנט איבנשטיין.
— אייז הבנט א פיקnick? נישט געהערט... — האט
די פרוי מיט ניגער באטראקט די צוויי שכינינשע יינגע-
לעך און אַפְגָעַשְׁטָעַלְט אַרְיעַ בְּרוּינָע, פִּינְקָלְדִּיקָע אַוְיגָן
אויף אויך זונֶן.
— ווילסטו טאקו גיין מוישע? זע אבער, זיין
צוריק אויף וועטשערע.

הַ אָסָרְרִין – כְּדֻרְדָּרֶן

באלד האבן די כאוויירים אוועקגעמארשירט ווי דריי
סָאַלְדָּאָטָן אַיְבָּעָרְ דִּי זָוְנְטִיקְדִּיקְ-שְׁטִילָעְ גָּאָסָן פָּוּן שְׁטָעָטָלְ.
אַיְבָּעְרְ אַנְשְׁטָאָט בֵּיקְסָן, הָאָבָּן זַיְיְ גַּעֲטְרָאָגְן שְׁטָעְקָלָעְ,
צֹו וּוּלְכָעְ עַס זַעַנְעָן גַּעַוּעַן צְזָגָעַטְשָׁעָפָטְ וִיְיָרָעְ
פָּעָקָלָעְ מִיטְ שְׁפִינְזְ.

דָּעָרְ טָאָגְ אַיְזָ גַּעַוּעַן אַהֲיִסְעָרְ, אַשְׁטִיקְנְדִּיקְעָרְ.
די גָּעָלְ-רוּיְטָעְ דָּזְשָׁאָרְדוּשְׁיָעְרְ עַרְדְּ הָאָטְ גַּעַבְרָעָנְטְ דִּי
טְרִיטְ, אַנְגָּעָנוֹוָאָרָפְןְ אַשְׁלָעְפָּעָרִיקִיְתְ.

— מִינְסָטְ, אָזְ מִירְ וּוּלְןְ זִיךְ טָאָקָעְ דָּוְרָכְשָׁטוּפְןְ? —
הָאָטְ דָּזְשָׁעָטְ אַיְבָּעְגָּוָרִיסְןְ דָּאָסְ שְׁוּבָּיְגָןְ אָוּןְ זִיךְ פָּאָרְ-
קוּקָטְ אָרִיךְ דִּי פָּאָלְמָעְ-שְׁפִיצְןְ, וּוּאָסְ הָאָבָּןְ זִיךְ קוּיְםְ-
קוּיְםְ בָּאוּוּגָטְ.

— אַיךְ וּוּעַטְ זִיךְ, אָזְ מִירְ וּוּלְןְ! — הָאָטְ בִּילְ
וּוְיִלְעָרִישְׁ פָּאָרְזִיכְבָּרָטְ — דָוְ זָעָסְטְ אַטְ דִּי... הָאָטְ עַרְ
אַנְגָּעָנוֹוִיןְ אָוִיךְ זַיְנָעְ שְׁפִיצְקָעְ עַלְנְבָּוִיגָנְסְ — זַיְיְ זַעַנְעָן
וּוּיְ עַקְבָּעָרטְ. דָּעְנְקָסְטְוְ נִישְׁטְ אָזְוִיְ?

— אָ, „בָּאָיְ!”! הָאָטְ דָּעָרְ צְרוּלָחְ-יְעָרִיקְעָרְ, בְּלָאָסְעָרְ
דָּזְשָׁעָטְ אַוִּיסְגָּעָרוֹפְןְ מִיטְ בָּאָגִיְיסְטִיעָרָוָגְ — וּוּיְ עַקְבָּעָרטְ!
„יְזָ בָּעָטְ”!

צְוִישָׁן בִּידָעְ קִינְדָּעָרְ אַיְזָ אַוּעָקְ אַשְׁמוּעָסְ, וּוּעָרְ
סְ'אַיְזָ פָּוּןְ אַלְעָ יִנְגָּלָעְ דָּעָרְ שְׁטָאָרְקָסְטָעְרְ, אָוּןְ דָּזְשָׁעָטְ
הָאָטְ גַּעַמְזָוֹתְ צְזָגְעָבָןְ, אָזְ קִיְיָןְ שְׁטָאָרְקָעְרָעְרָעְרָעְ פָּוּןְ בִּילְןְ
אַיְזָ אַיְןְ דָּעָרְ גַּאנְצָעְרְ נַאֲכָבָאָרְשָׁאָפָטְ נִישְׁטָאְ. דָּעְרָנָאָרְ
אַיְזָ דָּעָרְ שְׁמוּעָסְ אָרִיךְ אָוִיךְ גַּעַשְׁלָעָגָןְ, אָרִיךְ „פְּרִיאָןְ”

פִּיטָס", אֹרִיךְ דּוֹשָׁעַק דּוּמְפֵטִי. אֵין מוֹשָׁעַן הַאֲבָן זַיִי
אַיְנָגָאנְצָן פָּאָרְגָּעָסָן.

מוֹשָׁעַן הַאֲטָעַס נִישְׁתָּגַעַת. עַר הַאֲטָעַס גַּעַשְׁפָּאַנְטָט
אַפְּאַרְטָרָאַכְּטָעַר בַּיִי דּוּרְזַיְטָ אַיְן זַיִקְ שְׂטִילְ אַונְטָעַרְ.
גַּעַבְרוֹמַט סְלִידָלְ, וּוֹאָסְ דּוּרְלַעַרְ פָּוּן דּוּרְ יִדְיְשָׁעַרְ
שְׁוֹלְ הַאֲטָעַס אַינְדָּעַרְפְּרִי גַּעַזְוָנְגָעַן מִיטְ דִּי קִינְדָּעַרְ אַיְן קְלָאָסְ:

אוֹרִיךְ שְׁפָאַ-צִּירְ!

אוֹרִיךְ שְׁפָאַ-צִּירְ!

מִיטְ דִּי פַּעַקְלָעַרְ אַיְנְ-אַיְנְ-גַּעַפְּאַקְטְּ...

פְּלוֹצִים הַאֲטָעַס דִּי יִנְגָּלָעַרְ אַיְנָגָעַיְאָגָטְ אַלְאַסְ-וּוָגָן
מִיטְ אַזְגָּעַנְדִּיקָעַרְ כֻּוּרָעַ בְּאַכְוֹרִים אַוְן מִידָּלָעַ.
בַּאלָדְ אַצְוַיְיְטָעַרְ אַוְן אַדְרִיטָעַרְ ... אֹרִיךְ דִּי גָּאָסְ אַיְן
גַּעַוּוֹאָרְן טְוַמְּלָדִיקְ: פָּוּן אַלְעָזְבָּתְן הַאֲבָן זַיִקְ אַיְצָטְ גַּעַ.
צְוִיגָּן מַעַנְטָשָׁן — אַלְיָין אַוְן מִישְׁפָּאַכְעָוָנוּן — צְוָם וּוּלְדָלְ,
וּוֹאָסְ הַאֲטָעַס זַיִקְ גַּעַמְעָרְקָטְ פַּוְנְדָעַרְוּוֹשָׁטָןְסְ.

דִּי יִנְגָּלָעַרְ הַאֲבָן מַעַרְ נִישְׁתָּגַעַת גַּעַקְעָנְטָ גַּיִן גַּעַ.
לְאָסְן, וּוֹעַן אַנְדָעַרְ זַעַבָּעַן גַּעַפְּאָרְן. הַאֲבָן זַיִי גַּעַנְוָמָעַן
אַוְנְטָעַרְשְׁפְּרָוָגָעַן, זַיִקְ קְוִילְעַן, אַוְן צְוָם סַאְפָּרְ זַיִקְ הַאֲטָעַסְ.
טִיקְ אַוּעַקְגַּעַטְרָאָגְן צְוָם וּוּלְדָלְ. דָּאָרָט אַיְן שְׁוִין
צְוִישָׁן דִּי בִּימָעַרְ גַּעַוּעַן צְוָנוּיְגַעַקְלִיבָּן אַגְּרוּסָעַרְ
אוִילָּאָם: יַוְגָּג אַיְן אַלְטָמִיטְ קִינְדָּעַרְ בַּיִי דּוּרְזַיְטָ אַוְן
אוֹרִיךְ דִּי הַעַנְטָ. מַעַן הַאֲטָעַס זַיִקְ גַּעַשְׁטוּפָטְ אַוְן גַּעַשְׁפָּאַרְטָ,
אַיְן אַיְן לִיאָרָם, אַיְן עַגְשָׁאָפָטְ זַעַנְעַן אַרְוּמְגַעְלָאָפָןְ
קְלִיְין אַיְן גְּרוּיסְ, פָּאַרְקוּיְפְּנָדִיקְ פָּאַרְשִׁידְעָנָעְ גַּעַטְרָאָגְןְ
קָעַן, וּוּרְשָׁטָלָעַרְ אַיְן פְּרוּכָטְ.

ל. 5 א ס א ר ר י ל - צְבָדָעַרְזֶן

דושעטי און מויש האבן א קויק געטווין אויפן
אוילאָם און דערנאָך אויף בילן מיט א בליך, וואָס
האָט גערעדט קלֵאָרָע דייבורים:

— אָנוֹ, וויבּוּ נָאָר אַקָּאָרְשֶׁט, בְּרוּדָעָרְלָעַן, וואָס דָו
קָאנְסֶט דָא אויפְּטוּן!

בַּיל האָט זִיךְ נִשְׁתְּ גַּעֲלָאָזֶט לְאָגָג בְּעַטְנָן, עַר האָט
זִיךְ אַרְבִּינְגָעָוָוָאָרְפָּן מִיטָּ דִי עַלְנְבָּרוּגְּנָס אַיְן מענטשָׁן-
שְׁטָרָאָם, אַיְן ווּי אַגְּעַנְיְטָעָר שִׁיפְּעָר מִיטָּ זִיבְּנָע וּוּסְלָעָס,
הָאָט עַר גַּעַנְיְמָעָן מַאֲכָן אַוּוָג פָּאָר זִיךְ אַיְן פָּאָר זִיבְּנָע
כָּאוּוּיְרִים. אַיְן אַפָּאָר מִינְגָּוָת אַרְוָם זַעַנְעָן דִי יִנְגְּלָעָך
אַרְוָיס אוֹיפְּ אַפְּרָבְּיָעָן, אַפְּעָנָעָם פְּלָאָץ. אַיְן דַּעַר סָאָמָע
מִיט אַיְן גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַפְּלָאָטְפָּאָרְמָע, אַרְוָם אַיְן אַקְּרָיוּן
זַעַנְעָן מענטשָׁן גַּעַזְעָסָן וּוּעָר בַּיְּרִיטָע, דַּעַמְבָּעָנָע טִישָׁן,
וּוּעָר אוֹיפְּן פְּרִישָׁ-גַּעַשְׁנִיטָעָנָעָם גְּרָאָן. אַיְן כָּאָטָש דַּעַר
אוֹילָאָם אַיְן גַּעַוּעָן פָּאָרְטוּן אַיְן עַסְן, אַיְן שְׁטִיפָן, אַיְן
שְׁפִילָן אוֹיפְּ הַאֲרָמָאָנִיקָעָס אַיְן פְּבָּפְּעָרְלָעָך, אַיְן אוֹיפְּ
אַלְעָמָעָנָס פָּעָנִים עָמָר גַּעַוּעָן אַוִּיסְגָּאָסָן אַנְיְגָעָרִיקִיט,
אַיְן אַוִּמְגָעָדוֹלְדִּיקִיט, אַנְעָרְוּזְיָטָעָט...

— וּוּעָל, וּוּאַיְן עָר? אַיְן בַּיל אַונְטָעָרְגָּעָקוּמָעָן
צְוִי דַּעַר כְּעוּוּרָע יִנְגְּלָעָך פָּוּן זִיבְּנָע נַאֲכָבָאָרְשָׁאָפָט, וואָס
אַיְן שְׁוִין דָאָרָט גַּעַוּעָן פָּוּן פְּרִיעָר — וּוּאַיְן עָר?

— מַעַן האָט אִים נָאָך נִשְׁתְּ גַּעַבְּרָאָכֶט — האָט
זִיךְ אַפְּגָעָרוֹפָן אַ בְּרִיטָ-בִּינְגָעָרְדִּיק יִנְגָּל מִיט אַ
פָּאָרִיסְעָנָעָר נָאָן.

ה. לְאָסָאָרְדְּרָן - שְׂפָדָעָרְזָן

— דושי-וויזו! — האט מיט פארדראס ארויסגע-
זאגט דושעס.

די דריי יינגלעך, ארויגערינגלט פון זיערע
כאוויירין, האבן נאך נישט באויזן רעכט אויפציגנדן
זיערע פעלעך, ווי ס'האט זיך פלויצים דערהערט א
וילד פניפערבי, פון אומעטום האט מען זיך גענימען
יאגן איינער אייבערן צויטין, ווי א פײַער וואלט אויס-
געבראָן. אין געדרענג האבן זיך די כאוויירין אָנגעה-
וואוירן, האבן פֿאָרְלוֹרִין זיערע פעלעך מיט די שטעק-
ליך און זענען אָוּקָגָשָׁלָעֶפֶט גַּעוֹאָרִין פֿוֹנָם מענטשן-
שטראָם אין פֿאָרְשִׁידְעָנָע זִיטְּן.

מושיע האט זיך אָנגָעָכָאָפֶט פֿאָר אָ שְׁטָאָנָג פֿוֹנָם
דעַר פֿלָאָטְפֿאָרְמָע אָוּן אִיז דָּאָרְטָ פֿאָרְבְּלִיבְּן, בֵּין ס'איוֹ-
געוֹאָרִין גַּרְאָמָעָר אָרוּם אִים. אָבעָר אָין אָמִינָה שְׁפָעָ-
טָרָה האט זיך דָּעַר האָמוֹין אָ קָעָר גַּעֲטָיָן אָרִיךְ צוֹרִיקְ,
אִיצְּט אָיז עַס צוֹגָעָנָגָעָן מִיט מָעָר אָרְדְּעָנוֹנָג: פֿאָרוּס
הָאָט גַּעַשְׁפָּאָנָט אָ הָזִיכָּר יְוָנָג מִיט אָ צְעַשְׁרוּבָּעָרטָן
קָאָפֶט, מִיט פֿרְיִילְעָך אָוִיגָּעָרִיסְעָנָע אָוִיגָּן אָוּן נאָך אִים
הָאָט זיך נָאָכָּגָשָׁלָעֶפֶט אָ גַּעֲבָנְדְּעָנָעָר נָעָגָר. די¹
קָלִידָעָר אָוִיפָּן נָעָגָר זְעָנָעָן גַּעֲוָעָן צָרִיסָן. דָּאָס פָּאנִים
צְעַבְּדִילָט אָוּן פֿוֹנָם מָוִיל אִיז בֵּין אִים גַּעֲרָוָנָעָן בְּלוֹט.
הַינְּטָעָרָן פֿירָעָר אָוּן גַּעַפְּרִיטָן האט זיך גַּעַטְרָאָגָן דָּעַר
הָאָמוֹין, ווי אָ הוֹנְגָּעָרִיקְ סְטָאָיָע וּוּלְאָפֶט, מִיט קָלָלָעָס
אָוּן גַּעַשְׁרִיּוֹן:

— לִינְטָשָׁט דָּעַם נָעָגָר! לִינְטָשָׁט דָּעַם נָעָגָר!

- הענגט אים אויף, דעת היגטישן זוין!
- אין יעוזסס נאמען, הענגט אים אויף!
באלד האט מען דעת נעהער אַרְוִיפֶגֶעָפֶרֶט אויף-
דעָר פְּלָאַטְפָּאַרְמָעָ, אין דער הויכער יונג האט פָּאָר-
וּוֹרְפָּן אַשְׁטְרִיךְ אַרְוּם אַצּוֹוִיגְ.
- איך שוער, אָז כִּיהָב עַס נִישְׁתָּ גַּעֲטָוּן! איך
שוער, אָז כִּיהָב עַס נִישְׁתָּ גַּעֲטָוּן! — אָז דער נעהער
אַפָּאַל גַּעֲטָוּן צוֹם הענקערס פִּיטָּ.
- שטיי אויף, דו שוואָרצעָר הונט! — האט דער
יונג, פָּאָרָעָנְדִּיךְ זִיךְ מִיטָּן שְׁטְרִיךְ, אוַיסְגָּעָדְרִיךְ צַוְּ אַיְסָ-
אַצְּאָרְנְדִּיךְ פָּאנְעָם.
- אויף די טישן, אַרְוּם דער פְּלָאַטְפָּאַרְמָעָ זענען
מענטשן גַּעֲשְׁתָּאָנְעָן קָאָפְ-אוֹוָאָפְ-קָאָפְ, ווּרְעָסְהָאָט דָּאָרְט
קִיְּין פָּלָאָץ נִשְׁתָּ גַּעֲפָגָעָן, האט זִיךְ אַנְגָּעָכָאָפָט אַיְסָ-
צּוֹוִיגְ, אַיְסָ אַוְיָפָן קְלִינְ�וָאָרְגָּ, ווּאָסָ האט אַוְמָוִיסָט גַּעַ-
רִיסָן די קְעַפְלִיעָךְ אַרְוִוִּיךְ, האָבָן זִיךְ די עַלְטָעָרָן דָּעָרָ-
בָּאָרִימָט אַיְסָ זִיךְ גַּעֲנוּמָעָן אוֹוָאָפְ די הָעָנְטָן.
- מייטאמָאָל האָבָן זִיךְ דָּעָרָהעָרט הָאָסְטִיקָעָ טְרִיט
פָּוּן אַרְבְּטָעָר. דָּעָר אַוְיָלָאָם האָט מִיט נִבְגָּעָר אוֹוְפָּגָעָ-
הָוִיבָן די אוֹיגָן אַיְסָ דָּעָרָזָעָן פָּוֹנְדָעָרוּוֹבִיטָנָס דעת
טְפִיסָעָ-בָּאָמָטָן. עָר האָט גַּעֲפָאָכָעָט מִיט דָּעָר האָגָ-
אַיְסָ אַרְיָגָעָזָעָן זִיךְ עָרָאָפָעָגָט אַיְסָ אַוְיָפָגָעָ-
בָּרָאָכָט. עָר אַיְסָ שְׁנָעָל צּוֹגָעָרִיטָן צַוְּ דָּעָר פְּלָאַטְפָּאַרְמָעָ
- אַיְסָ זִיךְ גַּעֲוָעָנְדָעָט צַוְּ אַוְיָלָאָם :
- בְּרִידָעָר-בִּירְגָּעָר, האָט גָּאָט אַיְסָ הָאָרָצָן! לְאָמִיר

דאָס יַנְגֶּל האָט זֵד אֲךָ רִיס גַּטְמָן פָּוּן אַרט אָלָּן
פָּוּן אֲשַׁלְאָנָּר, זֵד גַּעַלְאָזָט לוֹעֵפָן...

לַאֲסָרְדִּיל - שֶׁבֶד עַדְלָן

אֵם אַפְּפִירָן צֹוִיךְ אֵין גַּעֲפַעֲגַעֲנִישׁ, אָוָן אוֹיבָר עָרָאֵין
שְׁוֹלְדִּיקָה, וּוּעַט עָרָבָאַשְׁטְּרָאָפָט וּוּעָרָן...

דָּעָר הַאֲמֹזִין אֵיזְ גַּעֲבַלְיָבָן פָּאַרְגְּלִיוּוּרֶט אָוָן שְׁטוּם.
אוֹיףָה אַוּבְּלָעָה אַטְ אַוְיְפְּנָעְלִוְיכְּתָן אַהֲפְעַנְוָנָגָה פָּאָרָן
שְׁוֹוָאַרְצָן יְוָגְגָנָמָן.

— שְׁוֹלְדִּיק — נִישְׁתְּ שְׁוֹלְדִּיקָה! אֵיזְ אַרְוִיסְגַּעַטְרָאָטָן
דָּעָר הַוִּיכָּעָר יְוָגָג — וּוּי וּוּסְטָה עַס אַינְטְּרָשְ׀יָידָן,
כָּאַכְּעָם אַיְנָעָר — הַאָט עָרָאַלְאָקְ גַּעֲטָוָן דָּעָם בְּאַאמְּטָן
אֵין פָּאַנְעָם אַרְבִּין — פָּוֹן אֵין נְעַגְעָר בֵּין צְוִוִּיטָן, הָעָ?
אָז אַזְיְעַרְקָעָר הַאָט גַּעֲגָאָנוּעָט, דָּאָס אֵיזְ אַזְיְכָרָעָ
זָאָק.

— גַּעֲוָוִיס אַזְיְכָרָעָ! — הַאָט זִיךְ אַפְּגָעָרוֹפָן אָן
אַנְדְּעָרָעָר — דָּעָר טְבִוָּל מִיט אִים! מִירָן אִים נִישְׁתְּ
לְאָזָן אַוּוּקָגִיָּן אַטְ-אַזְוִיָּאָ! מִיר זְעַנְעָן גַּעֲקִימָעָן הַאָבָן
„פָּאָן“.

פָּוֹן פָּאַרְשִׁידָעָנָה עַרְטָעָר הַאָט מַעַן גַּעֲנוּמָעָן
אַיְבָּרְכָּאַזְעָרָן דִּי זְעַלְפָעָ וּוּעַרְטָעָר:

מִיר זְעַנְעָן גַּעֲקִימָעָן הַאָבָן „פָּאָן“, זְעַנְעָן מִיר נִישְׁטָה?
„יְוָ בעָט“, אָז אַיְרָ וּוּעַט הַאָבָן „פָּאָן“! — הַאָט דָּעָר
הַוִּיכָּעָר יְוָגָג זִי בָּאַרְזִיקָט — לְאַזְעָט עַס צְוָ מִיר, „בָּאָ-
יְעָס“! — אָוָן עָרָה אַט זִיךְ וּוּידָעָר אַ נְעָם גַּעֲטָוָן צְוָם
שְׁטְרִיךְ.

מוֹשִׁיעַ, וּוֹאָס אֵיזְ דִּי גַּאנְצָעָ צְבִיטָ גַּעֲשְׁטָאָנָעָן אַ
צְעַקְלָעְמָטָעָר, אַ בְּלָאָסָעָר מִיט טְרָעָרָן אֵין דִּי אוּגָן, אֵין

ק. לאס אַרְדִּין – צָבֵד עֲדָר זָהָן

פלוצ'ים אויפגעש פֿרּוֹנְגָּעָן אָוּן נִשְׁתַּמְּטָמֵיט זַיְצָן קָאָל זִיר
צעְשִׁיגֶן :

— ס'אייז אַשְׁאנְדַּן! אַשְׁאנְדַּן, זַאְג אַיךְ אַכְּבַּץ! לְאַזְּט
אַים גַּיְין! לְאַזְּט אַים גַּיְין!...

קיינער האט אַים נִשְׁתַּמְּטָמֵיט גַּעַהָעָרט. אַרְוֹם האט גַּעַ-
קִיכְעַט מִיט גַּעַלְעַכְטָעַר, מִיט שְׁפָאַסְטָרַיִּי, מִיט בִּיאַזְעַ
אוַיסְטוֹפָן. דָּאָס יִנְגַּל האט זִיר אַרְיסַטְוּן פּוֹן אַרְטַּ
אוּן, וּוי גַּעֲבִיסַן פּוֹן אַשְׁלָאנְגַּ, זִיר גַּעַלְאָזַט לוֹפִין דּוֹרְכַּן
צְעִוּשְׁעַטְן האַמְּמוֹין אַהֲיַם.

— וּוּוּהַיִּין, מוֹיְשַׁ? — האט עַר דַּעַרְהַעָרט דּוֹשְׁעָטִיס
קָאָל הַינְּטָעַר זִיר — דַּעַר פִּיקְנִיק הַוִּיבְטַז זִיר עַרְשַׁט אָן!

— דַּעַר „פִּיקְ-נִיקְ“ — האט מוֹיְשַׁ אַרְזִיסְגַּעַזְבַּיט
דוֹרְךְ דַּי צִיִּין-אַשְׁיַּנְעַר „פִּיקְ-נִיקְ“! אָוּן עַר אַיְזַן נִשְׁתַּמְּטָמֵיט
גַּעַוְאָרָן, נַאֲךְ אַיְידַעַר יַעֲנַעַר האט צִיְּטַ גַּעַהָאָט עַפְעַט
צַו עַנְטְּפָעָרַן.

פֿאַרְנָאַכְט, דַּי זָוֵן אַיְזַן פֿאַרְשְׁוּוֹנוֹדָן הַינְּטָעַר
וּוְעַדְלָל אָוּן גַּעַלְאָזַן בְּלוֹטְ-רוֹיטָעַ פֿלְעָקָן אַיְבָּעַר דַּעַר
גַּאנְצָעַר בְּרִיְיט פּוֹן הַיְמָלָ. אַיְן שְׁטִילַן דְּרוֹטִין קְלִינְגָּעָן
די קְלוֹיסְטָעַר-גַּלְאָקָן בִּיְזַן אַיְמְדִיק — קְלִינְגְ-קְלָאנְגַּ!
קְלִינְגְ-קְלָאנְגַּ! וּוי זַיִּי וּוְאַלְטָן וּוְעַלְן אַנְזָאָגָן דַּעַר וּוְעַלְטָן,
וּוְאָס הַבְּנָת אַיְזַן פֿאַרְגָּעַקְוּמָעַן אַיְן וּוְעַדְלָל — קְלִינְגְ-
קְלָאנְגַּ!

אַיְבָּעַר טַוְנְקָעַלָּע גַּאֲסַן שָׁאָרָן זִיר מַעֲנַטְשָׁן — אַלְיַין
אָוּן מִשְׁפָּאַכְעַוּבִּין — וּוְעַר מִיד אָוּן גַּלְבִּיכְגִּילְטִיקְ, וּוְעַר

ערנטט און פרום = פֿאָרטְרָאָכְט. אֲבָעָר אַלְעָמִיט נָאָך
נִישְׁתְּ קִין אֲפֿגָעָוּיְשְׁטָע שְׁפּוֹרֵן פּוֹן שָׁאָרְפָּעָר אָוִיפָּגָע =
רַעֲגַטְקִיִּט, פּוֹן טִיפָּעָר אִיבְּעַרְלַעְבּוֹנְג. בָּאָלְד וּוּעָרָט אָ
טִילְ פֿאָרְשְׁוּוֹבְּגָדְן הִינְטָעָר דִּי שְׁוּעָרָע טִירֵן פּוֹן קָלוּיס =
טָעָר, אַנְדָּעָרָע — אַיְן דִּי הַבְּזָעָר צֹו וּוּעַטְשָׁעָרָע — צֹו
אָוּונְטַלְעַבָּר רְפָּה.

מוֹרִישָׁע זִיכְּתָּא בְּיִם אֲפָעָנוּם פָּעַנְצָטָעָר אָוּן הַעֲרָט
זִיךְּ צֹו צָוָם גָּלָאָקָן-גָּעָקָלָאָנָג. אַיְן צִימָעָר אִין הַאָלְבָּ
טוֹנְקָל, שְׁטִיל. אַנְטָקָעָגְן אִים שְׁטִיְּתָא דִּי מָאָמָע אַשְׁוּבָּגָגְן =
דִּיקָע אָוּן קִיקְטָא אוּיךְ אָרוּס אִינְדְּרוּיסָן.

לֹא נִיְאַקְשֵׁנָה

בֵּית פֹּון יִישְׁעָו שְׂטִיטַת אַ הַוִּז אַלְיִין
אַיִן פָּעֵלֶד. פָּאָרוּוּלֶט זִיךְ דֻּעַם וּוַינְט
פָּאָר הַיְמָל אָוֹן עֲרֵד אַ בָּאָרִים טָוּן מִיט
זִיבְּנָן גּוּוּרָע, לְאֹזֶט עַד זִיךְ מִיט גַּעֲפִילְגַּ
דַּעַר אָוֹן וּוַיְלָדֶן אַיְמָפָעַט אוּרִיף טִיר אָוֹן פָּעַנְצָטָעַר אָוֹן
פְּרָיוּוֹת דֻּעַם דָּאָךְ מִיט רַוְגּוּז אַרְיוֹנְטָעַרְבִּיסְן.

שְׁלָאָפָן מַעֲנְטָשָׁן מִידָּעַ פֹּון אַ טָּאָג שְׁוּוּרְדָּעַר אַרְבָּעַט,
פִּילְן אָן דָּאָס צִימָעָר מִיט קְלָאָנְגָעָן מַאָדְבָּעָ, וּוֹאָס מִישְׁנָ
זִיךְ צְוְנִירִיךְ מִיטָּן גַּעֲבָרְלִיל פָּוּנָם וּוַינְט אָוֹן לְאֹזֶן נִישְׁתָּ
אָן אוּגְ צְוָמָאָכָן דֻּעַם קְלִיְינְגָעָם דָּאָן. דַּעְרָץ צְעַטְעַנְצָלָעָן
זִיךְ נָאָךְ טְרָאָפָּנָס רַעֲגָן אוּרִיף דַּעַר שְׁוּבָּ, וּוֹי שְׁטָעְקָלָעָךְ
אוּרִיף אַ פּוּיקְ, וּוּעָרְטָ דָּאָס יִנְגָּל בִּיְזָוּ אָוֹן זַעַצְטָ זִיךְ אוּרִיף,
אָוֹן אִים דָּאָכָט זִיךְ אַפְּטָ, אָוֹ אַיִן דַּעַר נָאָכָט טְרָאָגָט
זִיךְ אִים דָּאָס פָּאָרְצְוּוּיְפָּלְטָעָ מִיקָּן פֹּון דַּעַר וּוּבִיסְ-גַּעַ-
פָּלְעַקְטָעָר קָפְּ, וּוֹאָס דַּעַר פָּאָטָעָר הַאָט אַיְפָזָכָן פָּאָר-
פָּעַלְטָ.

פְּלִינְק אִיז דָּאָנִי וּוֹי אַ קָּאָצָ אָוֹן אַיְנְגָעָשָׁפָּאָרְטָעָר
פָּוּנָם וּוַינְט. לְאֹזֶט עַס אִים נִשְׁתָּ לִיגְן רַוִּיךְ. אַ וּוּבְּלָעָ
שְׁפָעַטָּעָר שְׁפָאָנָט עַר. שְׁוֹיַן אַיְנְגָעָהְלָט אִינְמָ טָאָטָנָס שָׁאָפָן-

ה. 5 א ס א ר ד י ל - שׂוֹדְעָדְרֶזֶן

פעַלְץ, און בּוּנְיָה דּוּר זִבְּט וּוַיְגַּט זֵיכְר אַיִם אַלְמַטְעָרָן הַיִּן
און הַעֲרָא אַיִם וּוְאַרְפָּט אַלְבִּיטְכָּן שְׁבִּין אַרְיָף צְעוּווִיקְטָעָר
עַרְד.

דּוּרְזָעָן דַּעַם קְלִיְּגָעָם אַזְוִי שְׁפָעַט אַינְדְּרוּיסָן, אַז
דּוּרְ וּוַיְנָט טּוֹט זֵיכְר דָּאָס אַצְּעִיאָג אַיִם אַצְּעַטְרָאָג מִיט
אַכְּאַ-כְּאַ-כְּאַ אַיִם כָּאַ-כָּאַ-כָּאַ גְּלַבְּךָ אַרְיָף אַיִם אַט
פּוֹן פָּאָרְנָט, בָּאַלְדָּ פּוֹן הִינְטָן.

צִיט אַיִן דָּאָס יִנְגָּלְ צְוִישָׁן שְׁמַאלְעָ אַקְסָלָעָן
סְקָעָפָל אַיִן שְׁפִיזָלָט דִּי נַאֲכָת מִיט אַיְגָלָעָ שְׁאַרְפָּע
אַיִן לְאַזְוֹת זֵיכְר נִשְׁתָּפָן וּוּגָן אַרְוָנְטָעָרְפִּירָן.

וּוְעָרָט וּוַיְנָט בּוּנְיָה זֵיכְר גַּעֲפָאָלָן אַיִן שְׁאַרְטָז זֵיכְר שְׁוֹיָן
נַעֲבָדִיק נַאֲךְ דָּאָנִיס דְּרִיְּסְטָעָ טְרִיט. אַבְּעָר דּוּרְ רַעֲגָן
וּוַיְסָט נִשְׁתָּפָן קִיְּין אַוְיפָּהָעָר. עַרְנָעַט דַּעַם טָאָטָנָס
פעַלְץ אַיִן גִּיט דִּי בְּרִירָעָ דַּעַם קְלִיְּגָעָם אַקְשָׁן עַנְטוּעָ-
דּוּרְ זֵיכְר אַוְמְצָקָעָרָן אַהֲיָם, אַדְעָרְ צְעוּווִיקְטָעָ וּוּרָן –
צַוְּ אַלְדָּעְ קָאָדִיק – בִּיןְ לִיבָּגָן.

מִיטָּמָאָל נַעַמְתָּ דָּאָן צְנוּרִיךְ דִּי לִיפָּן אַיִן לְאַזְוֹת
אַרְוִיס אַלְאָגָגָן שְׁנַבְּצִינְדִּיקָן פְּנִית, אוֹ סְאיָזְ שְׁוּעָרְ צַוְּ
טְרִיעָפָן, וּוּמְעָן מִינְיָט עַרְעָס צַוְּ גְּרִיכָן: דִּי וּוְבִּסְ-גַּעַ-
פְּלִעְקָטָעָ קָוָן, צַוְּ אַהֲיָן, פְּנִינוֹאָגָעָן דִּי רַעֲגָן-בִּיטְשָׁן
קוּמָעָן?

אוֹיְסְגָּעָמָאָסָטָן דַּעַם טָאָטָנָס זַעַקְס אַיִן דְּרִיבִּיסִיק
אַקְעָר, קָעָרְטָז זֵיכְר דָּאָס יִנְגָּלְ אַוְם צְרוּרִיךְ מִיט צְיִינְדְּלָעָ
קְרִיצְנְדִּיקָעָ פָּאָר וּוַיְתִּיקָע אַיִן פָּאָרְדָּאָס: "וּוְ קָעָן פָּאָרָט
דִּי וּוְבִּסְ-גַּעַ-פְּלִעְקָטָעָ זִיבְּן?"

אויף מארגן אייז דעם דראויסן מערכ נישט צו דער-
קענען. אויסגעוואשן ציט זיך וויבט און ברײט דער
קלאָרער הימל, גיטט זיך מיטן זוים פון גראינעם פעלד
צינוקיף אין איינס. נאך הענגען טראפנס ציטערדייק אויף-
גראָז און בלאט און שפיגלען אָפ אין זיך די פריבידיק-
שפילעווודיקע שטראָלן פון דער זונ.

שטייט דאָני פאָרֶן הויז און זשморעט פון ציפיל
זונ און ליכט די אויגן זיבנע. ער וואָלט אַצינד געוואָלט
פריליעָך זיבן. נאָר די זאָרג אַיבער דער פֿאָרְלוּרְעָנָר
בעהיהםע טרעט זשיט אָפ פון אַים. פֿלוֹצְלִינְג באָוּזִיט
זיך העט וויבט אַט-דָּארֶט אַ פֿלְעָך, ווֹאָס ווּערְט מִיט
יעָדָן אוֹיגְנְפֿינְטָל גְּרוּיס אַין גְּרָעֵסָר. אַין טָאָקָע גְּלִיבִּיך
אייז שוֹין דער קענען לְבִיכְתָּ, אוֹ סְהָאָט זיך אַפְּגָעָזָוכְט
דער שאָדָן: עַס שְׁפָאנְטָ דִּי קָפָּ. אַין — ווּנדָעָר אַיבָּעָר
ווּנדָעָר — נִשְׁטָ אלְיָהָן, נָאָר אוֹיף דִּינָעָ, ווּאָקְלְדִּיקָע
פֿיטְלָעָך שְׁלִיבְכְּתָ זיך נאָך אַ בְּלָעְנְדָנְדָ-וּוּיטָס קְעַלְבָּל.

דאָני רְבִיסְט זיך אָפָּ פָּוּן אַרט, אַין אַיְינָס אַין
צְוּוֹיִי — ער אייז שוֹין بيִי דעם פֿאָרֶל. די מאָמָע-קָו
געַמְט אַים אוֹיף מִיט אַן אַיְמְפָעְדִּיקָן מָוֹקָן אַין גְּלָאָצָט
בעאַיס מְבִיטָע ווַיְיך אַין לאַשְׁטְשָׁעָנְדִּיקָ: „זְעַטָּ, אַסְמָכָע
הַבִּינְתָּ בְּיִ מִיר, דָּאָני קְלִינְעָר!“

דער קְלִינְעָר קָעָן אַבָּעָר לְאַנְגָּ נִשְׁטָ שְׂטִינָן. ער
לוּיפְט די בְּסָורָע אַנוֹזָאָגָן אין הוֹז.

ה. ה א ס א ר ר ר ז - צ ד ש ר ז ז נ

און מאָדנע: נישט דער טאטע, נישט די מאָמע
ווערן איבעראַשט.

די מאָמע זאגט פֿאַשעט און געלאָסן;
סִיעוּט זיין מילך לעשעפּ פֿאָר די קינדער!
און דער טאטע גיט צו:
— אוּבּ סְאיַז אַ פֿיקְל, וועט מען דעם קאָצעוּ
לאָזֶן וויסֶן.
פֿילְט דָּאַנִּי, אֹז אַיצְט אַיז נִישְׁט קִין צִיבְּטַץ צו
שׂוּרְבִּיגְן.

— „די פֿאָרָע אֲדוּמָּע“ אַיז דָּאַךְ כּוֹילָע — דערמאָנט
ער זיך אֵין פֿאַטערס ווערטער — אָוּן דָּאַרְפּ דָּאַךְ די
AMILCH פֿאָרָן קָעְלְבָּלְבָּל.“.

— ווֹאָס זָאָגְטוּ אוּפּּן צָאָרְ-בָּאָלָעְ-כְּאַיְמָנִיק? —
פֿאַרְמָאָכְט דָּעַר טָאָטָע הִינְטָעָר זִיךְ דִּי טִיר.
— הִעְרְסָתְ, מָא, צְיוּיל נִישְׁטַ, מַעַן זָאָל דַּעַם קָאָצְעַוּ
רוֹפּּן, הִעְרְסָתְ? — שְׁטִיטַת דָּאַנִּי צֹה, אָוּן פּוֹנְקָעַן צִינְדָּן די
איַגְּעַלְעַךְ זִינְעַן.

— אַ נִּישְׁעָר אַיְנוֹזָאָגָעָר! — ווערט די מאָמע נִישְׁט
ニַסְפָּאָעַל. פּוֹנְדָּעַסְטּוֹעַגְן, ווען זִי בָּאַמְּעַרְקָט, ווי בְּלָאָס
דָּאָס יִנְגָּל אַיז גַּעַוּאָרְן, ווערט זִי וּוּיְיכָעָר.
— נָאָר, סְקָעַן דָּאַךְ גַּעַמְּאָלַט זִיְין, אֹז סְאיַז אַ
קָּעְלְבָּל!

דָּאַנִּי כָּאָפְטַ זִיךְ אָן אֵין דַעַם שְׁטוּרְיַעַלְעַ אָוּן
ווערט אוּסְגָּעַלְיִיזְטַ פּוֹן זָאָרג.

אין שטאל טוט זיך כוישען. דער טاطע וויל נישט אנדערש, אוֹ ס'קעלבל זאָל פון שעפל טריינקען מילך, און דאס אַבְּינְגָעְשְׁפָּארְטָעָה קעלבל ציט דאָזָקָע צוֹ דעם פֿוֹלִין אַיבְּיטָעָה.

גִּיט זיך די צִיטַת אַיְן אַיְן שְׁטוֹבָה, ווֹי אַיְן שְׁטָאָל, ווּעַבְּטָה זיך אַ בְּרוּגָעָה. דָּאָנִי טְרִינְקֶט קִיְּן מִילְּךָ נִישְׁטָה, אַיְן ס'קְעַלְבָּעָל אָוִיךְ נִישְׁטָה.

— גּוֹאָלְדָעָלָעָה, וּאָס ווּעָט וַיְיַן דָעֵר טְאָכְלָעָס? אַזְּ קִיְּן קְלָעָפָה הַעֲלָפָן שְׁווִין אָוִיךְ נִישְׁטָה! — בְּאַקְלָאָגָט זיך די מַאְמָעָ פָּאָרָן טָאָטָן.

דָעֵר טְאָטָעָה קוּקָט אָוִיךְ אַיר, אַוְיָפָן קְלִינְגָעָם אַיְן אַוְיָפָן קְעַלְבָּל אַיְן זיך מַעְצָאָר.

— וּוֹאָלָט עַס בָּאָטְשָׁ גְּעוּזָן אַ בִּיקָּל...

אַינְדרְּוִיסְּן הַאָבָּן זיך אַוּוּקְגָּעָשְׁטָעָלָט טָעָג זָנוּקָע, לוּיטָעָרָע. דָאָס יְוָנָגָע גְּרָאָזְּ שְׁפָּאָרְטָה פָּוּן יְעַדְעָר בְּאַהֲעָלָה, טָעַנְיִישָׁ אָרוּיסָה, קוּוִיקָט סְאָוִיגָה אַיְן דָאָס הָאָרָץ. שְׁפָּאָצִירָט אָרוּסָה די „פָּאָרָע אַדְוִמָּעָה“ פְּרָאָנְקָ-אָוּן-פְּרָבִי. וּוֹ זַי ווּיל, טוט זַי אַ צּוֹפָה, אַ לעָקָה, אַבְּעָרָה מִילְּךָ גִּיט זַי סְבִּיבָה ווֹי סְבִּיבָה נִשְׁטָה. דָעֵר ווּעַטְעַרְנָאָה זָאָגָט אַלְזָה צּוֹ. „אַזְּ אַטְאָטָא אַיְן אַטְאָטָא“. קוּוִיפָּן ווּיל זַי קִיְּנָעָר נִשְׁטָה. דָעֵר אַיְינְצִיקָעָר בָּאָלָן אָוִיךְ אַיר אַיְזָה דָעֵר פְּעַלְשִׁינְגָּדָעָר. דָעֵר פָּאָרָה-מַעַר הָאָט שְׁווִין אַיְינְמָאָל גַּעֲפְּרוֹוֹת זַי אַמְּלָקָה תָּוֹן (בַּיּוֹן וּוָאנְגָעָן ווּעַט עַר וּוּאָרְטָן?), הָאָט עַר גַּעֲכָאָפָט פָּוּן אָיר הַיְנְטָעָרְשָׁתָן פָּוּס אַיְן בָּאָקָ אַרְבִּין.

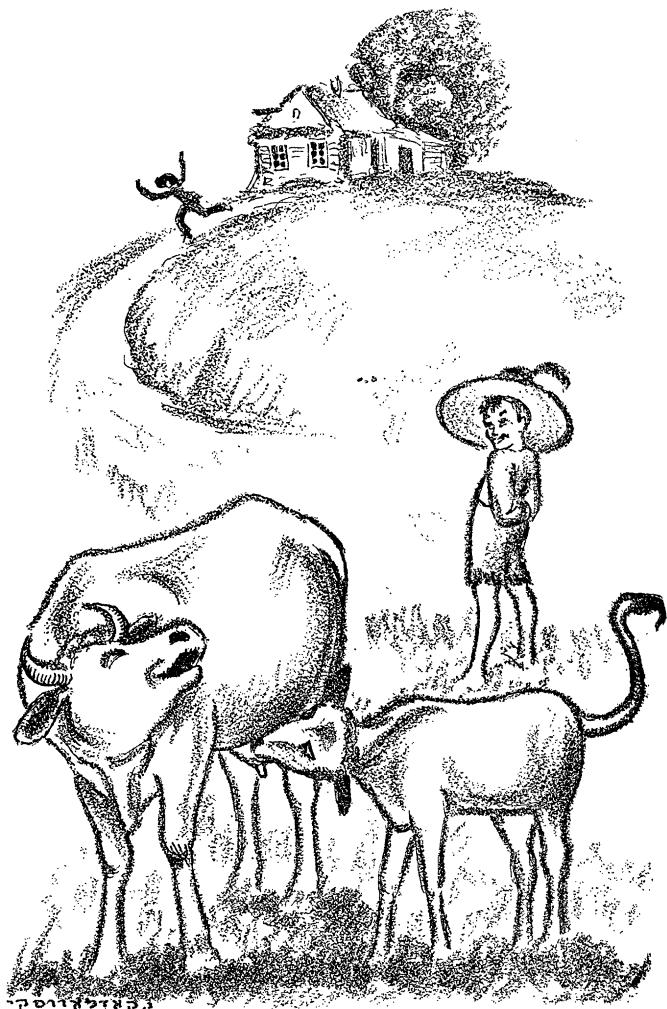
5. ק א ס א ר ו י ז - צ י ד ש ד ז ד נ

די "געפלעקטע" שטייט ציגעבונדן צו א בויט,
צופט א גרעול און פארבייסט מיט א לאנגן בענקען-
דיקן "מו-ו". פון דער צווייטער זונט לאָנקע ענטפערט
אָפּ ס'קעלבל מיט א פיעשטעשענדיקן און ציטערדייקן
"מע-ע". שארט זיך א ווינטל אונטער, כאפט דעם
"מו-ו" און "מע-ע" און טראגטעס ווושטער פאנאנדרער.
לאָזון גלייך בעהימעס פון אַרומ וויסן זיינער כארכלענע-
דיקן צאָרֶן קעגן דעם, ווֹאָס מע האָט אָקעלבל פון דער
מאָמע-קָו אַוועקנונגסומען. און די לופט וווערט אַנגעפֿילט
מיט אָזָא מָאָדְנָעָם לִיאָרְעָם, ווי בעאים שיַפְּן זאגן אַינְעָ
די אַנדערע אָן ווֹעֲגָן אַנאָונטער געפֿאָר.

פלוצ'לינג דערזעט מען אַיבֵּער דער לענג פון
לאָנקע "די פֿאָרָע אַדּוּמָע" לויַפְּן. ביזט קעלבל בליבט
זי שטיין באָטראָכָט אַוּבְּלָע מיט פֿיבְּכָט, אַומְעַטְּיקָע
בליקן דאס אַומְגְּלִיקְלָעֶכְעַ באַשְׁעַפְּעַנְיִיש אָזָן נָעַמְתָּ מִיט
הָאָסְמָאָדָע לְעַזְן, ווֹאָס נָאָר סְשָׁטוּיסְט זיך אָן אַין אַיר
לאָנגָעָר צוֹנָג. דאס נָאָרִישׁע קעלבל טוֹט זיך אַנְעָם צוֹם
קראנְקָן אַבְּיטָעָר, ווי צו עַפְּעָס רַעַכְּטָס.

בָּאָלָד ווֹאָקָסְט אָוִיס דער פֿאָרָמָעָר מִיט אַשְׁטָעָקָן
איַן הָאָנְט, אָזָן די ווֹוִילְטָעַטְּיקָע קָוִי טְרָאָגָט זיך אָפּ מִיט
אַפְּאָרִיסְעַנוּם עַק אַין פֿאָלָד אַרְיִין.

בַּיְּ דָאָנִין אַיְּזָן דאס הָעַרְצָל פֿאָרְקָלָעָמֶט. אָוִיפְּן
פֿאָרְשָׁאָרְצָטָן נָעֹזֶל גָּלָאָנְצָן טְרָאָפְּנָס שְׂוּוּיִיס. די אוּגָן
זָעָנָעָן בַּיְּ אִים אַיְּנָגָעָצָוִיגָן — אַ סִּימְעָן, אָז עַר האָט
עַפְּעָס פֿאָרְקָלָעָרֶט. עַר קוּמָט הַינְּטָעָרוֹוּבְּלָעָכְטָס צוֹ

זו שפטע! דאם קעלבל האלט איינגענוורעט ס'מויל אין דער
מאמען איטער...

צום קעלבל, קרייגט אַרוֹיס פֿוֹן בּוֹזֻם-קָעַשְׁעַנָּעַ אַ מעַ
סערל אָוּן - קלִיפּ...

דאָס קעלבל, אַ באָפְּרִיטִיטֶם, טוֹט זִיךְ אִימְפְּעָדִיקְ אַ
ריַס פֿוֹן פְּלָאַץ אָוּן אַ טְרָאָגְ מִיטְ בִּידְעַ פְּעַדְעַשְׁטָעַ
פְּיַסְלָעַךְ וּוְיַ אַ הִירְשָׁלָ פְּאַרוֹיס אַיבְּעָר דָּעַר זָוָן-פְּאַרְגָּנוֹאַ
סְעַנְעַר לְאַנְקָעַ. נָאָךְ דָּעַם לוֹיְפּט דָּעַר פְּאַרְמָעַר, פְּאַכְּבָעַ
מִיטְ דֵּי הַעֲנַט אָוּן שְׁרִיבְטַ מִיטְ בְּאַנוּמְעַנָּעַ קוּילְעָסְ :
— לְאֹזְ נִישְׁטַ, לְאֹזְ נִישְׁטַ, דְּאַנְקָעַ, סְיוּעַט זִיךְ אַרְיִפּ-

סְנִי צּוֹגְעַוְיִינְעַן!

צְוּ שְׁפָעַט. דָּאָס קעלבל האַלְט אַבְּיַנְגָּעַנוּרָעַט דָּאָס
מוּרַיל אַיַן דָּעַר מַאֲמַעַס אַבְּיַטְעַר אָוּן לְאֹזְטַ זִיךְ נִישְׁטַ
אוּוּזְקָעַנְעַמְעַן. בַּיְ דָּעַר "גַּעֲפַלְעַקְטָעַר" רַיְסַט זִיךְ אַ וּוֹילְדַ,
פְּרִיְדִּיקְ כָּאַרְכְּלָעַן, וּוֹאָס וּוֹעָרָט אַוְיְפּן שְׁטָעַל אַרְיִפּ-
גַּעַכְאָפּט פֿוֹן דֵּי טְשַׁעַרְעַדְעַס אַרוּם.

דָּעַר פְּאַרְמָעַר בְּלִיבְטַ אַפְּהַעַנְטִיקְ שְׁטִיְיןַ, וּוֹיְשַׁטְ אַ
וּוּבְּלָעַ זִיךְ דָּעַם שְׁטָעַרְן, טוֹט מִיטְאַמְּאַל אַמְּאַךְ מִיטְ
דָּעַר הַעֲנַט, וּוְיַ עַר וּוֹאַלְטַ פֿוֹן זִיךְ אַ וּלְידַנְעַ פְּלַגְ אַפּ-
גַּעַטְרִיבְןַ, אָוּן לְאֹזְטַ זִיךְ מִיטְ שְׁטִילַעַ טְרִיטַ אַיַן הַיּוֹן
אַרְיִיןַ.

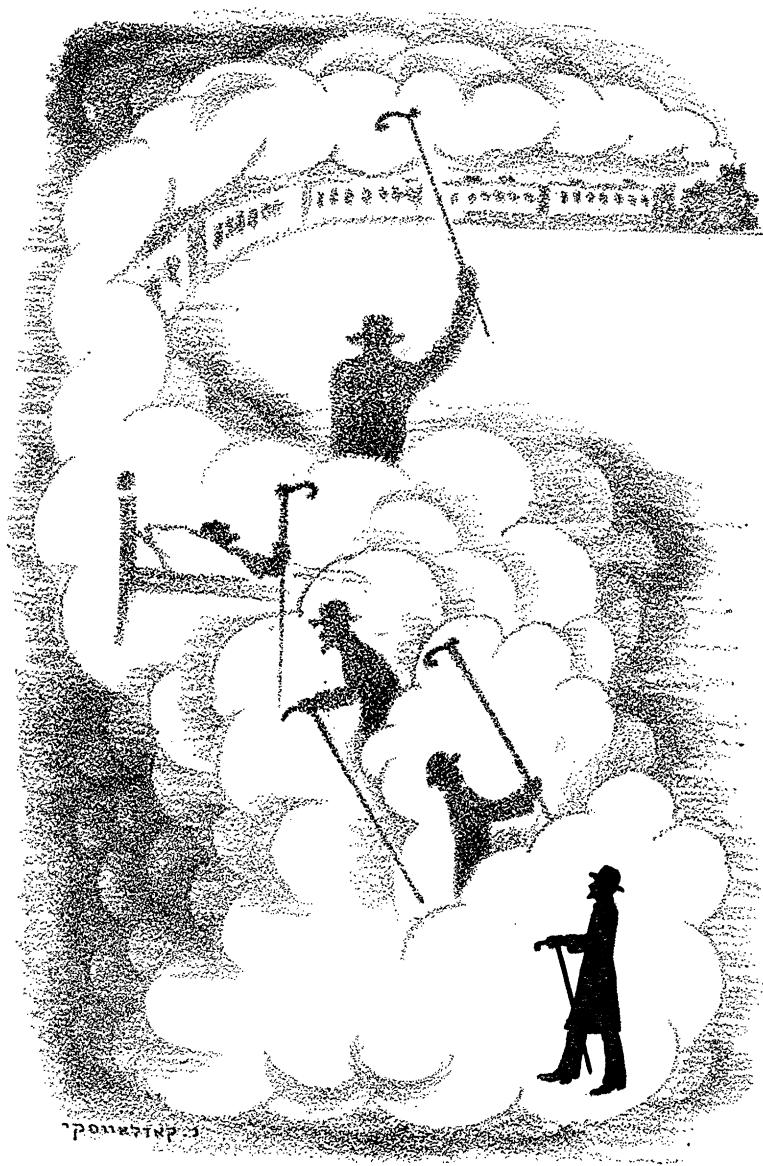
פֿוֹן עַרְגָּעַץ קְרִיבְטַ אַרוֹיס דְּאַנִּי, קִיְקַטְ זִיךְ שְׁקָאַ-
צִישְׁ אַרוּם, נַעֲמַת צְנוּיִףְ דֵּי לִיפְןַ אָוּן טוֹט אַ שְׁנַיְדַ
דָּעַם שְׁטִילְגָּעַוְאַרְעַנְעַם דְּרוֹיטַן מִיטְ אַלְאַגְגַן-לְאַגְגַן פְּיִיףְ.

דער שפֿאָצִיר-שְׂטַעַן

אַ מאָמָּאנָע — מַוִּישָׁךְ אַלְטַעֲרָמָּאָן

© 2007 C. D. L. T. P.

ינדר, וואס איז א שפאציר-שטען?
 א קיילעכיק שטיך האלץ אפגעפארבט
 אויף עפעס א פארב, מערסטנס אטונ-
 קעלע, פון אייבן צוגעשרויפט אדער
 צזגעלאלפט א "הענטל", זיער אפט
 פון גאר א טשעקוון אויסזען, און פארענדיקט ביט
 צווײיטן ברעג מיט א מעשן היטעלע, וואס איז מען
 שפאצירט מיט אים, מיטן שטען, קלאפט דאס היטעלע
 ווי א פאדקאווע.

אט איז מין סארט שפאציר-שטען האט מײַן
 פאטער געהאט, זיט איך האב אים געדענקט. ווען און
 וו ער האט דעם שטען געקראנ, האב איך נישט
 געווזט, נאָר אײַן זאָך פֿלְעָג איך יאָ באַמעָרָקָן, ער
 האט אים נישט אַפְגָעָלָאָזָן פון אָרִיגָן, ווּאוֹ ער — דָאָרט
 איז אָרִיךְ זִין שטען גָעוּזָן...

בִּינְאָכֶט אִיז דָעֵר שטען גַעַשְׁתָּאָגָעָן אַיִן וּוַיְנָקֵל
 אַיִם צָוְקָאָפָּנָס, אַיִן אַינְדָעָרְפָּרִי פְלָעָגֶט ער זָאָרְגָּפָּעָלְטִיךְ
 פָּצָן דָאָס "הַעַנְטָל" פִּון שטען מִיט אַוְיִיס טִיכְעָלָע.
 דַיְ קִינְדָעֵר אַיִן שְׁטוּבָּה פְלָעָגֶט קִינְמָאָל נִשְׁטָח

איבינפאלן צו מאכん דעם פָּאַטְעֶרֶס שְׁטַעַקֵּן פֿאָר אַ
„פֿערַדְלַל“: צו דעם צוועק האבן מיר גענוצט דעם
בעזים. און אַפְּיַלְעַ וּוֹעֵן אָונְדַּז וּוֹאַלְטַ אַ אַבְּיַנְגַּעֲפַאלַן
אוֹזָא זָאָךְ, וּוֹאַלְטַן מִיר דָאַס אוֹיֵךְ נִישְׁט גַּעֲקַעַנְט אַוִּיסְ-
פִּירַן, נִשְׁט בְּלוּיוֹן דֻּרְפָּאָר, וּוֹיְלַ עַר וּוֹאַלְטַ עַס אָונְדַּז
נִשְׁט דֻּרְלְוִיְּבַט, נַאֲרַ צּוֹלִיבַּן פָּאַשְׁעַטַּן טָאַם, וּוֹאַס מִיר
הַאָּבוֹ אִים זַעַלְטַן גַּעַזְעַן אַינְדְּעָרְהִיִּם.

וּוֹעֵן אַיךְ פְּלַעַג אַמְּמַלְּ בְּאַגְּעַנְעַן דַּעַם פָּאַטְעֶר
איַי גַּסְס, פְּלַעַג אַיךְ זִיְּרַ נִשְׁט קַעַנְעַן אַפּוֹוְנְדְּעַרְן -
מִיט וּוֹאַס פְּאַרְאָ גַּלְבִּיכְקִיְּת אָונְן פְּאַרְנְעַם עַר גַּיִּט, אַיךְ
הַאָּבַּגְּהַאְטַּס סַעַפְּיַלְלַ, אַז דִּי גַּלְבִּיכְקִיְּת אָונְן דַּעַר פְּאַרְ-
נַעַם קִימַט צַו אִים אַדְאַנְקַ דַּעַם שְׁטַעַקֵּן, אָונְן צַו וּוֹאַס
לִיְּקַעְנַעַן? אַיךְ בֵּין דַּעַמְּאַלְט גַּעַזְעַן שְׁטַאַרְקַ שְׁטַאַלְץַ
אוֹיֵךְ מִצְנַן פָּאַטְעֶרֶס גַּאנְג אָונְן גַּעַטְרַאְכַּט הַאָבַּגְּ אַיךְ: וּוֹעֵן
אַיךְ וּוֹעֵל אַוִּיסְוָאַקְסַן, וּוֹעֵל אַיךְ פּוֹנְקַט מִיט אַזָּא גַּאנְג
גַּיְּנַן אָונְן פּוֹנְקַט אַזָּא שְׁטַעַקֵּן פְּאַרְמָאַגְּנוֹן.

אַיְּנְמַלְּ וּוֹעֵן אַיְּן אָונְדְּזַעְרַ שְׁטַאַט הַאָט אַוִּיסְגַּעַ.
ברַאַכְנַן אַ פְּאַגְּרַאַם, הַאָבַּן מִיר דַּוְרַךְ דִּי פְּעַנְצְּטָעַר, וּוֹאַס
גַּיְּעַן אַרְוִיס אַיְּן הַוִּיחַת, גַּעַזְעַן צְעַנְדְּלִיקְעַר יִדְן מִיט
לְאַמְּעַן אַיְּן אַבְּיַזְנַס אַוְמְבָלְאַנְקַעַן אַיְּן שְׁרַעַקְלַעַכְעַר דַּעַר-
וּוֹאַרְטוֹנָג - טַאַמְּעַר וּוֹעֵלַן בָּאַלְילַעַ דִּי רַאַצְּכִים אוֹיֵפְ-
ברַעַכְנַן דָּאַס טַוִּיעַר אָונְן זִיְּרַ אַ לְאֹזְן טָוֵן אוֹיֵךְ אָונְדְּזַעְרַ
הַיְּימַעַן. צְוִישַׁן דַּעַם גַּעַזְעַמְלַ יִדְן הַאָבַּן מִיר דַּעַמְּאַלְט
אוֹיֵךְ בָּאַמְּעַרְקַט דַּעַם פָּאַטְעֶרֶס מִיט זִיְּן שְׁטַעַנְדִּיְּקַן
בְּאַגְּלִיְּטָעַר - דַּעַם שְׁטַעַקֵּן, עַר הַאָט - מִיְּסַע יִנְגָּל -

מייט אים געפֿאכעט אינדעַרלַוֶּטן, ווי ער וואָלט אים
וועלַן אויספֿרַובִּירֵן, צי וועט ער אים אויך קענען דינען
אין אָן אַיִס-צָהָרָע...

אייך וויסט נישט, צי דאס געזומל יידן האט
טאָקע דעמאָלט געראטעוועט אינדעַרְהוֹיף, צי עפֿעס
אנדעַרְשׁ — מיר זענען אַרוּיס גאנַץ, אַבעָר בליבַּן
וועינען דאָרט האט דער פָּאטָעָר נישט געווֹאלַט, נישט
אין יענען הרוֹיז, נישט אין יענער גאָס אָון אַפְּילָעַ נישט
אין יענער שטָאָט. מיר זענען אַוּעָקָגָעָפָּאָרָן אין אָ
וּוּבְּיטָעָר גַּעֲגָנְט, ווֹסְאַיְזָן גַּאֲרַנִּישָׁת דִּי מַאֲדָעַ גַּעֲוָעַן צָוּ
שְׁפָאַצְּיָרָן אין גאָס מִיט אַשְׁטָעָקָן. האט טאָקע דער
פָּאטָעָר גַּעֲזִיגָּן אוֹוְיףּ זִיךְ גַּרְוִיס אַוְיְפְּמַעְרְקָוָאַמְּקִיִּיט,
כָּאַטְשׁ וְזִין גַּאֲנָגָן האט שוֹוִן וּוּבְּיטָעָר נִישְׁט גַּעַהָאָט יְעַנְעַם
פָּאַרְנוּם, וְזָס אַמְּאָל. סְהָאָט אוֹיְסְגַּעְקוֹט, אָוּ דָעָר
שְׁטָעָקָן האט אַים מַעַר גַּעַדְיִינְט פָּאָר אָן אַנְשָׁפָּאָר,
איידער אַ צִּירְוָנָג.

אַ טָּאָךְ יְאָרָן זענען אַוּעָקָגָעָנָגָעָן. פִּינְגָּם קְלִיִּיְּ
נֻעַם יְיִנְגָּעַלְעַ אַיְזָן אַוְיְסְגַּעְאוֹאָקָסָן אַ גַּרְוִיסָּעָר בְּאַכְּעָר —
אייך טאָקע אלְיַיְזָן! — אָוּן דָעָר גַּרְוִיסָּעָר בְּאַכְּעָר אַיְזָן
רָאָק גַּעֲוָעַן פָּאַרְטוֹן אָוּן לְעַרְנָעַן, אָיִן לְיִיְעַנְעַן בְּיכְלָעַן
אָוּן אָיִן טְרַאְכָּתָן. אָוּן וּוּעַן דָעָר האט גַּעַהָאָט אַ בִּיסְלָ
פְּרִיבְּיָעָ צִּיְּטָט, פְּלָעַגְטָ ער זִיךְ אַוְמְפִירָן מִיט נָאָךְ אַזְוִינָעָ
בְּאַכְּוּרִים וּוּ ער — בְּאַלְעַמְנָדִיק אָיִן דָעָר שְׁטִיל אָוּן
אָיִן דָעָר הוֹיךְ וּוּגָן בְּאַפְּרַטְיוּן דָאָס לְאַנְדָּ פָּוּנָם
שְׁלַעַכְתָּס, וְזָס דָעָר קִיְּסָעָר אָוּן דִּי פְּרִיצִים הָאָבוֹן

ל. אַסְאָרָרָן - צְדָעָדֶזֶן

פארשפרית איבער אים. האבן די פאליצי און געהיים-אגענטן זיך דערווטט פון אונדזער געביין און גענומען נאכשפרן אונדזערע טרייט, אונדז ענג און ערנער גע-מאכט דאס לעבן, — איז נישט געליבן קיין אנדער אויסוועג, ווי אוועק אין דער פריבער וועלט אריבין. מ בגיןע כאווײירם האבן זיך צעשפראיט ווי די פיגיגעלעך איבער פארשידענע לענדער, און איך האב זיך — צום צאר פון בגיןע ערלטערן — אוועקגעלאזט „אוש“ קיין אמריקע.

אייצט וווען מיר האבן זיך שוין נישט געקענט זען פאנים-על-פאנים און די בענקשאפט איז געווען גרוים, האט מען זיך געמיות בגיןוגענען מיט פאטאגראפיעס, וואס מיר האבן איינס ס'אנדרע געשיקט — איך אהיים, און פון דער הײַם צו מיר, אויף יעדן בילד, צי ס'אייז געווען פונט פאטער אלין, צי פון דער גאנ-צער פאמיליע, האט נישט געפעלט דער — שטעken. איך פלעג מיט ציטערדייקע הענט באטראקטן בגיןע אייגענע און נאענטע — פריד און טרויער האבן אングעפילט בגין הארץ; קינדער, וואס איך האב איברגעלאזן אינדער-הײַם, זענען מיט יעדער פאטאגראפיע גרויס-און-גרע-טער געווארן, פון קינדערש-לאכנדיקע פענימעלעך האבן זיך גענומען ארויטשיילן האלב-ערנטע, האלב-שמייכ-לענדיקע געשטאלטן: אויף די שוין לאנג געKENNITTSHUT געזיכטער פון טאטער-מאמע זענען צוגעקזען נבייע קנייטשן, צו די האָר — מערכויקיט, און ס'האָט זיך

๕. ๕ אַסְאָרְדִּין - צְהַדְעָרְזֶן

מיר איסגעוויזן, אוו אויך דער שטע肯 אייז עלטער,
אנגעליאקעווועטער געווארן...
איינמאָל, אין אָוונַט, האָב אֵיך אַין מְבִין צַיִ-
מָעָרֵל גַּעֲפּוֹנָעָן אַבְּרִיאָוָל פּוֹן דָּעָר הַיִם, גַּעֲשְׁרִיבָן אַין
קְרוּמָע, זִיגּוֹאַגְּיִשְׁעָ שָׂוּרָעָס, אוֹרִיףּ הַעֲבָרִיעִישׁ, וּוֹאָס אַין
דָּעָר אַיְבָּרְזָעְצָוָנָג לִיְעָנָט זִיךְעַס אָזוֹו:
„ליַבְּעָר זָוָן –

אֵיך שְׁרִיבָּב דִּיר דָּאָס בְּרִיאָוָל פּוֹן בְּעָטָ-
מְאַכְמָעָס אֵיך בֵּין-נִישְׁתָּפָּאָר דִּיר גַּעַדְאָכָטָ-
אַ כּוֹלְעָ: דַּי אָרִיגְיָ אָוָן דַּי פִּיס זָעָנָעָן בֵּין
מִיר שְׁטָאָרָק אַגְּעָשָׁוָאָכָט. דַּי מָאָמָע, זָאָל
גַּעֲזָוָנָט זִיכְעָן, וּוַיִּסְטָ נִישְׁתָּפָּאָר דַּי מְבִין עַמְעָטָן
צִוְּשָׁתָאָנד, אָוָן אֵיך וּוַיְלָ נִישְׁתָּפָּאָר זַי זָאָל זִיךְעָן
כָּאַלְילָע דְּעָרוֹוִיסָן, אַל-קִיְּינָן, בְּעָט אֵיך דִּיר,
לִיַּבְּעָר זָוָן, אוֹזְוֹן דַּו וּוַעֲסָט אַמְּאָל בָּאָ-
שְׁלִיסָו אַהֲיִמְצֻוקָּמָעָנו אוֹזְמָךְ וּוַעֲסָטוֹ שָׁוָיָן
מַבְּיָן שְׁטָעָקָן, וּוְצִילָּדָר לְאֹז אֵיך אַים
אַיְבָּר לְעוֹזְקָאָרָן
דִּין פָּאָטָעָר.

פ. ס. אַוּזָאָדָע וּוְאָלָט אֵיך גַּעֲוָאָלָט זַוְיכְּעָ
זִיכְעָן אַים דִּיר אַיְבָּרְצָאָגָעָבָן מִיטָּמִינָע
אַיְגָעָנָע הַעֲנָטָן...”

אֵיך האָב גַּעֲקוֹקָט אַרְיָפָן בְּרִיאָוָל אָוָן נִישְׁתָּפָּאָר
פִּילָּט, וּוְטְרָעָן רִינָּעָן מִיר פּוֹן דַּי אָוְגָן, לְאָנָג פָּאָר-

גאנגענע יארן האבן אויפגעטויכט אין מינן געדעכעניש,
מיך אוועקגעפירט צוריק צו יונגער ציטט, ווען איך בין
נאך אקיינד געווען, ארוםגערינגלאט מיט דער לייבשאפט
און צערטלעCKERיט פון טאטע-מאמע, און א שטאַראָקע
בענקשאפט נאך זיי האט מיך אַרומגעכאפט. ווען סייאז
אנגעהקזמען דער פרימאָרגן, איז שווין בײַ מיר געווען
פעסט באַשלאָסן ערגעץ צוּנוֹפֿיצּוּקְלָאָפּן אויף דער
הויזצּאָע און — פֿאָרִין זיך זען מיט זיי.

געטראָפּן האָב איך מינגע עלטערן אַסָּאָךְ מער
געעלטערט, ווי אויף די בילדער (ס'זענען פֿאָרִאן פֿאָ-
טָאָגְרָאָפּעָר, וואָס האָבָן אַפְּט אַבְּיָזְעָנִישׁ מיט די
מענטשָׁן, וואָס זיי פֿאָטָאָגְרָאָפּירָן — דער מיאָסְעָר
קָומֶט בְּיַי זיי אַרוּיסָקָעָמָט שֵׁיַן, און דער זָקָן —
גָּאָרְנוּיָשָׁט אַזְוִי אַלְטָ). מִינְן פֿאָטָעָר אַיז צְוִילְבָּן גָּאָסָט
אַרְאָפּ פָּוּן בָּעַט, מיט אַבְּזָוְנְדָעָר לִיבְלָעְכָּרִיט מיך
צְוְגָעָפִירָט צִוְּם פָּעַנְצָטָעָר אַיז שְׂטָאָרָק אַיז אַנְגָּעָ-
שְׁטָרָעָנְגָּט מיך באַטְרָאָכָּט, עָר האָט זיך דָּעַרְנָאָךְ אַוּזָּקְ-
גָּזָעָצָט פָּוּן אִין זִיבְּט, די מאָמע — פָּוּן דָּעָר צְוּוִיְתָעָר,
און פָּוּן צְוִיפִּיל רְיִיד אִין מְוִיל, זענען מיר אלָעָ גָּזָעָ-
שְׁטוּמָעָ...

ווען די ערשטָע באַרוּישָׁנְדָע מִינְוֹטָן זענען פֿאָרִי-
בעָר, האָט זיך דָּעָר פֿאָטָעָר אַפְּגָעָרָפּן מיט אַ צִיטָעָר
אין קָאָל,

- איד וועל יא זויכע-זיין דיר איבערציגגען מיטן
שטעקן מיט די אייגענע הענט...

ס'האט מיך געשטייקט אין האלדה...

- דו וועסט אים נאך לאנג, לאנג באדארפן...
פאטער...

ער האט זקייניש-פארלוירן געשמייכלט...

- נײַן, מײַן זוֹן, נישט אָזֶוי לאָנְג!!...

מיטנע טאג אינדרהיהם זענען געווען אויסט
געפילט פון שמיעסן מיט די עלטערן, מיט די ברידער
אוו שוועסטער, מיט אויפגעמען אוון באזוכן פריבינד
אוו באלאנטע. איך בין אומגעאנגען אָ פֿאָרְשִׁיקְעַרְטְּעַר
פֿוי צוֹפִּיל פֿרְיִיד אוון פריבינדלעכּוּיט, אוון ערצעץ טִיף
איו הארצן האט מיך נישט אָפְגָּעַלְאָזֶן די נִינְגָּעָרִיקִיט
צְוִי דֻּעְרָגִין בְּיִם פֿאָטָעַר, פֿאָרוֹוָאַס אֵיז דַעַר שטעקן
בְּיִ אִים אָזֶוי טִיבְעַר...

איך האפ אים קיינמאָל וועגן דעם געפרעגט.
זיבנע שוואָכָע אויגן האבן אויף אָ רְעַגְעַ אָוִיפְגָּעַ.
לויכטן, אוון אָ פֿאָרְכָּאַלְעַמְטְּקִיט, אָ בענקשאָפְטַה האט זִיךְ
צְעַגְאָסֶן אויף זִין בלִיךְ-אוּסְגַּעְמָאַגְעַרְטַּ פֿאָנִים: — עַ
מיטן זוֹן, אָט טָקָע וועגו אִם קלִיבָּ אַיך זִיךְ דִיר צְוִי
דֻּעְרָגִין...

אָבעָר ער האט עס מיר קיינמאָל נִישְׁט דֻּעְרָגִילְט,
מאָכְמָעַס די קְרָאַנְקִיט, ווֹאָס האָס אִם גַּעהַאלְטַן בֵּין
מיטן קְוִמְעַן אֵין בעט, האָט אִים ווִידָעַר אָ כָּאָפְגָּעַטָּוּן.
ס'האט גַּעֲנוּמָעַן אַרְבִּינְקְוּמָעַן טָאָג-טְעַגְלָעַךְ דַעַר דָאָק-

ל. ק א ס א ד ר י נ - צ ו ד ע ר ז ו נ

טער, זיין צימער אוין אנגעפילט געווארן מיט ריעיכעס פון פארשידענע רעפועם, אוין איבערן גאנצן הויז האט זיך אראפגעלאזט אן אומעט, א מארע-שכירע. וועמען אוין דעמא, ט געלעגן אין קאָפּ דער שטעקן?

אין טאג פון מבין אַפְּפָאָרֶן האט זיך דער פָּאָטָעֶר דערפִּילֶט בעסער, ער אוין אויגעשטאנען צוֹגְלִיבֵךְ מיט מיר, מיר געהאָלֶפּן פָּאָרָפָּאָקָּן די זאָכָּן אוין איי טומל, אין האָוּעָנִישׁ האט ער בעאים מיסע זיך אוין מיך געטרײַיסט: — נישקאָשׁע, מבין זוּן, אַיד ווּעַל עַס דִּיר מיט גָּאָטָס הַילָּךְ אַלְץְ אַרוּסְרַבְּבָּן אין אַברְיוּוּ... אַ, זיך דער אַיקָּעָר, — מבין שטעקן זאָלְסְטוּ מִתְּנוּמָעָן אין אַפְּהִיטָּן...

ווען מיר האָבָּן געהאָלֶטֶן בִּים אַפְּפָאָרֶן פון הויז, האט ער זיך אַיבְּנָגְעַשְׁפָּאָרט, אוּ ער ווּיל אוּיך מיט-פָּאָרֶן צוּ דער סְטָאָצְיָע. ווּיפֵל מיר האָבָּן זיך בְּיַ אִם נישט געבעטָן, ער זאָל זיך מיט מיר אַפְּגָעָזְגָעָן אַינְ-דערהִים, — עַס האָט נישט געהאָלֶפּן.

אוּפִּין ווּאַקְזָאָל האָבָּן מיר שוּין געטראָפּן אַגְּרוּיסָע צָאָל פרְּבִּינְד אָוּן באָקָּאנְטָע ווּאָרְטָן אוּיה אָונְדוּ. דער פָּאָטָעֶר אוין נישט אַיבְּנָגְעַשְׁטָאָנָעָן, אַט האָט ער זיך געאייסִיכְט מיט מבין באָגָאָזֶשׁ, אַט מִיטָּן בִּילָעֶט אוּוּ פָּאָסְפָּאָרט, אוּן וועָן אַיך בֵּין עַנְדְּלָעֶךְ אַמִּידָעָר, אָן אוּיסְגָּעַשְׁעַפְּטָעָר אַרְבִּין אוּן ווּאַגְּאָן אוּן דער צוֹג האָט גענוּמָעָן אַפְּגִּין, האָט זיך מבין פָּאָטָעֶר פְּלוֹצְלִינְג גַּעַכְּפָט, אוּ ער האָט מיר פָּאָרְגָּעָסּוּ אַיבְּעַרְצִיגְעָבּוּ דַעַם

שטעקן, — סאייז אבער שוין געווען צ' שפטע! דער
וואקזאל אייז געווען וויבט אהינטער, איך האב נאך
באמערקט, ווי דער פאטער האט געפאכעט פאר-
צוויפלט מיטן שטעקן, געשרגן אין געבעטן זיך בבי
איימיצן...

דערנאך האבן זיך א צי געטונן לאנגע שירעס
מיט הויכע, שלאנקע ביימער, לאנקעס אוון פעלדער
אין איבער אלץ דאס הילפלאו-פארצארטע געתשלאלט
פון מבין פאטער...

לירדע אונ איזניך

’ נאכט איז נאך געהאנגען אויף די פענץטער, ווען שייליך האט דער-הערט א שטילן קלימפער פון גלעזער קיומען פון א זיבטיקן צימער. ער האט פאראוייכטיק אראפגעלאָן די פיס פון בעטל איז גענומען שטעלן לאנגען, וויכע טרייט, א טרייט און שטיין בליבן. די אויגן זייןע האבן אנגען-שטרענgett געקבערט די פינצעטערניש, געוואָלט דער-גין, צי די מאמע האט שוין ווידער נישט אורנטערגען-שטעלט א שטול אדער א קעסטול אויף זיין נאכטיקן מארשroit פון שלאָף-צום עסצימער.

עס איז אַנגעאנגען אַשטיילער איז אַקשאנעס-דייקער קאמף יעדע נאכט צוישן מוטער און זון. פאָר דער מאמען איז קלאר געווען, אָז אַזיבניאָריך יינגל דאָרף אִין אֶזְאָ פרֵיעַר, שאָ נאָר שלאָפַן, אַבער שייליך האט געפִּירט זיין אַיגענעם כעשַׂן. ווי נאָר דער באַקאנטער גלאָז-קלימפער האט זיך דערהערט, האט ער – ווי דורך אַ קִישְׁעָף-שְׁטַעַקְׁעָלָע בָּאַרְיִיט – זיך אויפֿגעַכָּאָפַט אָזְן אַיז געווען גרייט אויף זיין „סַאַקָּאַנְעַסְדִּיקָּעַר“ נעסייע. ס'האָט געטראָפַן, אָז די פָּאַסְטְּקָע, ווֹאָס די מאמע

האט אינאונט אנגענרייט, זאל אים אויפן שטעל ארויסגעבן. דאמאלסט האט ער אין וווערטער געמווט זיך צוריקלייגן און אפוארטן אויף א גינסטיקער מינוט. זשנע אוייערן האבן זיך אויסגעלערנט צו דער-קענען, צי די מאמע איז וואך. איז ער אבער פארט נישט זיבער געווען, פלעגט ער ריזיקירן איזן צוקימען צו איר בעט און מיט אן איבינגעהאלטעןעם אטעם זיך איבינהערן. און וווען ער האט פלאזים דערפילט איר שמאלע, ווארעמע האנט אויף זשנער, ווי א סימען, איז זי שללאפט נישט, פלעגט ער א פארשעטער און א גערירטער זיך אומקערן צו זין געלגעער.

גרויס איז דערפאל געווען זיין פריד, וווען ער האט אן מענייעס דערגריכט די שוועל פון עסצימער. ער האט א ציטערדייקער, איז איז העמדל אן עפּן גע-טונ די טיר, און א באגאָסענער פון בליצלאָמֶפּ איז ער אימשטיינד געווען בלויו איזן ווארט ארויסצ'ורען.

— זיידע !

דען זיידע, א הוייכער, א שמאלע, מיט א לאַנְ-געַר, גרויער, שפֿיצַּיקָּעַר באָרד האט אַנגַעַשְׁטַּעלַט אויף אים זשנער גרויסע, שמייכלדייק אוייגן און זיך קלוי-מערשט א ביזער געטן :

— איזוי פרי, שאַלטיך !

שויליך האט זיך א צי געטן צו אים, אַרְוָמְגַע-כאנט מיט בײַידע הענט זיין נאָקָן איזן איז געווען זי-

ל. קאצלאוועט

ער האט א ציטערדיינער, אין איין העמדל אן עפַן געטן ד'
טֵיר אָן אַ פֶּגֶסענֶר פֿון בְּלִיכְלָאמֶף אַיז ער אַמְשְׁטָאנֶד
געוּעַן בְּלוֹזַן איין ווֹארֶט צו זָאגַן, זִידַעַן!

כבר, או קיינער איז איצט נישט בעקוועך אים אוועקי-
ציריביסן פון זידן.

אויפן טיש האט היימלער געמורמלט א בימכיקער
סאמּאָוואר, פארשפֿרייט אָן אַנְגַּעַנְמָע וּוְאַרְעַמְקִיּוֹת, אָוָן
אֵין זִבְּנָן מְעַשְׁנָעָר קָאָרָעָה האָבָּן זִיךְ גַּעַשְׁפִּיגְלָט: דָּאָס
גָּלוֹזָוָאָרג, דִּי סְפָּרִים-שָׁאנְק, דָּעַם אַלְטָנָס בְּעַטְל.
דָּעַר זִיְדָעָה האָט זִיךְ אַוּוּקְגַּעַזְעַצְט בְּיִ אִין בְּרַעֲגַטְשִׁיש,
בְּיִם צְוַיְיטַן — דָּאָס אַיְנִיקָּל. ער האָט אַנְגַּעַגָּאָסָן צְרוּיִ
פִּינְקְלִידִיקָּע גְּלֻעוּרָר טִי אָוָן גְּעַנוּמָעָן שְׁטִיל, מִיטּ יִשְׁעוֹר.
הָאָדָאָס גִּיסְן אֵין שָׁאל אָוָן טְרִיבְּקָעָן.

שְׁוַילִּיק, אָ דָעַרְוָאָרְעַמְטָעָר, אָן אוּפְּגַּעַרְוִימְטָעָר
הָאָט אַרְוִיסְגַּעַכְאָפְט פָּוָן שְׁוֹלְרַעַנְצָל אָ בִּיכְל, עַס אַיְבָּרָ
גַּעַגְעַבָּן דָּעַם זִידָן אָוָן גְּעַנוּמָעָן „מַאְלָן“ אָ גָּאנְץ בְּלַעַטְל
אוּף אַוִּיסְנוּוּיִינִיק. אָט האָט עַר צְגַעַטְרָאָגָן דִּי הָאָנְטָ
צּוֹם הָאָרֶצְן, בָּאָלְד זִי גָּעַלְאָוֹת הָעַנְגָּעָן וּוּי אָ פְּלִיאָגְל אַיְנָ-
דָּעַרְלִוְפְּטָן, אָוָן דָּעַרְפִּיְהָיָה האָט זִבְּנָן פָּאָנוּם אַוִּיסְגַּעַדְרִיקְט
שְׁטִילָן צָאָר, צְוָמָאָל אָן אַיְנְגַּעַה אַלְטָעָנָעָ פְּרִיְיד, אָפְ-
טָעָר — אָן אַוִּמְגַעְצְּוִימָטָן גַּעַבְיִזְעָר. עַס אֵין גְּעוּוֹעָן אָ
פָּאָר וּוָאָכָּן פָּאָר כָּאָנוּקָּע אָוָן אִין שְׁוֹלָה האָט מַעַן גַּעַ-
לְעַרְנָט דִּי מִבְּשָׁע וּוּגָּנָן דִּי הָעַלְדִּישָׁע כָּאַשְׁמוֹנָאִים.

„אֵין דִּי צְיִיטַן פָּוָן דָּעַם בִּיְזָן אֵין גְּרוּזָאָמָעָן אָנָ-
טִיאָכְבָּעָס האָט אָוָן דָּעַם שְׁטַעַטְל מְוִידָאָעָן גַּעַלְעָבָט אָ
הָעַלְדִּישָׁעָר מָאָן, וּוָאָס האָט גַּעַוְאָלָט אַוְמְקָעָרָן דִּי פְּרִיְיד-
הִיִּיט זִבְּנָן פָּאָלָק“...

דָּעַר זִיְדָעָ קְוִיקָּט מַעַר אוּף שְׁוַילִּיקָּן וּוּי אֵין

ביבל, זיבנע ברילן זענען וויט פאראיקט אויפן שטערן.
אין צווישן בארד אין וואנסעס טיקט זיך א ליכטיקער
און קלונגערשמייכל. פאר די אלטער אויגן באויביזט זיך
דעט יינגלס פאטער, וואס איז נאך א לאנגער קראָן-
קייט געגאנגען יינג פון דער וועלט, אין ער זאגט צו
אַים אין דער מאכשאָווע: "אַ וויל באָכערל איז בּי
דיַר אויסגעוואָקסן, שלויַמע!"

שויליך ענדיקט אין בלשבט זיצן אַ פֿאָרְקֿלֿעֶר-
טער. זיבנע בליקן העגען אויפן ציַפְּעַרְבְּלַאַט אין אַים
דערמאָנט זיך מיטאמָאל, אָז דער זיַדְעַ דָּאָרְךָ שְׂוִין
בָּאָלְדָּ אַוּוּקְגִּין, אַין קְוֻמָּעַ אַהֲיִים ווועט ער ערְשַׁת
שפּוּט אַינְאָוּונְט. ער וואָלְטַ גְּעוּוֹן אַ בָּאָלְן צוּ דָּעַרְ-
גִּין, וואָס פָּאָר אָן אַרְבְּעַט טָוֵט ער עַס אַזְעַלְכָּעַ, וואָס
עס דָּאָרְךָ פָּאָרְנְעַמְּעַן דָּעַט גָּאנְצָן טָאָגְ? ווַיְלַ ער אַבְּעַר
דָּעַט זִידְן נִישְׁטַ מַעְצָאָר זִידְן מִיט אַזְאָהָרְבָּגָע. פְּרָעָגָן
דָּעַר מַאְמָעַן הָאָט ער שְׂוִין גָּרָאָד יָאָהָרְבִּירְט. דָּאָס
קְוֻמָּט מַעְרְסְּטַנְסָ פָּאָר אַינְאָוּונְט, בְּעָאִיסָּמָעַן זִיצְתָּהָנוּ-
רִיקְעַ אַין מַע ווָאָרְטַ מִיט דָּעַר ווּעַטְשָׁעַרְ אַוְיְפָן זִידְן.
הָאָט אַבְּעַר די מַאְמָע אַיְזָן-אַיְזָן-דָּעַם-זַעַלְפָן עַנְטְּפָעָר:
— וּוּעַן דָּעַרְוָאָקְסָעָנָעַ רָעַדְן, מִישְׁטַ זִיךְ אַ קִּינְדָּן

ニישט אַרְיִין!

און אַיר בְּרִיטָעָר, שִׁינְגָּר שְׁטָעָרַן פָּאָלְדְּעוּוּט
זִיךְ פָּוּן זָאָרָג אַין אַומְעָט.
סְגַעַשְׁעַט אַוְיךְ, אָז ווָאָרְטְּנְדִּיק אַוְיְפָן זִידְן זָאָל
שויליך אַוְיְפָן שְׁטוּל אַבְּינְדְּרָעְמְלָעַן, אַין ווִיפָּל מַע זָאָל

צ' אים נישט צוֹשְׁטִין, ער זאל אַפּעַטָּן אָוֹן גֵּין שְׁלָאָפּן,
וועט מעןעס בְּנֵי אִים נִשְׁתְּ פְּרִילְּן. "וֹוי קָעַן ער עַס
דְּעֶרְלָאָזָן, אָוֹ ער זאל אָן אַוּוֹנְטָ דָעַם זִידָן נִשְׁתְּ זָעַן?"
שוויליק געדענטט נישט זיין טاطן. ער אַיז נָאָך
גָּאָר אַ קְלִינְינְקָעָר גַּעֲוֹעָן, וּוּעָן ער הָאָט אִים אַנְגָּעָ-
וּוִירְן, אָוֹן אַזְוִי וּוּי אַ יִנְגָּעַלְעַ דָּאָךְ הָאָבָּן אַ
טָּاطָן, אַיז עַס דָּעַר זִידָעַ גַּעֲוֹאָרָן, אָוֹן שוויליק פִּילְט
צ' אִים אַ צְּעַרְטְּלַעְכָּעַ צְּגַעְגֻּוְנְדְּקִיט אָוֹן אַ טִּפְעַ
לִיבָּעַ.

וּוּעָן דָּעַר זִיגָעָר צְּיִילְט אַפְּ זַעַקְסָ קְלוֹנוֹגְעָן, הַיְּבָט
זִיךְרָ דָעַר זִידָעַ אַרְיָף פָּזָן טִישָׁ, פִּילְט אָן דִּי הַרְוּבָּעַ מִיטָּ
פְּרִישָׁ גַּעֲהִילִּץ, לִיְגַּט אַרְבִּין סְאַיְנִיקָּל צָו זִיךְרָ אִין בָּעַטְלָ
אָוֹן פָּאָרְדָּעָקָט עַס זָאָרְגְּפָעָלִיק מִיטָּ דָעַר פָּעָרְעָנָעַ. דָעַר-
נָאָךְ טּוֹיטָ ער אָן דָאָס פּוֹטָעָר, וּוּאָס אַיז שָׂוִין עַרְטָעָרָ-
וּוִיזָּוּ אַוִּיסְגָּעָרְבָּן, אָוֹן זַעַטָּ זִיךְרָ צָו אַוִּיפָּן בָּעַטְלָ.

— נָגָ, שְׁאַלְטִיךְ, וּוּ אַיז אַ קִּישָׁ פָּאָרָן זִידָן?

— אַיךְ וּוּעָל דִּיר נִשְׁתְּ קַוְשָׁן — קָומָט אָן עַנְטָ-
פָּעָר פָּזָן אָוֹנְטָעָר דָעַר פָּעָרְעָנָעַ — בֵּין דָו וּוּעָסָט מִיר
נִשְׁתְּ צְׁזָאָגָן, אָוֹן דָו וּוּעָסָט הַיְּנָטָקָה קָוְמָעָן פְּרִי אָהָיִם.

אָוֹן דָעַר זִידָעַ פָּאָרְעָנְטָפְּעָרָט זִיךְרָ :

— סְאַיְזָ דָעַן גַּעֲוֹעַנְדָּט אָן מִיר, נָאָרְעַלְעַ ?
אָוֹן כָּאָטָש אָזָא שְׁמוּעָס וּוּעָרט טְעַגְּלָעָר גַּעְפִּירָט —
בְּנֵים שִׁידָּן זִיךְרָ — צְׁוֹוִישָׁן זִידָן אָוֹן אַיְנִיקָּל, פָּאָרְדָּרִיסָט
עַס אַלְעַמָּאָל שְׁוַיְלִיקָּן אַוִּיפָּן זַשְׁנָעָ טָאנָעָס אָוֹן אַ שְׁוֹלָ-
דִּיקָעָר כָּאָפָּט ער אַרְוּם דָעַם זִידָן אָוֹן טּוֹיט אִים אַ קִּישָׁ.

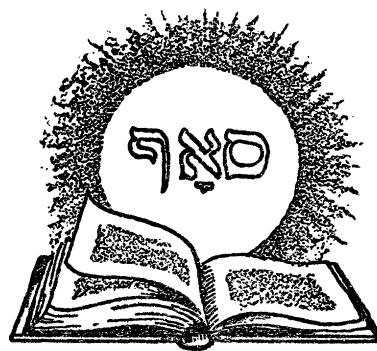
דען אלטער באפריט זיך שנעל פון זייןע הענטלעך,
געט דעם שטעקן און פאָרדרײַט דעם לאָמֶפ.

א גרווי ליכט ריבט זיך מיטאמאל אַרְטִין דורך
איינציקן פענץטער, פֿאָרטּוֹרְבֵּטּ דִי פֿינְצְטּוּרְנִישּׁ אַין דִי
ווינקלען פונם צימער און בליבט, ווי א פֿוֹיל הינטְלָ
לייגן אויפֿן מיטְן דיל. שויליקס אויגן זענען אַגְּעָ
שטרענְגַּט געווענדעט צום דראָיסְן, וווע דער שניַי אַגְּעָ
דִּיכְטָעָר וווערט פון ווינט געטְרִיבְּן, געוואָרְפּּן אויףְּ דִי
שויבְּן, אויףְּ דִי קָעְגָּנָאַכְּבָּדְּקָעּ דַעֲכָרָ. עַר הַעֲרָת
דעם זידנס טרייט אויףְּ דִי טְרָעָפּ. בָּאַלְד ווועט עַר אַן
עַפְּן טַוּן דִי קָאַרְיְּדָאָרְ-טִירְ אַון דער שְׂנִי ווועט אַים מִטְ
רוֹגּוֹעּ בָּאַפְּאָלָן. אַיבָּעָר דעם יִנְגָּלֵט לִיבְּ לְוִיפְּטָ דָוָרָ
אַ שאָרְפּּעָ קָעָלָט, אַון אַ פֿאָרְקָלְעָמְטָעָרְ טְרָאָכְטָ עַר, אַן
עַר ווועט אויסוֹאָקָסְטָן אַ גְּרוֹיסְעָרָ, ווועט עַר מַעַר דעם
זַיְדָן נִשְׁטָן לְאַון אַרְבָּעָטָן. עַר ווועט אַים פֿרָאָסְטָ אַון
פָּאַשְׁעָט זַיְדָן, "גַּעַנְגָּ, זַיְדָעְנָי, גַּעַהָאָרְעָוּוּתָ! צְבִיטָ אוַיְחָ
דִי עַלְטָעָרָעּ יַאֲרָן זַיְקָ אַפְּצָוְרְיוֹעָן... נִישְׁקָאָשָׁעָ, הַאָסְטָ זַיְקָ
שַׁוִּין אוַיְחָ ווּמַעַן צַוְּ פֿאָרָלָאָזְוּן!" אַון מִטְ אַ שְׁמַיְיכָל
אוַיְחָ דִי לִיפְּן שְׁלָאָפְּטָ עַר אַיְין, אַין אַים כָּאַלְעָמָט זַיְקָ,
אַז דער זַיְדָעָ, אַ הוַיְכָעָר, אַ דִּינְעָר שְׁפָאָגָטָ אַיבָּעָר
וּוַיְטָעָ, שְׁנַבְּיִקְעָ פֿעַלְדָּעָר, דִי גְּרוֹיִיעָ בָּאַרְדָּ צְעֻוּאָרְפּּן
אַיבָּעָר דער בְּרוֹסְטָ אַון מִטְ אַגְּרָאָפְּן שְׁטָעָקָן אַין האָנָטָ.
אַון דָאָרָט, וווע דער הַיְמָלְ לִיגְטָ צְנוּוֹיְגָעָגָאָסָן מִטְ דָעָר
פֿרָאָסְטִיקָעָר עַרְדָּ, בָּאוֹוִיזָט זַיְקָ אַ פֿלָאָם-רוֹוְטָעָר צַיְיכָן,
וּוְאָסָ נַעַמְטָ זַיְקָ שְׁפְּרִיְיטָן הַוִּיךְ אַון הַעֲכָר, אַון דִי זַוְן

ל. ק א ס א ד ר י ל - צ ו ד ע ר ז י נ

א יונגע, א לוייטערע גייט אויף איבער דער וויבסער
וועלט, און דער זידע שפאנט אלץ ווישטער און וויב-
טער צו דער זונ, צו דער זונ!

שׂוּרְעָרֶעֶת וּדְרַטְמָעֶר פָּאָרְטִירְטְּשָׁט

א

אַקְשָׁאָנְגָּסְטִיקָעֵר — אַינְגָּשְׁפָּאָרְטָעֵר.
אַיְקָעֵר — הַוִּיפְטָ-זָאָר.
אַיְסָ-צָאָרָע — צִיטַט פֿוֹן אַ גַּפְאָר.
אַלְלָאָט — גָּאָט.
אַפְּגָעְבְּלִיאָקָעוּט — פָּאָרְלְוִירְן דִּי נָאָטִירְלְעָכָע פָּאָרָב.
אַרְוִיס פֿוֹן דִּי קִילְלִים — גַּעֲוָאָרָן אַיְן קָאָס.
אַמְּקוּמָעָן — שְׁטָאָרְבָּן.
אַמְּבָאָשְׁעָדְיקָט — אַרְוִיס גַּאנְץ. נִישְׁתְּ פָּאָרְוּזְוּנְדָעַט.
אַנְטָצִיקָט — בָּאָגִיסְטָעַטְרַט.
אַנְטִיאָכָעָם — סִירְיִשְׁ-גְּרִיבְיִשְׁרָעָרְקָעָנִיג.
אַמְּפָעָט — אַיְלְעָנִישְׁ, שְׁנוּלְקִיט.
אַמְּגָעְרִיכָט — אַוְמְדָעְרוּוֹאָרְטָעַט.
אַומְּבָלְאָנְקָעָן — אַוְמְשָׁלָעָפָן, גַּיְין אַן אַ צִּיל.

בּ

בָּאָיִי — יִינְגָּס.
בְּרִירָע — אַוְסָוּעָג.
בְּעָאיִיס-מִיסָּע — אַיְן דָּעַר זַעַלְבִּיקָעֵר צִיטַט, אַיְנְצִיטִיק.
בְּסָרָע — נִיעָס.
בְּעָסְוִילָעָם — הַיְלִיךְ אָרָט, «סֻעְמָעְטָעָרִי».
בָּאָגִינָעָן — גַּאנְץ פְּרִי.

גּ

גְּוַוְוָרָע — קְרָאָפְטָט, קְיוּעָן.
גְּעַבְרִיל — גַּעַשְׁרִי.

גוף .. קערפער.

געועמַ – גראפער.

געדראנָג – ענגבאפעט.

גוטיסע – לְעִצָּתָן מִינּוֹתָן פָּאָרָן טוֹיֶת.

ל

דושארושיאָ – אַ שטאמַט אֵין דַי פָּאָרִינִיקְטָעַ שְׁטָאמַן.

דושעַק דָעַטַּי – בָּאוֹסְטוּר אַכְּמָרִיקָאנָגָר בָּאַקְסָעָר.

דייבורִים – וּוּרְטָעָר, רַיִד.

„דושיגַן“ – אָזָא טָאנְצָן.

ה

הַרְוָבָע – אוּיוּוֹן.

הַינְטָרְוַהִילְעַכְתָּס – הַינְטָעָר אַרוּם.

הַאַסְמָאָדָע – וּוִילַן, כִּישָׂעָק.

הַוִּיעָר – גָּאנְגָן, קְלִיְידָוָנָג.

הַוִּיצָּאָע – אוּיסְגָּאָבָע.

הַאַמְוִין – אוּילְאָם מְעַנְטָשָׁן.

וּ

וּוּטְשָׁעַרְעַ – אַוּנְטְּפָרוּיט, „סָאָפָּעָרִי“

וּאַקְזָאָל – בָּאָן-סְטָאָצִיעָ.

וּאַרְשְׁטָאָטָן – פָּאָבְרִיךְלָעַר, שְׁעָפָעָר.

ז

זִיכְבָּר – דָעַרְמָאָנוֹגָן, שְׁפָוָר, סִימָעָן.

זָאָרְגְּפָעְלִיטִיק – אַיבָּעָגָעָבָן, גַּעֲטָרִין.

זָאָקָן – אַלְטָעָר.

זָלִידָנָע – שְׁלַעַכְתָּע, אַיְנָגָעָסָעָנוּ.

זָוִיכָע-זָוִין – וּוּרְטָע-זָוִין.

ט

טְשָׁעָקָאָוָע – מָאָדָנָע, אַנְדָּעָרָש, אוּיסְעָרְגָּעָוְהִינְלָעָךְ.

טְאָכְלָעָס – רְעוּלְטָאָט, וּוֹאָס וּוֹעָט זָיִן דָעָרְפִּין.

טְפִיסָע – גַּעֲפָעָנְגָעָנִישׁ.

טְפִילַע – גַּעֲבָעָט.

ישען-האָדָאָס — מיט אַיבּוּרְגָּעֵלִיגְּטְּקִיִּיט, גוט באָטְרָאָכְט.
"יו-בעט" — קענסט זיך ווועטן.

כ

כאָסְטִין — מִידְבָּאָר-וּוִינְטֶן.
כאַשְׁמוֹינְגָּאָים — יִדְיִישׁ הָעָלָדָן, ווֹאָסְטָהָבָן גַּעֲקֻמְפָטְטָן דִּי
די סִירְדִּישׁ-גְּרִיכִישׁ פָּאָרְכָּאָפָּעָר פָּוּנָם יִדְיִישָׁן לְאָנָה.
כִּידְעָשׁ — ווּנְגָדָעָר.
כִּוְשְׁעָךְ — פִּינְצְּטָעָנוֹנִישׁ, טָוּמָלָן, גַּעֲפִילְדָּעָה.
כוּלְּקָעָ — קְרָאָנְקָעָר.
כַּעֲבָן — רַעֲכַעְנוֹנָג.
כָּאַלְּאָפִים — שָׁאָרְפָּעָ מַעְסָר, ווֹאָסְטָהָבָן שָׁאָנְזָן בְּיִם שְׁעַכְּטָן.
כָּעוּרָע — גְּרוּפָע.

ל

לְעַשְׁעָפָע — אַיבּוּרְגָּעָנוֹג, אַסְּאָן.
לוּזִיקָּאָרָן — צִוְּמָן אַנְדָּעָנָק.

מ

מָאַכְּשָׂאוּעָ — גַּעֲדָאָנָק.
מָאַטְּבִּיעָס — קְלִינְגְּעָלָט.
מָאַדִּים — אָ פְּעִיקָּעָר.
מָעְדִּינָע — לְאָנָה.
מִיצָּל — אֹזָא הַיְתָעָלָע.
מִשְׁפָּאָכָע — פָּאָמְלִיעָ.
מִיסְעָ — טּוֹיטָ.
מְעַנְּגִיעָס — שְׁטָעְרוֹנְגָּעָן.
מִינָע — קוּילְעָן-גְּרוּבָ, שָׁאָכְטָע.
מְעַהְוָמָע — אָ טָוּמָלָן, אָ לוּיפְּעָנִישׁ, אָ צְעָרוֹדְעָרְנוֹג.
"מְעַדְעָם" — מָאַדָּאָט.
מָאַכְּמָעָס — וּוּיְסָ.
מָאָר — "מָאָס".
מָעָט — טּוֹיטָעָר.

נ

ניגונים – לִידער, מעַלְאָדִיעס.
 נעל – טומאן, „פָּאָגָן.“
 ניספֿאָעָל – אִיבָּרָאַשְׁט, אַנְטָצִיקָט.
 נעפֿעָשָׂל – באַשְׁעַפְעַנִּישָׂל, קִינְד.
 נעֵיָע – רִיּוֹע.

ס

סינע – פִּינְטְּשָׁאָפָּט.
 סכּוּרָע – וּאָרָע.
 „סָקְוָלָה“ – רַעֲגִילּוֹנָגֶשׁוֹל.
 סָאָקָאנְגָּעָדִיקָּעָר – גַּעֲפָעַרְלַעֲכָעָר.
 סָאוּשָׁעַלְקָעָס – וּוְאַטְעַרְלָעָךְ, רִינְעָס, טִיכְלָעָן.
 סָפָּאָרִים-שָׁאנָק – בִּיבְּעָרָ-שָׁאָפָּע.

ע

„עַפְעַנְדִּי“ – הָעָר, מִיטְשָׁעָר.

פ

פָּאָרָע-אַדוֹמָע – רַוִּיטָע קו – וּוּרְטָ דָּרְמָאָנְט אֵין כּוּמָעָש –
 מוּישָׁע הָאָט זִי גַּעֲדָאָרְפָּט פָּאָרְבָּרְעָנְעָן אָוֹן אִיר אָש
 נּוֹצֵן פָּאָרָ רַעְלִיגְיְּזָעָז צְוָעָקָן.
 אָ פִּיקְנִיק – אֵין אוּסְטְּפָּלְגָּו אֵין וּאָלְדָּה.
 פָּעָנְסִילְוִוִּינְיָע – שְׁטָאָט אֵין דִי פָּאָרְיְּנִיקְטָע שְׁטָאָטָן.
 פָּאָרְקָאָוָע – פָּעָרְד-שִׁיר.
 פְּרִיצִים – לְאָנְד-פָּאָלְעַבְּאָטִים.
 פָּאָכָעָד – שְׁרָעָק.

פ

פָּאָרְשָׁאָרְצָט – פָּאָרִיסָּן.
 פָּעָלוֹן – שְׁטִינְעָרָךְ.
 פָּאָרְגָּאָרְפָּט – אִיבָּרָאַשְׁט, פָּאָרוּוֹנְדָּרְעָטָט.
 „פָּאָן“ – שְׁפָאָס.

צ

צָאָר-בָּאָלְעַכְּאִימְנִיק – אַיְינָעָר וּזָס הָאָט רַאְכְּמָאָנָעָש אַוִּיכְּ לְעָגָע-
 דִּיקָע באַשְׁעַפְעַנִּישָׂן.
 צָאָר – עַרְגָּעָנִיש, טְרוּיָעָר.

ק

- קישעף — ווונדרער, "מעדוזשיק".
 קאוועד — ערע.
 קרוויוים — אייגענע.
 קאפעלייע — גראפער מזוקער — "בענד".
 קלעומער — מזוקער.
 "קאו-באיי" — יינגג, וואס אַרבעט ביטם האָדערווען בעהימעס אין די מירעוו-שטאטן.
 קרויזן — לאָקן, געקריזלטער האָר.
 קאָרֶע — האָרטע הויט פון ביימעל, "באָרֶק".
 קוינע — קונד "קָאַסְטָאַמָּּעָר".
 קעפֿן — אַרְיוֹנְטָעָרָה אָקָן דעם קאָפּ.
 קערב — קָאַשִּׁיקָעָס "בעסְקָעַטָּס".
 קוֹנְדִּיִּיסִּים — קוֹנְדְּדָעָר.
 קאָצְעָוּ — פְּלִיְּשָׂ-הַעֲנְדָּלָעָר.

ר

- רעיציכע — בִּיזְקִיִּיט, קאָס.
 רָאַכּוּעַס — גַּעֲרִימִקִּיִּיט, ברִיְתִּקִּיִּיט.
 רוגע — בִּיזְקִיִּיט.
 רָאַצְכִּים — מַעֲרְדָּעָר.

ש

- שמעטערלַינְגֶּן — פְּלִיאַטְעָרְלָעָן, באָבָאַטְשָׁקָעָס, "בָּאַטְעָרְפְּלִיִּיס".
 שטיננט — ווונדררט זיך.
 שוואַלְבָּן — (סְוֹוָאַלְאָס).
 שאַלְטִיך — שטייפֿער.
 שפְּאַקְטִיו — פָּאַרְגְּרָעָס עַרְגְּלָעָזָעָר.
 שעט — נַאֲמָעָן.
 שאַקָּאַלְן — מִידְבָּאָר-הִינְט, "דוֹשָׁגָאַלְס".

אַרְנָה אַלְטָן

ז"ט

5	פִּינָּפִּי בְּרִידָעֶר זָעָמָן זַי גַּעֲוָעָן . . . . .
17	אַ מִּיסָּעָן וּמָגָן פּוֹלִיקִיט . . . . .
25	אַרְנָא . . . . .
39	סֻלִּים, "עַפְנָנְדִּי" . . . . .
49	דֵּי אַוְינָן פָּוָן אַ הִדְרָשׁ . . . . .
63	דוֹשִׁים, דַּזְשָׁעָקִי אָוָן יוֹלִיךְ . . . . .
73	אַ פִּיקְנִיךְ . . . . .
87	דָּאָנִי אַקְשָׁן . . . . .
99	דָּעָר שְׁפָאַצִּיךְ=שְׁטָמָקָן . . . . .
113	זִידָעָן אָוָן אַיְינִיקְלָן . . . . .